

SISÄLLYSLUETTELO

Tarkastuslautakunta pöytäkirja 29.04.2025

Pöytäkirjan kansilehti, tarkastuslautakunta	1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus / SH	3
2 § Arviointikertomus 2024 / SH	4
3 § Tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointikertomuksen hyväksyminen / SH	7
- Arviointikertomus 2024	9
Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus tarkastuslautakunnalle	146
Muutoksenhakuohje 5. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto	147

Tarkastuslautakunnan kokous

Aika 29.4.2025 klo 17.00–17.22

Paikka Teams -etäyhteydellä

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	Varajäsenet	Läsnä
Kaimio Tuire, puheenjohtaja	x etäyhteydellä	Kauppinen Sirpa	
Weckman Markku, varapuheenjohtaja	x etäyhteydellä	Aidanjuuri Tanja	
Ahokas Siri	x etäyhteydellä	Åstrand Stefan	
Demiri Funda	x etäyhteydellä	Eerola Antero	
Eklund Tarja	x etäyhteydellä	Sodhi Ranbir	
Iivarinen Oskari	x etäyhteydellä	Siniketo-Pietilä Katja	
El Issaoui Naima	x etäyhteydellä	Kiljunen Kimmo	
Järä Juha	x etäyhteydellä	Mäkipernaa Aki	
Lehmuskallio Paula	x etäyhteydellä	Norres Lasse	
Mutanen Tuomas	-	Friman Reija	x etäyhteydellä
Nummela Nina	x etäyhteydellä	Suni Antti	
Phull Manav	poissa	Multala Sari	
Särkelä Jussi	x etäyhteydellä	Tamminen Ida	
Muut osallistujat			
Hännikäinen Sari, kaupunginreviisori		esittelijä §:t 1–3	x etäyhteydellä
Bosisio-Hillberg Katja, kaupunkitarkastaja			x etäyhteydellä
Pietilä Reima, kaupunkitarkastaja			x etäyhteydellä
Sohlberg Kati, tarkastussihteeri, pöytäkirjanpitäjä			x etäyhteydellä

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Tuire Kaimio

Pöytäkirjanpitäjä Kati Sohlberg

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 20.5.2025 tarkastuslautakunta

Pykälä 3, tarkastettiin ja hyväksyttiin kokouksessa.

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 28.5.2025 Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi.

1 § **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus / SH**

Tarkastuslautakunta 29.4.2025 § 1

Kaupunginreviisorin esitys:

- a) Todetaan läsnä olevat lautakunnan jäsenet ja
- b) todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

2 § Arviointikertomus 2024 / SH

VD/691/00.03.00.00/2025

SH/KS

Kaupunginreviisori on laatinut esityksen vuoden 2024 arviointikertomuksen laadintaprosessista sekä arviointikertomukseen sisällytettävistä asioista. Tavoitteena on hyväksyä arviointikertomus tarkastuslautakunnan 23.4.2025 kokouksessa (tai viimeistään varakokouksessa 29.4.2025), jotta arviointikertomus ja vuoden 2024 tilinpäätös voidaan käsitellä kaupunginvaltuustossa toukokuussa.

Tarkastuslautakunta hyväksyy arviointikertomukseen sisällytettävät asiat ja hyväksyy laadintaperiaatteet 12.2.2025. Tarkastuslautakunnan kokouksissa 25.2.2025, 12.3.2025, 26.3.2025, 9.4.2025 ja 23.4.2025 laaditaan arviointikertomusta.

Tavoitteena on, että tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle 23.4.2025 kokouksessa.

Asiaa selostetaan kokouksessa.

Tarkastuslautakunta 12.2.2025 § 5

Kaupunginreviisorin esitys:

Merkitään tiedoksi arviointikertomuksen laadintaprosessi ja keskustellaan arviointikertomukseen sisällytettävistä asioista ja laadintatavasta. Laaditaan arviointikertomusta.

Käsittely:

Paula Lehmuskallio, Naima el Issaoui ja Funda Demiri ilmoittivat olevansa esteellisiä kasvatuksen ja oppimisen toimialaa koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 20.15–20.25.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastuslautakunta 25.2.2025 § 5

Kaupunginreviisorin esitys:

Laaditaan arviointikertomusta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastuslautakunta 12.3.2025 § 5

Kaupunginreviisorin esitys:

Laaditaan arviointikertomusta.

Käsittely:

Juha Järä ilmoitti olevansa esteellinen kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialaa koskevassa asiassa ja poistui kokouksesta klo 18.57.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastuslautakunta 26.3.2025 § 6**Kaupunginreviisorin esitys:**

Laaditaan arviointikertomusta.

Käsittely:

Reija Friman ja Juha Järä ilmoittivat olevansa esteellisiä kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialaa koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 18.55–19.15.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastuslautakunta 9.4.2025 § 6**Kaupunginreviisorin esitys:**

Laaditaan arviointikertomusta.

Käsittely:

Paula Lehmuskallio, Naima el Issaoui ja Funda Demiri ilmoittivat olevansa esteellisiä kasvatuksen ja oppimisen toimialaa koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 17.26–18.02 sekä 20.57–21.10.

Naima el Issaoui, Jussi Särkelä ja Markku Weckman ilmoittivat olevansa esteellisiä VAV Yhtymä Oy:tä koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 18.24–18.27.

Juha Järä teki tekstin kohtaan 2.6 muutosesityksen, jota kannatti Nina Nummela. Puheenjohtaja totesi, että asiasta täytyy äänestää ja teki seuraavan äänestysesityksen: Pohjaesityksenä oli arviointikertomuksen luonnospohja, kotoutuminen mainitaan siihen liittyvässä erillisessä kohdassa 3.4 ja muutosesityksenä kotoutuminen mainitaan sekä kohdassa 2.6 että omassa kohdassaan 3.4. Äänestysesitys hyväksyttiin. Pohjaesitys sai 9 ääntä (Kaimio, Weckman, Demiri, Eklund, Friman, Iivarinen, el Issaoui, Lehmuskallio, Särkelä) ja muutosesitys 3 ääntä (Ahokas, Järä, Nummela). Puheenjohtaja totesi pohjaesityksen tulleen hyväksytyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastuslautakunta 23.4.2025 § 6**Kaupunginreviisorin esitys:**

Laaditaan arviointikertomusta.

Käsittely:

Paula Lehmuskallio ja Naima el Issaoui ilmoittivat olevansa esteellisiä kasvatuksen ja oppimisen toimialaa koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 17.52–18.41

Reija Friman ja Juha Järä ilmoittivat olevansa esteellisiä kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialaa koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 18.43–19.43.

Siri Ahokas, Tarja Eklund ja Oskari Iivarinen ilmoittivat olevansa esteellisiä kaupunkiympäristön toimialaa koskevassa asiassa ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 19.32–20.25.

Arviointikertomuksen viimeistely ja hyväksyminen päätettiin keskeyttää ja siirtää jatkokokoukseen 29.4.2025. Kokous päätettiin järjestää poikkeuksellisesti etäkokouksena Teamsissä.

Tarkastuslautakunta jatkokokous 29.4.2025 §2

Kaupunginreviisorin esitys:

Laaditaan arviointikertomusta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Muutoksenhakuohje: 5.2 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Kaupunginreviisori Sari Hännikäinen, puh. 050 302 6473, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

3 § Tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointikertomuksen hyväksyminen / SH

VD/1405/00.03.00.00/2024

SH/KS

Tarkastuslautakunnan tulee kuntalain mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tulee antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomus, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt vuoden 2024 arviointikertomusta kokouksissaan 12.2., 25.2., 12.3., 26.3. 9.4., 23.4. ja 29.4.2025.

Tarkastuslautakunta 29.4.2025 § 3

Kaupunginreviisorin esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä arviointikertomus vuodelta 2024 ja todetaan yhteenveto esteellisyyksistä,
- b) valtuuttaa kaupunginreviisori tekemään arviointikertomukseen vuodelta 2024 tarvittaessa teknisiä korjauksia,
- c) esittää arviointikertomus vuodelta 2024 kaupunginvaltuustolle tiedoksi ja
- d) esittää kaupunginvaltuustolle, että arviointikertomus lähetetään kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten.

Pöytäkirja tarkastetaan ja hyväksytään tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Käsittely:

Merkittiin, että esteellisyyden vuoksi käsittelyyn ja päätöksentekoon eivät ole osallistuneet seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Markku Weckman, VAV-yhtymä Oy:n,
Siri Ahokas, kaupunkiympäristölautakunnan,
Funda Demiri, kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan,
Tarja Eklund, kaupunkiympäristölautakunnan,
Oskari Iivarinen, kaupunkiympäristölautakunnan,
Naima el Issaoui, kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ja VAV-yhtymä Oy:n,
Juha Järä, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunnan,
Paula Lehmuskallio, kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan,
Tuomas Mutanen, kaupunkiympäristölautakunnan,
Vaula Norrena, kaupunkiympäristölautakunnan,
Manav Phull, kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ja
Jussi Särkelä, VAV-yhtymä Oy:n,
Reija Friman, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunnan,
Suvi Karhu, kaupunkiympäristölautakunnan ja VAV-yhtymä Oy:n,
Sirpa Kauppinen, kaupunkitilalautakunnan ja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän ja
Ida Tamminen, kaupunkiympäristölautakunnan osalta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Pöytäkirja tarkastettiin ja hyväksyttiin tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:

- Arviointikertomus 2024

Täytäntöönpano: ulkoinen tarkastus, esitys kaupunginvaltuustolle

Muutoksenhakuohje: 5.2 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginreviisori Sari Hännikäinen, puh. 050 302 6473, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI ARVIOINTIKERTOMUS 2024

TARKASTUSLAUTAKUNTA 29.4.2025

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	3
1 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	8
1.1 VUODEN 2024 SITOVIA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN EMOKAUPUNGISSA	8
1.2 STRATEGISTEN VUOSITAVOITTEIDEN YHTEENVETO 2022–2024.....	18
1.3 KAUPUNGINVALTUUSTON KONSERNIYHTIÖILLE ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	22
2 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUS	27
2.1 KAUPUNGIN TALOUS, TALOUSARVION JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	27
2.2 EMOKAUPUNGIN TALOUDELLISEN TILANTEEN KEHITYS.....	29
2.3 KAUPUNKIKONSERNIN TALOUS.....	32
2.4 INVESTOINNIT	34
2.5 SUURTEN KAUPUNKIEN TALOUDESTA 2024.....	36
2.6 TALOUDEN EPÄVARMUUSTEKIJÖITÄ.....	39
3 KAUPUNKISTRATEGIA JA JOHTO	40
3.1 KAUPUNGIN HANKINNAT JA HANKINNAN PALVELUYKSIKÖ	40
3.2 ELINVOIMAPALVELUT JA KAUPUNGIN ELINVOIMAN EDISTÄMISTYÖ.....	45
3.3 TYÖLLISYYDEN KUNTAKOKEILU JA VALMISTAUTUMINEN TE-UUDISTUKSEEN	52
3.4 KOTOUTUMISPALVELUT JA KOTOUTUMISEN EDISTÄMINEN	60
4 KASVATUS JA OPPIMINEN	69
4.1 PERUSOPETUS.....	69
4.2 VIERASKIELISTEN OPPILAIDEN TUKEMINEN SUOMENKIELISISSÄ PERUSKOULUISSA.....	76
5 KAUPUNKIKULTTUURI JA HYVINVOINTI	84
5.1 HARRASTUSTEN VANTAA.....	84
5.2 LIIKKUVA KOULU	90
5.3 ASUINALUEIDEN ERIARVOISTUMISEN EHKÄISY MEK-OHJELMAN TOIMENPITEIN.....	93
5.4 VANTAAN KAUPUNGIN EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ.....	98
6 KAUPUNKIYMPÄRISTÖ	103
6.1 VANTAAN JOUKKOLIIKENNE	103
6.2 VANTAAN RATIKKAHANKE	107
7 SÄÄN ÄÄRI-ILMIÖIHIN VARAUTUMINEN JA SOPEUTUMINEN	112
8 VANTAAN TILAPALVELUT VANTTI OY	117
9 VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUSHAVAINTOJEN SEURANTA	123
10 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA TOIMINTA	128
LYHENTEET:	132
LIITE 1	135
LIITE 2	136

VANTAAN KAUPUNKI

04/2025

Tarkastuslautakunta/ulkoisen tarkastus,
Kansikuva: Alisa Kaukio, Aviapoliksen asema

TIIVISTELMÄ:

1. Kaupunki asetti 45 tavoitetta vuodelle 2024. Näistä 87 prosenttia raportoitiin kokonaan tai osittain toteutuneeksi. Toteutumatta jäi muun muassa koulukiusaamisen vähentämiseen, lukutaidon kehittymiseen sekä työttömyyden vähentämiseen liittyviä tavoitteita. Näitä tavoitteita jäi toteutumatta myös vuotta aiemmin. Positiivista oli, että 7.-luokkalaisten lukutaito oli parantunut sekä suomea äidinkielenä että toisena kielenä opiskelevilla oppilailla. Suurille tytäryhtiöille asetetut tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hieman paremmin kuin vuotta aiemmin.
2. Valtuustokaudella 2022–2025 asetettiin yhteensä 154 strategista vuositavoitetta. Yli 80 prosenttia valtuustokaudelle asetetuista tavoitteista on vuoden 2024 loppuun mennessä toteutunut täysin tai osittain. Tarkastuslautakunta on ollut eri mieltä tavoitteen raportoidusta toteutumasta tai esittänyt huomion 35 tavoitteen osalta.
3. Vantaan kaupungin ja kaupunkikonsernin taloudelliset tulokset heikkenivät selvästi edellisestä vuodesta ja taloudelle asetetut tavoitteet jäivät saavuttamatta. Heikkoon taloudelliseen tulokseen vaikutti koko maan huono taloudellinen tilanne. Esimerkiksi verotuloja kertyi huomattavasti ennakoitua vähemmän ja rakennusalan lama pudotti maanmyyntiin ja rakentamiseen liittyviä tuottoja selvästi. Jatkossa kaupungissa tehdään menojen ja tulojen rakennetarkastelu ja pyritään uudella strategiakaudella varmistamaan kaupungin talouden tasapainon saavuttaminen ja sen ylläpito.
4. Toimialojen hankintasopimusten hallintaa ja valvontaa tehostettiin hankinnan palveluyksikön johdolla vuonna 2024 ja työ jatkuu yhteistyössä toimialojen kanssa vuonna 2025. Tekoälyn hyödyntämistä pienhankinnoissa kokeiltiin uudella työkalulla ja tekoälyn hyödyntämistä hankinnoissa laajennetaan edelleen. Koska hankintapäätävältä on kaikilla toimialoilla, on tärkeää, että kaikilla toimialoilla myös huolehditaan riittävästä hankintaosaamisesta ja sen ylläpidosta.

5. Elinvoimapalvelujen palvelualue koordinoi kaupunkitasoista kasvu- ja elinvoimaohjelmaa. Pääosa ohjelman toimenpiteistä on edennyt suunnitellusti ja yksi odotettua nopeammin. Kolmannes toimenpiteistä on edennyt viiveellä, johtuen muun muassa panostuksista TE-uudistuksen valmisteluun. Tulevat henkilöstölisäykset mahdollistavat toiminnan suunnitelmallisen kehittämisen. Kaupungin elinvoima-johtamisen painoarvo nousee kaupunginhallituksen elinvoima- ja työllisyysjaoston aloitettua toimintansa vuoden 2025 alussa. Kaupungin elinvoimapotentiaalin täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää koko kaupunkiorganisaation aktiivista panostusta.
6. Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Uudistuksen myötä Vantaan kaupunki on yksi 45 työllisyysalueesta. Valtiolta siirtyi työllisyysalueille suuri määrä työntekijöitä sekä työllisyyspalvelujen asiakkaita. Lisäksi kuntien työttömyysetuuksien rahoitusvastuu laajeni. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä asiakkaiden palvelutarjonnan katkeamattomuuden turvaamista ja riittävän palkkatuki- ja starttirahabudjetin varmistamista. Uudistuksen haastavimmaksi osuudeksi ennakoitiin alkuvaiheessa tietojärjestelmien käyttöönotto, joka kuitenkin sujui ennakoitua paremmin.
7. Kansainvälisten asiakkaiden palveluyksikkö koordinoi kaupunkitasoisesti kotoutumisen ja maahanmuuton palveluja. Kotoutumispalvelujen henkilöstömäärä on mitoitettu nykyistä parempaan suhdannetilanteeseen. Heikko suhdannetilanne on kasvattanut asiakasmääriä ja työntekijäkohtaista asiakasmitoitusta. Valtion rahoitusleikkausten vaikutukset herättävät huolta. Hyvä kotoutuminen on avain työllistymiseen ja sitä kautta kuntien elinvoiman kasvattamiseen. Tämä korostaa kaupunkien edunvalvontatyön merkitystä, jotta esimerkiksi palvelujen riittävä valtionrahoitus turvataan. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on tärkeää asiakasohjauksen sujuvuuden turvaamiseksi.
8. Perusopetuksen palvelualueen haasteina olivat 2.-luokkalaisten lukutaitotulosten selvä heikentyminen ja oppilaiden kiusaamiskokemusten lisääntyminen. Lukutaidon parantamiseksi ja kiusaamisen vähentämiseksi on jatkuvasti haettu uusia keinoja ja työ jatkuu edelleen. Saatujen testi- ja kyselytulosten perusteella voidaan

jatkossa kohdentaa tukitoimia entistä voimakkaammin niitä eniten tarvitseville kouluille.

9. Vantaan suomenkielisissä peruskouluissa oppilaista yli 30 prosenttia on vieraskielisiä ja määrä on kasvussa. Vieraskielisten oppilaiden suomen kielen oppimisen erilaiset tarpeet on pyritty ottamaan huomioon ja erilaisia oppimisen tukitoimia on käytössä. Varsinkin 2.-luokkalaisten vieraskielisten oppilaiden lukutaitotulokset ovat viimeisessä mittauksessa merkittävästi heikentyneet. Uusia tukitoimia on käynnistetty ja vieraskielisten oppilaiden vanhempien ja koulujen välistä yhteistyötä parannetaan edelleen.
10. Harrastusten Vantaa -toiminnalla pyritään vähentämään lasten ja nuorten syrjäytymistä tarjoamalla kaikille Vantaan peruskoululaisille avoimia, monipuolisia ja ilmaisia harrastusmahdollisuuksia yhteistyössä peruskoulujen ja alueellisten toimijoiden kanssa. Toiminnalla luotiin lukuvuonna 2024–2025 yli 4 000 aloituspaikkaa erilaisiin harrastuksiin. Harrastuksia suunniteltaessa otetaan huomioon lasten ja nuorten toiveita ja he pääsevät myös osallistumaan harrastusten sisällön suunnitteluun. Toimintaa kehitetään jatkuvasti saadun palautteen ja tutkimustiedon pohjalta. Kaupungin omien toimijoiden tiivis yhteistyö ja sitoutuminen toimintamalliin on edellytys toiminnan onnistumiselle.
11. Liikkuva koulu -toiminnalla on jo vuosia edistetty koulujen liikunnallista toimintakulttuuria ja sillä tuetaan myös vuonna 2024 hyväksytyn Vantaan liikkumisohjelman tavoitteita. Toimintaan osallistui lukuvuonna 2023–2024 noin 6 000 oppilasta ja lähes 300 opettajaa. Liikkuvaan kouluun kuuluvat erilaiset liikuntaan liittyvät koulutukset, työpajat ja kampanjat. Lisäksi osahankkeilla on tuotu hankekouluihin ilmaista liikuntaohjausta ja -neuvontaa sekä ohjattu koululaisia liikuntaharrastuksiin. Koska kohderyhmä on iso ja koko ajan uusiutuva, on viestinnän kehittäminen ja sitä kautta tavoitettavuuden parantaminen edelleen kehittämiskohteena.
12. Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmalla (MEK) on lisätty poikkihallinnollista otetta segregaation vastaisessa työssä. Ohjelman puitteissa on kokeiltu uusia innovatiivisia toimintatapoja, joista on sittemmin tullut osa vakiintunutta toimintaa.

Haasteena on ollut ohjelman puitteissa toteutettujen hankkeiden projektiluonteisuus. Vuodenvaihteessa 2025 käynnistyi kaksivuotinen segregaatian ehkäisyn toimintaohjelma, joka kokoaa yhteen erilliset ohjelmat yhdeksi kokonaisuudeksi. Työtä tehdään kaupunkitasoisesti yhdessä hyvinvointialueen, poliisin sekä alueen järjestö- ja muiden toimijoiden kanssa.

13. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kaupungin ehkäisevä päihdetyö on kärsinyt resurssivajeesta. Tehtävää on hoidettu muun hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön ohessa, eikä kaupungin vastuulla olevaa ehkäisevää päihdetyötä ole kahteen vuoteen pystytty suunnitelmallisesti kehittämään. Tarkastuslautakunta toteasi resurssivajeen jo vuoden 2023 arviointikertomuksessaan arvioidessaan yhdyspintayhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Tarkastuslautakunta korostaa edelleen riittävien ehkäisevän päihdetyön resurssien turvaamisen tärkeyttä.

14. Joukkoliikenteen käyttö kasvoi Vantaalla vuonna 2024. Matkustajamäärä ylitti koronapandemiaa edeltäneen vuoden 2019 tason noin kuudella prosentilla. Joukkoliikenteen suunnittelusta, järjestämisestä ja matkustajainformaatiosta huolehtii HSL-kuntayhtymä, joka tekee merkittävimmät joukkoliikennesuunnitelmansa yhteistyössä jäsenkuntien kanssa. Jatkossa Vantaan joukkoliikenteeseen vaikuttavia merkittäviä asioita ovat muun muassa joukkoliikenteen suunnitteluohjeen päivitys HSL:n kanssa ja Vantaan ratikan rakennusvaiheen edellyttämien liikennejärjestelyjen suunnittelu ja toteutus.

15. Vantaan ratikka on 19 kilometrin pituinen poikittainen raideyhteys, joka kulkee Helsingin puolelta Mellunmäen metroasemalta Hakunilan, Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentoasemalle. Vantaan ratikka tehdään allianssimallilla. Valitut kaksi allianssikumppania aloittivat yhteistyössä suunnitelmaratkaisujen kehittämisen ja suunnitelmien viimeistelyn sisältävän kehitysvaiheen lokakuussa 2024 ja syyskuussa 2025 on aikataulun mukaan tarkoitus siirtyä rakentamisvaiheeseen. Hanke on sekä liikenteellisesti että taloudellisesti erittäin merkittävä Vantaalle. Riskienhallinta, aikataulussa ja kustannusarviossa pysyminen sekä riittävä tiedottaminen ja päättäjille raportointi ovat hankkeen onnistumisen kannalta avainasemassa.

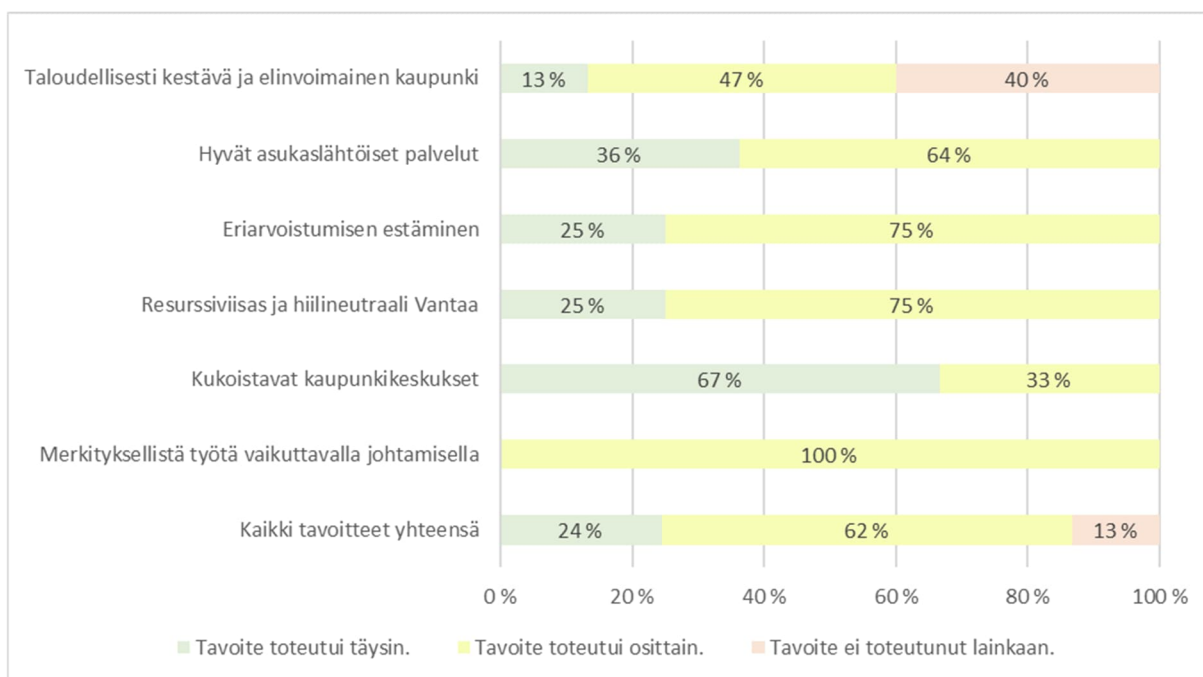
16. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisarvioinnissa selvitettiin kaupunkien sopeutumisen ja varautumisen tilannetta sään ääri-ilmiöihin. Arviointitulosten perusteella kaupungit ovat varautuneet sään ääri-ilmiöihin operatiivisella tasolla, mutta sopeutumiseen ja varautumiseen liittyvien linjausten ja suunnitelmien ajantasaisuus vaihtelee kaupungeissa. Sään ääri-ilmiöiden riskit ovat paikallisia, joten varautumisenkin tulee olla paikallista. Paikallisten sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä ja voimistuessa toimenpiteiden priorisointia sekä vaikuttavuuden, resurssien ja kustannusten kartoittamista tarvitaan.
17. Vantti on Vantaan kaupungin omistama yhtiö, joka tuottaa ateria-, puhtaus-, kiinteistö- sekä aula- ja turvapalveluja Vantaan kaupungille. Yhtiö pyrkii toiminnassaan aktiivisesti edistämään valtuuston sille asettamia tavoitteita. Vuodelle 2024 asetetut tavoitteet on pääosin saavutettu. Yhtiön toimintaedellytysten näkökulmasta keskeinen keittiöverkkosuunnitelma tulee jatkossa olemaan osa kaupungin palveluverkkosuunnitelmaa.

1 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1 Vuoden 2024 sitovien tavoitteiden toteutuminen emokaupungissa

Vuodelle 2024 oli asetettu 45 sitovaa tavoitetta. Alla olevassa kuviossa on esitetty tavoitteiden tilinpäätösraportoinnin mukaiset toteumat painopistealueittain. Lisäksi esitetään kokonaistoteuma.

Kuvio: Sitovien tavoitteiden raportointi vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Tavoitteista kokonaan toteutuneeksi raportoitiin 24 prosenttia, osittain toteutuneeksi 62 prosenttia ja ei lainkaan toteutuneeksi 13 prosenttia. Tavoitteiden toteumatilanne on hieman parempi kuin vuotta aiemmin.

Taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki		
Sitova tavoite vuodelle 2024	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
1.1 Käyttötalouden menokehitys toteutuu hallitusti	Tavoite ei toteutunut lainkaan.	
1.2 Tuottavuus- ja kasvuohjelma toteutuu suunnitellusti	Tavoite ei toteutunut lainkaan.	

1.3 Maanluovutuksen ja maankäyttösopimusten nettotulot vuodelle 2024 32,5 miljoonaa euroa	Tavoite ei toteutunut lainkaan.	
1.4 Sote- ja Pela -kiinteistöjen, asunto-omaisuuden sekä ulkopaikkakunnilla sijaitsevien kiinteistöjen myynnit etenevät markkinatilanne huomioon ottaen	Tavoite toteutui osittain.	
1.5 Konserniomistusten kokonaissuunnitelman edistäminen konsernirakenteen tiivistämisen osalta markkinatilanne huomioiden	Tavoite toteutui osittain.	
2.1 Työttömyys vähenee taloussuunnitelmakaudella 2024–2027 koronaa edeltävälle vuoden 2019 tasolle	Tavoite ei toteutunut lainkaan.	Huomio
2.2 Yritysten palkkasumma kasvaa	Tavoite toteutui osittain.	
2.3 Työpaikkamäärältään merkittävien (>50 työpaikkaa) yritysten tai muiden organisaatioiden Vantaalle sijoittumis- tai laajentumispäätöksien määrä kasvaa	Tavoite toteutui osittain.	
2.4 Uusi vahvistettu yritysmyyntin ja investointien houkutteleva palvelu on käytössä vuoden loppuun mennessä	Tavoite toteutui täysin.	Toteutui osittain.
2.5 Tunnistetaan paremmin potentiaaliset kasvuyritykset	Tavoite toteutui täysin.	Toteutui osittain.
3.1 MAL-tavoitteet toteutuvat	Tavoite ei toteutunut lainkaan.	
3.2 Valmistuvien pientaloasuntojen määrä 600 asuntoa	Tavoite ei toteutunut lainkaan.	
3.3 Vantaan 50-vuotisjuhlavuosi kirkastaa vantaalaista kaupunki-identiteettiä	Tavoite toteutui osittain.	
3.4 Vantaa tapahtumien kaupunkina vahvistuu	Tavoite toteutui osittain.	
3.5 Vantaan maine ja vetovoima paranee sekä tunnettuus lisääntyy	Tavoite toteutui osittain.	Huomio

Sitova tavoite 2.1 Työttömyys vähenee taloussuunnitelmakaudella 2024–2027 koronaa edeltävälle vuoden 2019 tasolle.

Tarkastuslautakunnan huomio kohdistuu tavoitteen raportointiin. Vuoden 2023 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toivoi työttömyyttä kuvaaviin mittareihin täydennettävän työttömien prosentuaaliset osuudet lukumäärien rinnalle. Tämä täydennys antaa tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kokonaisvaltaisemman kuvan työttömyyden kokonaisuudesta. Vuoden 2024 talousarviossa työttömyysmittareita on täydennetty mainituilla prosentiosuuksilla.

Tavoitteen toteutumista mitataan pitkäaikaistyöttömien, alle 30-vuotiaiden työttömien ja vieraskielisten työttömien määrillä ja osuuksilla. Vuoden 2024 aikana työttömyys lisääntyi kaikissa mainituissa ryhmissä. Vantaan kokonaistyöttömyysaste vuoden 2024 lopussa oli 13,5 prosenttia. Työttömyys on jatkanut kasvuaan myös alkuvuodesta 2025. Tilanne on samansuuntainen myös esimerkiksi Helsingissä ja Espoossa. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on ollut voimakkainta Vantaalla verrattuna Helsinkiin ja Espooseen. Taustalla vaikuttaa osaltaan vaikea suhdannetilanne. Avointen työpaikkojen määrä Vantaalla on vähentynyt voimakkaasti parin vuoden takaisesta tilanteesta. Tampereella, Turussa ja Oulussa kokonaistyöttömyys on lähtenyt lievään laskuun tammikuussa 2025. Työllisyyskysymyksistä voi lukea lisää arviointikertomuksen kohdasta [3.3 Työllisyyden kuntakokeilu ja valmistautuminen TE-uudistukseen](#).

Sitova tavoite 2.4 Uusi vahvistettu yritysmyyntin ja investointien houkuttelun palvelu on käytössä vuoden loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta on eri mieltä tavoitteen toteutumisesta ja kiinnittää huomiota tavoitteen raportointiin.

Tavoitteeseen liittyy yksi mittari:

- Sijoittumisen ohjauksen toimintamallin selvitystyö ja kehittämistoimenpiteet toteutettu.

Vuodelle 2024 asetetun tavoitetason mukaan sijoittumisen ohjauksen toimintamallin tuli olla vakiintunut ja sille on asetettu konkreettiset tavoitteet. Lisäksi sijoittumislidiiden määrän tuli kasvaa 50 prosenttia. Raportoinnin mukaan sijoittumisen ohjauksen toimintamalli on valmis, mutta raportoinnista puuttuu tieto sijoittumislidiiden määrästä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoite toteutui osittain.

Sitova tavoite 2.5 Tunnistetaan paremmin potentiaaliset kasvuyritykset.

Tarkastuslautakunta on eri mieltä tavoitteen toteutumisesta ja kiinnittää huomiota tavoitteen raportointiin.

Tavoitteeseen liittyy yksi mittari:

- Luodaan malli tunnistaa potentiaaliset kasvuyritykset.

Vuodelle 2024 asetetun tavoitetasen mukaan potentiaalisten kasvuyritysten tunnistamisen malli tuli olla luotuna. Raportoinnin mukaan mallin rakentaminen on vasta aloitettu, mutta mallin luomisen valmiusastetta ei ole raportoitu. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoite toteutui osittain.

Sitova tavoite 3.5: Vantaan maine ja vetovoima paranee sekä tunnettuus lisääntyy.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen mittareihin sekä toteuman raportointiin.

Tavoitteeseen liittyy kolme mittaria:

- Mainetutkimus (alueen elinvoima: veto- ja pitovoima, organisaation maine: maine ja luottamus, Vantaan tunnettuus).
- Mainetutkimus (maksetun mainonnan tulokset, esimerkiksi sitoutuminen).
- Media- ja someseuranta (positiivisten mainintojen määrän ja potentiaalisen tavoitettavuuden parantuminen kymmenellä prosentilla).

Tavoitteen mittarit ja niiden toteutumisen raportointi eivät kaikilta osin ole kovin selkeitä. Ensimmäinen mittari sisälsi kaksi osa-aluetta. Ensimmäisen osalta tavoitetasot ja toteumien raportointi ovat yhdenmukaiset, joskin asukkaiden luottamusta koskevaa tulosta ei ole raportoitu. Mittarin toisen osa-alueen osalta on todettu, ettei sopivaa mittaria ole. Toisen mittarin raportoinnissa todetaan, että asukkaiden ja potentiaalisten asukkaiden mielikuva Vantaasta on muuttunut positiivisemmaksi. Lisäksi on kerrottu markkinoinnin pääkampanjan Vantastic podcast -sarjan kuuntelukerrat ja sijoittuminen Spotifyn podcastsarjassa. Raportoinnista puuttuvat vertailutiedot tai lähtötaso, jonka perusteella mittarin toteumaa olisi mahdollista arvioida. Kolmannen mittarin osalta raportoinnissa todetaan, että positiivinen medianäkyvyys on laskenut.

Tarkastuslautakunta toteaa, että maineen ja vetovoiman mittaaminen on vaikeaa. Nykyisten mittareiden ja niiden raportoinnin perusteella on hankalaa arvioida tavoitteen toteutumista. Vuoden 2025 talousarviossa tavoitetta ja mittarointia on selkeytetty.

Hyvät asukaslähtöiset palvelut		
Sitova tavoite vuodelle 2024	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
4.1 Kaupunkitasoinen asiakaspalvelun johtamisjärjestelmä on kuvattu Asiakaspalvelu 2030 -ohjelmatyön tavoitteiden mukaisesti	Tavoite toteutui täysin.	
4.2 Vantaalaisten fyysinen aktiivisuus lisääntyy	Tavoite toteutui osittain.	Tavoitteen toteutumisesta ei voida arvioida
4.3 Harrastuspaikkojen kehittäminen	Tavoite toteutui osittain.	
5.1 Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on sujuvaa, molemmat organisaatiot toteuttavat yhteisiä tavoitteita ja strategisia linjauksia	Tavoite toteutui osittain.	Huomio
6.1 Kaikkien perusopetuksen oppilaiden luku- ja matemaattiset taidot paranevat	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut lainkaan
6.2 Peruskoulun TET-jakson ja toisen asteen opiskelijoiden harjoittelupaikkatakuu	Tavoite toteutui osittain.	
7.1 Toisen asteen koulutuksen tuen rakenne vastaa oppivelvollisuuden pidentämiseen	Tavoite toteutui täysin.	
7.2 Monikielisten oppijoiden oppimisvalmiuksien ja suomen kielen (ruotsin kielen) osaamisen parantaminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle	Tavoite toteutui osittain.	Huomio
7.3 Tikkurilan osaamiskampushankkeessa yhteiskehitetään uusia jatkuvan oppimisen palveluita	Tavoite toteutui täysin.	
7.4 Vantaalaisten osaaminen vahvistuu	Tavoite toteutui täysin.	
8.1 Oppimista ja opetusta tukevaa DigiOne-palvelualustaa on pilotoitu ja pilottikouluissa käyttöönottoa valmisteltu. Lukiossa on aloitettu DigiOnen pilotointi.	Tavoite toteutui osittain.	

Sitova tavoite 4.2 Vantaalaisten fyysinen aktiivisuus lisääntyy.

Tavoitteeseen liittyy kaksi mittaria:

- Työikäisten, ikääntyneiden sekä liikunta- ja toimintaesteisten liikunta-aktiivisuus. Valmisteilla olevan soveltavan liikunnan strateginen suunnitelma ja sen mittarit.

- Fyysisen aktiivisuuden lisääminen kaikissa ikäryhmissä. 1. Mittaristona voidaan hyödyntää liikkumisohjelmassa käyttöönotettavia mittareita. 2. Ikäryhmittäin: Lapset, nuoret: Move!-mittaukset; työikäiset, ikääntyneet: TerveSuomi-hyvinvointialueen data.

Sitovaan tavoitteeseen liittyvät kaksi mittaria ovat yksiselitteisiä. Raportoinnin mukaan ensimmäisen mittarin mukaista vertailutietoa ei ole saatavissa eikä kaupungilla ole käytössä TerveSuomi-tutkimuksen kaupunkikohtaisia tuloksia. Mittarin ensimmäisen osan toteutumisesta ei näin ollen voida arvioida. Toisen mittarin raportoinnin mukaan tavoitetaso saavutettiin osittain. Mittaroinnin ymmärrettävyyttä haittaa se, että työikäiset ja ikääntyneet ovat kahdessa eri mittarissa TerveSuomi-tutkimuksen tuloksilla, ainoana erona on se, että ensimmäisessä mittarissa ovat mukana liikunta- ja toimintaesteiset. Ongelmana on myös se, että kaupunkikohtaisia tutkimustuloksia ei ole saatavilla.

Ensimmäisen mittarin toteutumisesta ei voida arvioida. Toinen mittari toteutui osittain, toiselta osin mittarin toteutumisesta ei voida arvioida. Tarkastuslautakunta katsoo, että kokonaisuutena tavoitteen toteutumisesta ei voida arvioida.

Sitova tavoite 5.1 Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on sujuvaa, molemmat organisaatiot toteuttavat yhteisiä tavoitteita ja strategisia linjauksia.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota asetettuun tavoitetasoon ja sen seurantaan. Tavoitteeseen liittyy yksi mittari:

- Yhdyspintasuunnitelmien ja -sopimusten sekä yhteisten tavoitteiden ja strategisten linjausten toteutumisen seuranta.

Tavoitetasona oli, että kaikkien yhdyspintasuunnitelmien ja -sopimusten toteutumisesta on seurattu ja kaikki mahdolliset ongelmakohdat on käsitelty johdon foorumeilla sekä kaikkia yhteisiä tavoitteita ja strategisia linjauksia on käsitelty johdon foorumeilla. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoitetaso on haastava, ja on ollut tois-
taiseksi vaikea saavuttaa. Yhdyspintoja ja niiden toimivuutta tulee seurata jatkuvasti sekä ylläpitää ajantasaista tilannekuvaa. Tärkeitä näkökulmia seurannassa ovat, onko mahdolliset ongelmakohdat tunnistettu ja miten ne on ratkaistu.

Sitova tavoite 6.1 Kaikkien perusopetuksen oppilaiden luku- ja matemaattiset taidot paranevat.

Tavoitteeseen liittyy kaksi mittaria:

- Lukuseula-testi (2. luokka ja 7. luokka).
- Funa-matemaattisen osaamisen testi (3. luokka ja 7. luokka).

Sitovaan tavoitteeseen liittyvät mittarit ovat yksiselitteisiä. Raportoinnin mukaan ensimmäisen mittarin mukaiset lukuseula-testin tulokset ovat huonontuneet sekä suomenäidinkielenä että toisena kielenä 2. luokan oppilaiden osalta. Lukuseula-testin tulokset olivat parantuneet 7. luokan oppilaiden kohdalla. Ensimmäisen mittarin osalta tavoite saavutettiin osittain. Toisen mittarin osalta raportoinnissa todetaan, ettei Funa-arviointia toteutettu vuonna 2024. Toisen mittarin mukaista matemaattistenosaamisen kehitystä ei voinut arvioida puuttuneiden mittausten vuoksi. Koska ensimmäisen mittarin mukainen tavoite toteutui osittain ja toisen mittarin toteutumista ei voida arvioida, kokonaistavoite ei toteutunut lainkaan. Tavoitetta on käsitelty myös kohdissa [4.1 Perusopetus](#) ja [4.2 Vieraskielisten oppilaiden tukeminen suomenkielisissä peruskouluissa](#).

Sitova tavoite 7.2 Monikielisten oppijoiden oppimisvalmiuksien ja suomen kielen (ruotsin kielen) osaamisen parantaminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Tarkastuslautakunnan huomio kohdistuu tavoitteen mittariin.

Tavoitteeseen liittyy yksi mittari:

- Monikielisten oppijoiden oppimisen kehittämisohjelma.

Vuodelle 2024 tavoitetasoksi oli asetettu muun muassa, että monikielisten lasten osallistumisaste varhaiskasvatuksen eri palveluissa kasvaa. Raportoinnissa on kuvattu varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten lasten osallistumisasteita, mutta lähtötaso ja siten vertailukohta puuttuvat. Koska kyse on uudesta tavoitteesta, voi olla, että jatkossa vertailukohta ja lähtötaso muodostuvat nyt raportoiduista tuloksista. Vertailukohteen tai lähtötason ilmoittaminen on tärkeää, jotta kehityssuuntaa on mahdollista arvioida. Jatkossa on tärkeää kehittää mittari, jolla osaamisen kehittymistä seurataan.

Eriarvoistumisen estäminen		
Sitova tavoite vuodelle 2024	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
9.1 Lasten ja nuorten sosiaaliset ja tunnetaidot paranevat ja kiusaaminen vähenee. Opiskelijoiden hyvinvointi paranee yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.	Tavoite toteutui osittain.	Huomio
9.2 NEET-nuorien määrä vähenee	Tavoite toteutui täysin.	
9.3 Kaupunki luo ohjelmakokonaisuuden ja mittariston jengitytmiskehitykseen ja nuorisoväkivaltaan puuttumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Toimenpiteiden vaikutuksia seurataan.	Tavoite toteutui osittain.	
10.1 Laaditaan eriytymisen ehkäisyn tiekartta kaupunkiympäristön toimialalle seuraavaa valtuustokautta varten	Tavoite toteutui osittain.	
11.1 Uusi malli eriytymisseurannan kehitykseen (korvaa sosioekonomisen indeksin)	Tavoite toteutui osittain.	
12.1 Asuinalueiden eriarvoistuminen hidastuu	Tavoite toteutui osittain.	
13.1 Demokratia vahvistuu	Tavoite toteutui täysin.	
14.1 Kaikki kaupungin palvelut ja toimialat toteuttavat kotoutumista	Tavoite toteutui osittain.	

Sitova tavoite 9.1 Lasten ja nuorten sosiaaliset ja tunnetaidot paranevat ja kiusaaminen vähenee. Opiskelijoiden hyvinvointi paranee yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Tarkastuslautakunta on huolissaan kehityssuunnasta.

Tavoitteeseen liittyy yksi mittari:

- School Day ja kouluterveyskysely: Kiusaamista kokeneiden määrä.

Vuodelle 2024 tavoitetasoksi oli asetettu muun muassa, että kiusaamista viikoittain kokeneiden määrä vähenee. Raportoinnissa käytettävissä olevan vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan kiusaamista viikoittain kokeneiden määrä oli kasvanut kaikilla vertailussa olevilla luokka-asteilla niin perusopetuksessa kuin lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa. School Day -palvelun syksyn 2024 tuloksissa kiusaaminen oli hieman lisääntynyt syksyn 2023 tuloksiin verrattuna. Kiusaamiseen puuttumisen koettiin kuitenkin hieman parantuneen syksyn 2023 tuloksiin verrattuna. Tarkastuslautakunta toteaa, että kiusaamiskokemusten lisääntyminen on huolestuttava

kehityskulku. Kiusaamiseen puuttumista käsitellään myös kohdassa [4.1 Perusopetus](#).

Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa		
Sitova tavoite vuodelle 2024	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
18.1 Edistetään päästövähennystoimia hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi viimeistään vuonna 2030	Tavoite toteutui osittain.	Huomio
20.1 Edistetään luonnon monimuotoisuutta Resurssiviisauden tiekartan Monimuotoinen luonto -kaistan toimenpiteitä toteuttamalla	Tavoite toteutui täysin.	
22.1 Vantaan ratikkakaupungin toteuttaminen etenee kokonaisvaltaisesti kaupunginvaltuuston hyväksymien reunaehtojen mukaisesti	Tavoite toteutui osittain.	
22.2 Kestävien liikkumismuotojen osuus kasvaa	Tavoite toteutui osittain.	

Sitova tavoite 18.1 Edistetään päästövähennystoimia hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi viimeistään vuonna 2030.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen toteutumiseen.

Tavoitteeseen liittyy yksi mittari:

- Kasvihuonekaasut vähenevät. Laskennassa huomioidaan lämmön, sähkön, liikenteen, teollisuuden ja työkoneiden, jätteiden käsittelyn sekä maatalouden päästöt. Seuranta Resurssiviisauden tiekartan kokonaispäästöjen ja hiilibudjetin yhteydessä. Edellisen vuoden päästötieto saadaan kesäkuun alussa.

Vuodelle 2024 tavoitetasoksi oli asetettu muun muassa kokonaispäästötavoite 609 kilotonnia hiilidioksidiekvivalenttia (CO₂-ekv) eli eri kasvihuonekaasujen yhteismitalistettu ilmastoa lämmittävä vaikutus. Kokonaispäästöjen toteumaa vuoden 2024 osalta ei tilinpäätöshetkellä pystytä vielä raportoimaan, sillä päästötiedot saadaan vasta kesäkuun alussa. Raportoinnissa on hyödynnetty viimeisintä käytössä olevaa tietoa, joka on vuodelta 2023. Sen mukaan kasvihuonekaasupäästöt olivat laskeneet 7,8 prosenttia. Hiilineutraaliustavoitteen toteutumisen osalta kokonaispäästöt eivät vähenny tavoiteltua tahtia.

Kukoistavat kaupunkikeskukset		
Sitova tavoite vuodelle 2024	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
24.1 Vantaalaisten tunne asuinalueensa turvallisuudesta paranee	Tavoite toteutui osittain.	
27.1 Kaupunkikeskustojen houkuttelevuus paranee	Tavoite toteutui täysin.	
27.2 Aviapolis 2040 -vision valmistelu nimettyjen sidosryhmien kanssa	Tavoite toteutui täysin.	

Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella		
Sitova tavoite vuodelle 2024	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunta
28.1 Valmentavan johtamisosaamisen syventäminen ja vahvistaminen	Tavoite toteutui osittain.	
29.1 Työhyvinvointi paranee	Tavoite toteutui osittain.	
29.2 Saatavuuden toimenpideohjelman vuoden 2024 toimenpiteet on toteutettu	Tavoite toteutui osittain.	
30.1 Sairauspoissaolot kokonaisuudessaan ja erityisesti mielenterveysperusteisten poissaolojen määrä ei kasva	Tavoite toteutui osittain.	

Johtopäätökset:

Tarkastuslautakunta oli eri mieltä kolmen tavoitteen toteumasta. Yhden tavoitteen toteutumista ei tarkastuslautakunnan mielestä voinut arvioida. Lisäksi lautakunta esitti huomion kuuden tavoitteen osalta. Tarkastuslautakunta kiittää työttömyyttä kuvaavan mittarin hyvästä tarkennuksesta, kun työttömyyden kuvaamisessa on huomioitu myös työttömien prosentuaaliset osuudet kohderyhmissään. Muut huomiot liittyivät vertailutiedon puuttumiseen, ajantasaisten vuoden 2024 tilannetta kuvaavien toteuma-arvojen puuttumiseen sekä kiusaamisen huolestuttavaan kehityssuuntaan. Sitovien tavoitteiden määrä oli melko suuri, mutta vuodelle 2025 tavoitteita on vähennetty kolmanneksella. Tavoiteasetannassa on hyvä keskittyä toiminnan näkökulmasta keskeisiin tavoitteisiin ja panostaa niiden mittarointiin. Tavoitetasot olisi hyvä suhteuttaa väestönkasvuun niiden mittareiden kohdalla, joihin väestönkasvu vaikuttaa.

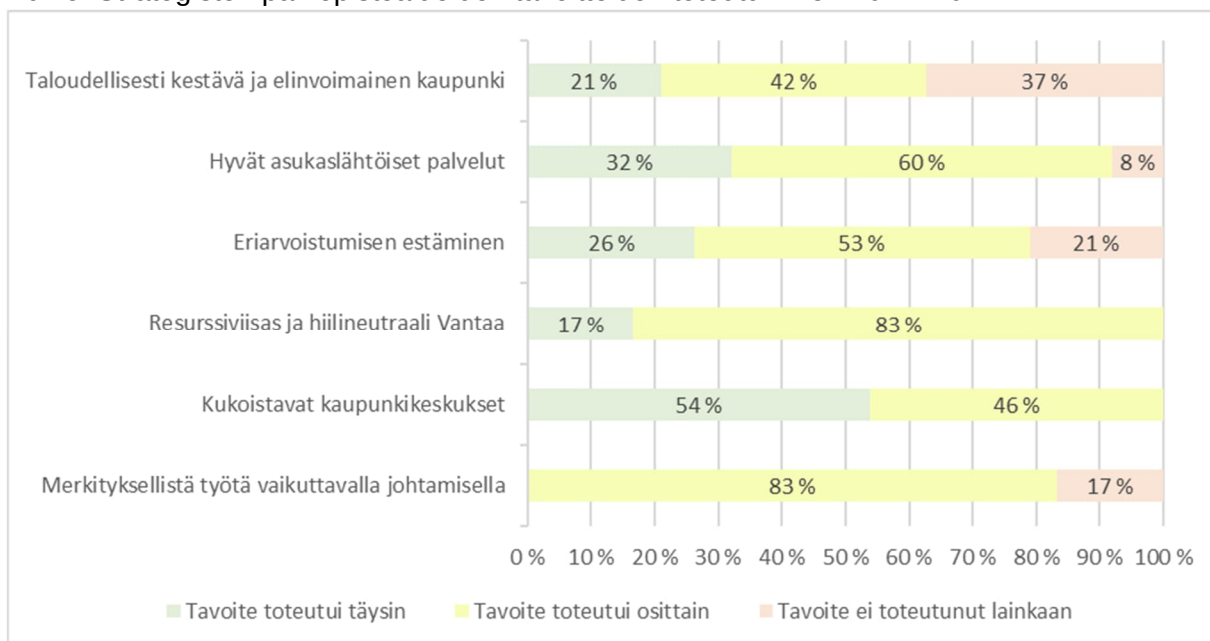
Tavoiteraportoinnista saadun tiedon perusteella tarkastuslautakunta on myös huolissaan koulukiusaamisesta sekä lukutaidon heikentymisestä toisella vuosiluokalla. Koulukiusaaminen ei ole vähentynyt tavoitellulla tavalla. Lukutaito ei ole kaikilta osin kehittynyt tavoitteen mukaisesti. Toisella vuosiluokalla lukutaito on panostuksista huolimatta heikentynyt huolestuttavalla tavalla. Positiivista oli, että 7.-luokkalaisten lukutaito oli parantunut sekä suomi äidinkielenä että suomi toisena kielenä oppilailla.

1.2 Strategisten vuositavoitteiden yhteenvetoa 2022–2024

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Vantaan kaupungin valtuustokauden 2022–2025 kuntastrategia valmisteltiin poliittisen- ja viranhaltijajohdon tiiviissä yhteistyössä. Lisäksi asukkaiden, Vantaalla toimivien yritysten ja vaikuttamistoimielinten näkemyksiä kartoitettiin strategiatyön edetessä. Kaupunkistrategiaa toteutetaan valtuustotasoisien sitovien tavoitteiden sekä toimialojen tavoitteiden ja tulokorttien avulla. Sitovat tavoitteet ovat kuntalain 110 §:n mukaisia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita. Sitovilla tavoitteilla edistetään valtuustokauden strategisten tavoitteiden toteuttamista. Kaikista strategisista tavoitteista ei aseteta sitovia vuositavoitteita, mutta näitäkin tavoitteita edistetään toimialojen ja palvelualueiden omilla tavoitteilla ja tulokorteilla. Valtuusto seuraa sitovien tavoitteiden edistymistä kolme kertaa vuodessa osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunginvaltuusto asetti valtuustokaudelle 2022–2025 yhteensä 30 strategista tavoitetta toteuttamaan Innovaatioiden Vantaa -kaupunkistrategiaa. Tavoitteet jakautuvat kuuteen painopistealueeseen. Valtuustokauden tavoitteisiin pyrittiin vuosikohtaisilla sitovilla tavoitteilla. Vuositavoitteiden määrän vaihteluväli strategiakaudella oli 30–45 kappaletta ja näihin liittyvien mittareiden 40–68 mittaria. Joihinkin tavoitteisiin sisältyi useita mittareita. Koska arviointikertomuksen laatimishetkellä istuvan valtuuston toimikausi päättyy kesällä 2025, on tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista suorittaa strategiakauden tavoitteiden välitarkastelu. Kaikkiaan vuositavoitteista on vuoden 2024 loppuun mennessä toteutunut täysin 26 prosenttia, 55 prosenttia on toteutunut osittain ja 19 prosenttia ei ole toteutunut lainkaan. Alla olevassa kuviossa on esitetty tilinpäätösraportointien mukaisesti tavoitteiden toteutuminen painopistealueittain vuoden 2024 loppuun mennessä.

Kuvio: Strategisten painopistealueiden tavoitteiden toteutuminen 2022–2024.

Noin 68 prosenttia mittareista toteutui kokonaan tai osittain ja 29 prosenttia mittareista ei toteutunut lainkaan. Kahden mittarin osalta toteuma ei ollut arvioitavissa. Koronapandemia muutti toimintaympäristöä vuosina 2020 ja 2021 suuresti ja tällä oli selvästi vaikutusta tiettyjen mittareiden toteutumatta jäämiseen. Varsinkin työllistämisen edistämiseen, joukkoliikenteen käytön kasvattamiseen ja kaupungin menojen kasvun hillintään liittyvien mittarien toteutumatta jääminen johtui suurelta osin koronapandemian aiheuttamista toimintaympäristön muutoksista. Koronapandemian jälkeen yleinen suhdannetilanne on vaikuttanut etenkin työllisyyteen ja kaupungin talouteen. Sosiaali- ja terveystoimea koskevat tavoitteet ovat mukana vuoden 2022 loppuun asti. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alussa, jolloin niitä koskevat tavoitteet poistuivat kunnan tavoiteasetannasta.

Vuosittaisten sitovien strategisten tavoitteiden toteutuminen 2022–2024

Sitovia tavoitteita asetettiin vuosille 2022–2025 yhteensä 154 kappaletta. Oheisessa taulukossa on koottuna tavoitteiden lukumäärät jaoteltuna strategian painopistealueisiin. Vuosi 2025 on osa kuluvaan strategiakautta ja on siksi mukana taulukossa.

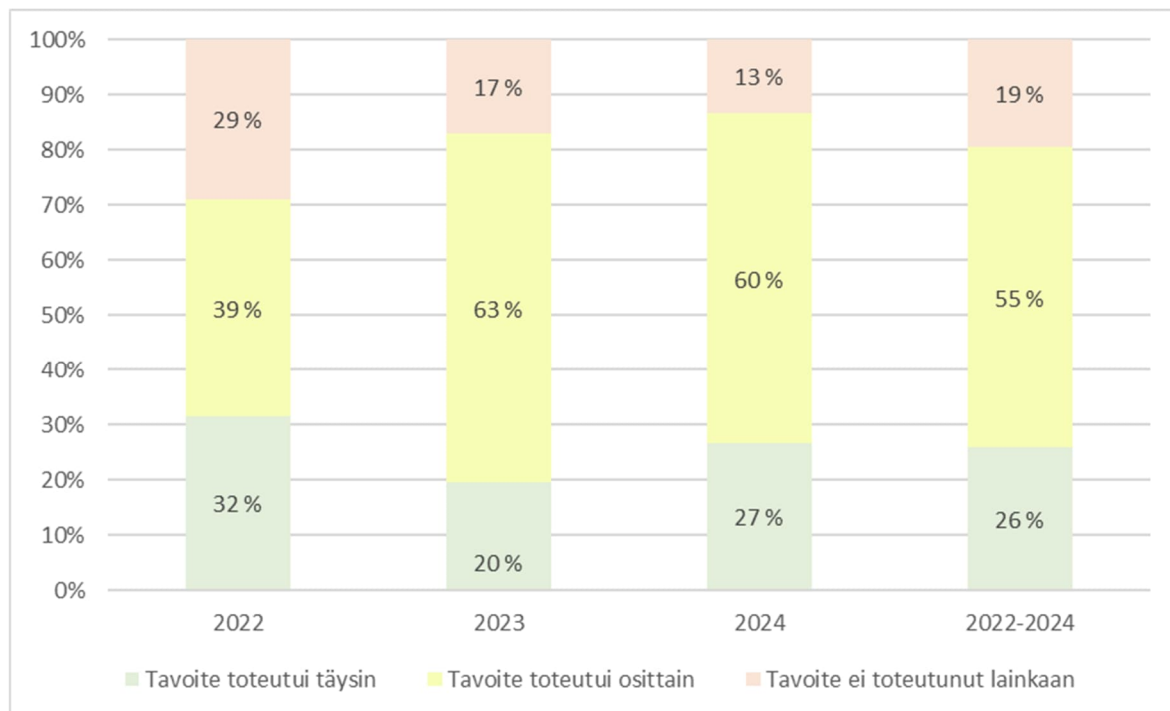
Taulukko: Tavoitteiden lukumäärät strategian painopistealueittain.

Strategiset painopistealueet	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki	12	16	15	9	52
Hyvät asukaslähtöiset palvelut	8	6	11	4	29
Eriarvoistumisen estäminen	5	6	8	9	28
Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa	3	5	4	4	16
Kukoistavat kaupunkikeskukset	5	5	3	2	15
Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella	5	3	4	2	14
Kaikki yhteensä	38	41	45	30	154

Tavoitemäärät vaihtelivat hieman vuosittain ja suurin tavoitemäärä asetettiin vuonna 2024 (45). Eniten tavoitteita valtuustokaudella asetettiin painopistealueelle ”Taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki” ja vähiten painopistealueelle ”Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella”.

Seuraavaan kuvioon on koottu vuosittaisten sitovien tavoitteiden tilinpäätösraportoinnin mukaiset toteumat vuosilta 2022–2024.

Kuvio: Sitovien tavoitteiden toteutuminen 2022–2024.

Koko valtuustokautena tavoitteista vuoden 2024 loppuun mennessä raportoitiin täysin toteutuneeksi neljännes, osittain toteutuneeksi reilu puolet ja toteutumatta jääneeksi raportoitiin noin viidennes tavoitteista. Tavoitteista jäi toteutumatta vuosina 2022–2024 hallittu käyttötalouden menokehitys. Vuosina 2023–2024 jäivät toteutumatta maanluovutuksen ja maankäyttösopimusten nettotulotavoite, työttömyyden vähentymistavoite sekä valmistuvien pientaloasuntojen määrätavoite.

Tarkastuslautakunnan arviointi vuositavoitteiden 2022–2024 toteutumisesta

Seuraavassa taulukossa on tavoitemäärät vuosilta 2022–2024, joista tarkastuslautakunta oli eri mieltä toteumasta tai joita koskien tehtiin muu huomio. Suluissa oleva prosenttiluku kertoo, kuinka suureen osaan tavoitteista huomiot kohdistuivat.

	2022	2023	2024	Yhteensä
Eri mieltä/Huomio	14 (37 prosenttia)	11 (27 prosenttia)	10 (22 prosenttia)	35 (28 prosenttia)

Tarkastuslautakunta oli eri mieltä seitsemän tavoitteen raportoidusta toteumasta ja kolmen tavoitteen osalta tarkastuslautakunta totesi, että arviointia ei voinut tehdä. Raportoinnin huomiot koskivat epätasmallista tai vajaaksi jäänyttä raportointia, vertailutietojen puuttumista tai jos esimerkiksi kaikkien mittarien toteumaa ei ollut raportoitu erikseen.

Johtopäätökset:

Vantaan strategiaprosessi noudatti aiemmilta valtuustokausilta tuttuja menetelmiä. Kaupunkistrategia laadittiin viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tiiviissä yhteistyössä ja lisäksi osallistettiin myös kuntalaisia ja alueen yrityksiä. Valtuustokauden strategia ulotettiin kaikille kaupunkiorganisaation tasoille vuosittaisilla strategisilla tavoitteilla. Kaikki toimialat, palvelualueet ja suurin osa palveluyksiköistä tekivät omat tulokorttinsa, joissa kaupunkitasoiset tavoitteet jaoteltiin oman toimialan, palvelualueen tai palveluyksikön tavoitteiksi.

Koko valtuustokaudelle asetettiin 6 painopistealuetta ja näille 30 strategista tavoitetta. Vuosittaisia sitovia tavoitteita asetettiin vuosina 2022–2025 yhteensä 154.

Näistä tavoitteista vuoden 2024 loppuun mennessä toteutui tilinpäätösraportointien mukaan kokonaan tai osittain yli 80 prosenttia. Toteutumatta jäi noin 19 prosenttia tavoitteista. Tavoitteista jäi toteutumatta vuosina 2022–2024 hallittu käyttötalouden menokehitys. Vuosina 2023–2024 jäivät toteutumatta maanluovutuksen ja maankäyttösopimusten nettotulotavoite, työttömyyden vähentymistavoite sekä valmistuvien pientaloasuntojen määrätavoite.

Tarkastuslautakunta oli eri mieltä raportoidusta toteumasta tai teki muun huomion yhteensä noin 28 prosentista tavoitteista. Huomiot liittyivät yleensä tavoitteiden raportointiin ja mittarointiin, mutta joskus myös näiden epäselvyyteen. Välitarkastelu ulottuu vuoden 2024 loppuun saakka.

Suosituks:

Tavoitteiden raportointiin ja mittarointiin on hyvä kiinnittää edelleen huomiota. Vuoden 2024 loppuun mennessä kokonaan toteutumatta jäänyt tavoite liittyi hallittuun käyttötalouden menokehitykseen. Lisäksi kahtena peräkkäisenä vuonna toteutumatta jäivät maanluovutuksen ja maankäyttösopimusten nettotulotavoite, työttömyyden vähentymistavoite sekä valmistuvien pientaloasuntojen määrätavoite.

1.3 Kaupunginvaltuuston konserniyhtiöille asettamien tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2023 kaupungin talousarvion yhteydessä tytäryhteisöille asetettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Vuonna 2021 tavoitteet uudistettiin kokonaisuudessaan. Vuoden 2024 talousarviossa tavoitteita on edelleen yhdenmukaistettu ja yksinkertaistettu. Tarkoituksena on ollut omistajaohjauksen ja raportoinnin selkeyttäminen ja ennakoitavuuden lisääminen konserniyhtiöiden näkökulmasta.

Suuret tytäryhtiöt

Suurten tytäryhtiöiden tavoitteet on jaoteltu talouteen, toiminnallisuuteen ja laatuun, henkilöstöön sekä vastuullisuuteen. Kaikki suuret yhtiöt laativat vuoden 2023 aikana

oman vastuullisuusohjelman omistajapoliittisiin linjauksiin perustuen. Vastuullisuusohjelmissa tuli ottaa huomioon kaupungin resurssiviisauden tiekartta sekä hiilineutraalisuustavoite 2030.

Alla olevaan taulukkoon on koottu yhteen suurteen tytäryhtiöiden vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaiset toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteumat. Taulukon jälkeen tavoitteiden toteutumista on käsitelty tarkemmin yhtiökohtaisesti.

Taulukko: Suurten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutuminen.

Yhtiö	Toteutui täysin	Toteutui osittain	Ei toteutunut lainkaan	Ei tietoa	Tavoitteita yhteensä
Vantaan Energia	3 (43 %)	4 (57 %)			7
VAV	8 (67 %)	3 (25 %)	1 (8 %)		12
Vantti	8 (73 %)	2 (18 %)	1 (9 %)		11
VTK	4 (66 %)	1 (17 %)		1 (17 %)	6
Mercuria	9 (90 %)	1 (10 %)			10
Yhteensä	32 (70 %)	11 (24 %)	2 (4 %)	1 (2 %)	46

Vantaan Energialle oli asetettu seitsemän tavoitetta. Talouteen ja henkilöstöön liittyvät tavoitteet toteutuivat täysin. Toiminnallisuuteen ja laatuun liittyvistä tavoitteista tietojohtamista ja data-analytiikan kehittämistä koskenut tavoite toteutui täysin ja työturvallisuutta koskenut tavoite osittain. Työtapaturmat eivät laskeneet tavoitellusti, mutta eivät myöskään kasvaneet edellisen vuoden tasosta. Kaikki kolme vastuullisuustavoitetta toteutuivat osittain. Ilmastomuutoksen hillintä kehittyi edellisestä vuodesta, mutta tavoitetasosta jäätii niukasti. Materiaalitehokkuustavoitteeseen liittyvä energiatehokkuustavoite saavutettiin, mutta kaukolämmön lisäveden käyttö ei vähentynyt toivotunlaisesti. Lämmityksen edullisuustavoite saavutettiin, mutta päästölaskenta valmistuu vasta myöhemmin. Energiatoimitusten luotettavuus saavutti asetetut tavoitteet sekä sähkön- että lämmön toimitusten osalta. Biodiversiteettitavoitteiden seurannan osalta edistytii, mutta työ jatkuu tulevina vuosina.

VAV Yhtymä Oy:lle oli asetettu 12 tavoitetta. Henkilöstöön ja vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet toteutuivat täysin. Henkilöstön työtyytyväisyys ylitti tavoitetason. Sairauseroissaolot alittivat tavoitetason, mutta kasvoivat hieman edellisestä vuodesta.

Vastuullisuuteen liittyvistä tavoitteista asuntojen keskivuokra alitti markkinavuokran jopa tavoitetasoa enemmän. Ilmastotiekartta valmistui tavoitteen mukaisesti. Lämmitysenergian kulutus alitti tavoitetason. Vastuullisuuskriteeriä on käytetty kaikissa hankinnoissa tavoitteen mukaisesti. Talouteen liittyvistä kolmesta tavoitteesta omavaraisuusastetta koskenut tavoite toteutui täysin. Asuntotuotantotavoite saavutettiin tilinpäätösraportoinnin mukaan osittain, mutta tavoitetasosta jäätii kauas. Samoin asuntotuotannon toteuma oli edellisvuotta alhaisempi. Kiinteistöjen ylläpitokustannukset kasvoivat enemmän kuin tavoitteeksi asetettu indeksin mukainen kustannustason nousu. Näin ollen tavoite ei toteutunut lainkaan. Toiminnallisuuteen ja laatuun liittyvistä kolmesta tavoitteesta paloturvallisuuteen liittynyt tavoite toteutui täysin. Asunkannan arvon ja vuokrattavuuden säilymistä koskenut tavoite sekä asiakastyytyväisyystavoite toteutuivat osittain.

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:lle oli asetettu 11 tavoitetta. Talouteen sekä toiminnallisuuteen ja laatuun liittyvät tavoitteet toteutuivat täysin. Tilikauden tulos ylitti tavoitteen, ollen 1,3 prosenttia liikevaihdosta. Asiakastyytyväisyys parantui tavoitetta enemmän ja puhtauspalvelujen kustannustehokkuustavoite ylitettiin. Henkilöstöön liittyvät tavoitteet toteutuivat osittain. Henkilöstötyytyväisyys ei saavuttanut asetettua tavoitetta ja laski hieman edellisestä vuodesta. Sairauspoissaolot ylittivät hieman tavoitetasoa, mutta laskivat toivotusti edellisestä vuodesta. Vastuullisuuteen liittyvistä viidestä tavoitteesta neljä toteutui täysin. Ruokailijakohtainen kokonaisbiojätteen määrä laski tavoitetta enemmän. Hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoite sekä työntekijöiden nettosuositeluindeksi toteutuivat tavoitteiden mukaisesti. Henkilöstön ammatilliseen kehittymiseen liittyvien lisäkoulutusten määrä ylitti reilusti asetetun tavoitteen. Ruokatuotannon hiilijalanjälkimittarin käyttöönotto siirtyi vuoteen 2025, joten siihen liittyvä tavoite ei vuoden 2024 osalta toteutunut. Yhtiön tavoitteista, niiden mittareista ja toteumasta on kerrottu tarkemmin arviointikertomuksen kohdassa [8 Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy](#).

VTK Kiinteistöt Oy:lle oli asetettu kuusi tavoitetta. Yhtiölle asetetut taloustavoitteet toteutuivat täysin. VTK-konsernin omavaraisuusaste, konsernin tulos sekä ulkoisten vuokrakohteiden vuokrausaste ylittivät tavoitetasonsa. Kahden jälkimmäisen tavoitteen osalta kehitys oli myönteistä edelliseen vuoteen verrattuna. Toiminnallisuuteen

ja laatuun liittyvä tavoite koskien terveellisiä, turvallisia ja viihtyisiä toimitiloja toteutui täysin. Konsernin liikevaihdosta käytettiin määritellyn mukainen osuus peruskorjauksiin. Toiminnallisuuteen ja laatuun liittyvän toisen tavoitteen saavuttamista ei vuoden 2024 osalta ole mahdollista arvioida, sillä asiakastyytyväisyyden mittaus tehdään vasta vuonna 2025. Henkilöstön työhyvinvoinnissa saavutettiin tavoiteltu taso. Vastuullisuuteen liittyvistä tavoitteista energiakatselmuksen mukaiset toimenpiteet toteutuivat suunnitellusti. Sen sijaan vastuullisuusohjelman toteuttamistavoite toteutui osittain.

Mercuria kauppaoppilaitos Oy:lle oli asetettu kymmenen tavoitetta, jotka yhtä lukuun ottamatta toteutuivat täysin. Yhtiön nettotulos ylitti talousarviossa asetetun tavoitetason ja rakennusten pitkänaikavälin toimenpidesuunnitelman mukaiset vuositaiset toimenpiteet toteutettiin hiilineutraalilla ja resurssiviisaalla tavalla rakennusten tuleva käyttöikä huomioiden. Toiminnallisuuteen ja laatuun liittyvät tavoitteelliset opiskelijavuodet sekä opiskelija- ja työelämäpalautteet ylittivät tavoitetasonsa ja kehittivät myönteisesti edellisestä vuodesta, lukuun ottamatta opiskelijapalautetta, joka laski yhden pisteluvun verran. Henkilöstön tyytyväisyys saavutti tavoitetason, mutta laski edellisestä vuodesta 0,1 pistettä. Vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet kohdistuivat opiskelijoiden tyytyväisyyteen koulutukseen sekä ilmapiiriin ja hyvinvointiin. Lisäksi yksi vastuullisuustavoite kohdistui sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. Nämä tavoitteet toteutuivat täysin. Vastuulliseen kuluttamiseen kohdistunut hiilijalanjäljen laskentamittarin kehitystyö jatkuu. Tavoitteena on vakiinnuttaa laskentatapa vuoteen 2030 mennessä. Tämä vastuullisuuteen liittynyt tavoite toteutui osittain.

Kiinteistöyhtiöiden tavoitteet

Kiinteistöyhtiöt on jaettu talousarviossa kolmeen ryhmään. Talousarviotavoitteet määrittyvät näiden ryhmien mukaisesti. Ensimmäisen ryhmän muodostavat tavalliset kiinteistöyhtiöt, joiden ensimmäisenä tavoitteena oli kiinteistöjen ylläpitokustannusten hillitseminen siten, että ylläpitokustannusten kehitys ei ylitä Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksin muutosta edelliseen vuoteen verrattuna. Raportointihetkellä ei ollut käytettävissä indeksitietoa koko vuoden osalta. Viimeisimmän julkistetun tiedon mukaan tarkasteltuna tavoite toteutui täysin kuudessa yhtiössä ja seitse-

mässä ei lainkaan eli ylläpidon kustannukset nousivat niissä indeksiä enemmän. Yhdelle yhtiölle kyseistä tavoitetta ei ollut asetettu. Tilanne on parantunut edellisestä vuodesta. Toisena tavoitteena oli pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) mukaisten vuosittaisten toimenpiteiden toteuttaminen hiilineutraalilla ja resurssiviisaalla tavalla sekä rakennusten käyttöiän huomioiminen suunnitelmassa. Yhtä yhtiötä lukuun ottamatta kaikki yhtiöt saavuttivat tavoitteen. Kolmantena tavoitteena oli sähköautojen latausinfraan toteuttaminen niiden yhtiöiden osalta, joiden vuonna 2023 tehdyn kartoituksen mukaan on järkevää toteuttaa latausinfraa kiinteistölleen. Tavoite toteutui täysin kolmessa yhtiössä. Kymmenelle yhtiölle kyseistä tavoitetta ei ollut asetettu ja yhden osalta sähköautojen latausinfraan toteuttamisen suunnittelu on kesken.

Liiketoimintaa markkinoilla harjoittavien pysäköintiyhtiöiden lisätavoitteena oli kestävä ja vastuulliseen taloudenpitoon liittyvä voitollisen tuloksen saavuttaminen viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä. Tavoite ei toteutunut lainkaan kummankaan yhtiön kohdalla.

Elinkaaren loppuvaiheessa oleville kiinteistöyhtiöille oli asetettu kolme vastuullisuustavoitetta. Ensimmäisenä vastuullisuustavoitteena oli kiertotalouden edistäminen kestävän purkamisen elementein sekä purkumateriaalien uudelleenkäyttö ja kierrättäminen. Toisena vastuullisuustavoitteena oli kiinteistön uuden käyttötarkoituksen toteuttamiseen liittyvien toimenpiteiden käynnistäminen esimerkiksi kaavoituksella. Kolmantena vastuullisuustavoitteena oli rakennuksen elinkaaren loppuajan PTS:n toteuttaminen resurssiviisaalla tavalla. Uuden käyttötarkoituksen toteuttamiseen liittyvien toimenpiteiden käynnistämistavoite toteutui täysin yhdessä yhtiössä, yhdessä osittain ja yhdessä ei lainkaan. Rakennuksen elinkaaren loppuajan PTS:n toteuttaminen resurssiviisaalla tavalla toteutui kahdessa yhtiössä.

Johtopäätökset:

Suurille tytäryhtiöille asetetut tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin. Asetetuista 46 tavoitteesta 32 (70 prosenttia) toteutui täysin, 11 (24 prosenttia) toteutui osittain ja kaksi (neljä prosenttia) ei toteutunut lainkaan. Yhden tavoitteen osalta arviointia ei voinut suorittaa. Kaupungin kiinteistöyhtiöilleen asettamat tavoitteet toteutuivat hie-
man edellisvuotta heikommin. Pääosa (71 prosenttia) asetetuista tavoitteista toteutui täysin.

2 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUS

2.1 Kaupungin talous, talousarvion ja talouden tavoitteiden toteutuminen

Seuraaviin taulukoihin on koottu käyttötaloutta, verorahoitusta ja investointeja koske-
via lukuja vuodelta 2024 talousarvion, muutetun talousarvion ja tilinpäätöksen osalta
sekä vertailuna vuoden 2023 tilinpäätöksen lukuja.

Taulukko: Käyttötalous, talousarvio ja tilinpäätös, luvut tuhatta euroa.

	Alkuperäinen ta- lousarvio 2024	Muutettu ta- lousarvio 2024	Tilinpäätös 2024	Tilinpäätös 2023
Toimintatuotot	342 993	319 837	337 932	333 561
Toimintakulut	-1 032 407	-1 073 474	-1 054 371	-1 007 611
Toimintakate	-689 415	-753 637	-716 440	-674 050
Verotulot	612 000	612 000	585 163	638 679
Valtionosuudet	182 000	182 000	179 142	179 656
Rahoitustuotot ja kulut	5 026	5 026	10 972	17 703
Vuosikate	109 611	45 389	58 837	161 988
Poistot ja arvonalentumiset	-115 785	-115 785	-114 183	-111 844
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	-3 446	0
Tilikauden tulos	-6 174	-70 397	-58 793	50 143
Varausten ja rahastojen muutos	1 313	1 313	-2 461	-2 456
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 861	-69 084	-61 253	47 678

Kaupunki varautui muutetussa talousarviossa muun muassa ennakoitua suurempiin henkilöstövuokrakustannuksiin ja rakennusalan lamasta johtuvaan maanmyyntitulojen sekä muiden rakentamiseen liittyvien tulojen heikkoon kehitykseen. Lisäksi määrärahoja korotettiin vastaamaan kohonneita työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuja. Arvioidut menon lisäykset ja tulon vähennykset toteutuivat muutetun talousarvion arvioita pienempinä ja tilinpäätöksen taloudellinen tulos oli muutetussa talousarviossa ennakoitua tulosta parempi. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna tuotot alittuivat noin 5 miljoonaa euroa ja kulut ylittyivät noin 22 miljoonaa euroa.

Taulukko: Verorahoitus 2024, talousarvio ja tilinpäätös, luvut tuhatta euroa.

	Alkuperäinen talousarvio 2024	Muutettu talousarvio 2024	Tilinpäätös 2024	Tilinpäätös 2023
Kunnan tulovero	407 000	407 000	398 766	431 249
Kiinteistövero	119 000	119 000	111 625	112 094
Osuus yhteisöveron tuotosta	86 000	86 000	74 772	95 336
Verotulot yhteensä	612 000	612 000	585 163	638 679
Valtionosuudet	182 000	182 000	179 142	179 656
Verorahoitus yhteensä	794 000	794 000	764 305	818 335

Vuonna 2024 jokaisen verotulolajin kertymä jäi arvioidusta ja verotulot jäivät 26,8 miljoonaa euroa arvioitua pienemmäksi. Myös valtionosuuksien kertymä jäi 2,9 miljoonaa euroa arvioidusta. Vuoden 2023 ja 2024 verokertymät eivät ole suoraan vertailukelpoisia, koska vuonna 2023 kunnille maksettiin vuodelta 2022 kertyneitä kunnallisia ja yhteisöverotuloja, niin sanottuja verohäntiä, jotka maksuunpantiin sote-uudistusta edeltävillä korkeimmilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla.

Taulukko: Investoinnit, talousarvio ja tilinpäätös 2024, luvut tuhatta euroa.

	Alkuperäinen talousarvio 2024	Muutettu talousarvio 2024	Tilinpäätös 2024	Tilinpäätös 2023
Bruttoinvestoinnit	198 370	199 320	149 551	166 819
Nettoinvestoinnit	192 370	196 320	144 855	159 916

Bruttoinvestointimenot ovat investointimenot kokonaisuudessaan ja nettoinvestointimenoista on vähennetty investointeihin saadut rahoitusosuudet ja käyttöomaisuuden myyntitulot. Investointimenot alittuivat muutetun talousarvion arvioista selvästi ja alittivat myös alkuperäisen talousarvion määräraha-arvion. Säästöjä investointimenoihin (noin 31 miljoonaa euroa) tuli erityisesti rakennusinvestointien toteutusajankohtien siirtymisen vuoksi ja joitakin hankkeita saatiin myös toteutettua ennakoitua pienemmin kustannuksin.

Taloudelle vuodelle 2024 asetetut sitovat tavoitteet ja niiden toteumat on koottu alla olevaan taulukkoon. Kuten taulukosta käy ilmi, talouden tavoitteet eivät toteutuneet lainkaan. Tavoitteisiin vaikuttaa talouden heikko suhdanne, jonka myötä työttömyys on noussut, asuntorakentaminen pysähtynyt ja verotulot laskeneet.

Taulukko: Vuoden 2024 taloustavoitteet ja toteumat.

Tavoite	Mittarin tavoitetaso	Toteuma
Käyttötalouden menokehitys toteutuu hallitusti	Toimintakate -6,9 prosenttia verrattuna talousarvioon 2023	Toimintakate heikkeni 11,1 prosenttia suhteessa talousarvioon 2023
Tuottavuus- ja kasvuohjelma toteutuu suunnitellusti	Vuosikate vähintään 111 miljoonaa euroa.	Vuosikate 58,8 miljoonaa euroa
Maanluovutuksen ja maankäytösopimusten nettotulot	Nettotulot yhteensä 32,5 miljoonaa euroa vuonna 2024	15,9 miljoonaa euroa

2.2 Emokaupungin taloudellisen tilanteen kehitys

Seuraavissa taulukoissa on tarkasteltu kaupungin taloudellista tilannetta, kumulatiivisen yli- tai alijäämän muodostumista sekä varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirtaa vuosina 2018–2024. Tarkastelu perustuu kyseisten vuosien tilinpäätöksistä koottuihin tietoihin. Erityisenä tarkastelukohteena on tulorahoituksen (vuosikateen) riittävyys. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin.

Taulukko: Kumulatiivisen ylijäämän muodostuminen, luvut miljoonaa euroa.

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Toimintakate	-1 072,5	-1 176,9	-1 226,3	-1 246,1	-1 394,0	-674,1	-716 4
Vuosikate	112,6	49,1	166,8	166,6	123,6	162,0	58,8
Poistot ja arvonalentumiset	-108,7	-115,2	-111,8	-105,2	-110,6	-111,8	114,2
Tilinpäätöksen tulos + satunnaiset tulot	3,9	-62,7	55,1	61,3	13,0	50,1	-58,8
Tilinpäätössiirrot	1,2	0,2	-0,4	0,1	-0,9	-2,5	-2,5
Ali-/ylijäämä	5,2	-62,6	54,6	61,4	12,1	47,7	-61,3
Kumulatiivinen edellisten tilikausien ja kulu- van tilikauden yli/ali jäämät	467,3	404,7 (404,6)	459,3 (460,2)	521,6 (540,5)	552,6 (555,5)	603,2 (604,2)	542,9

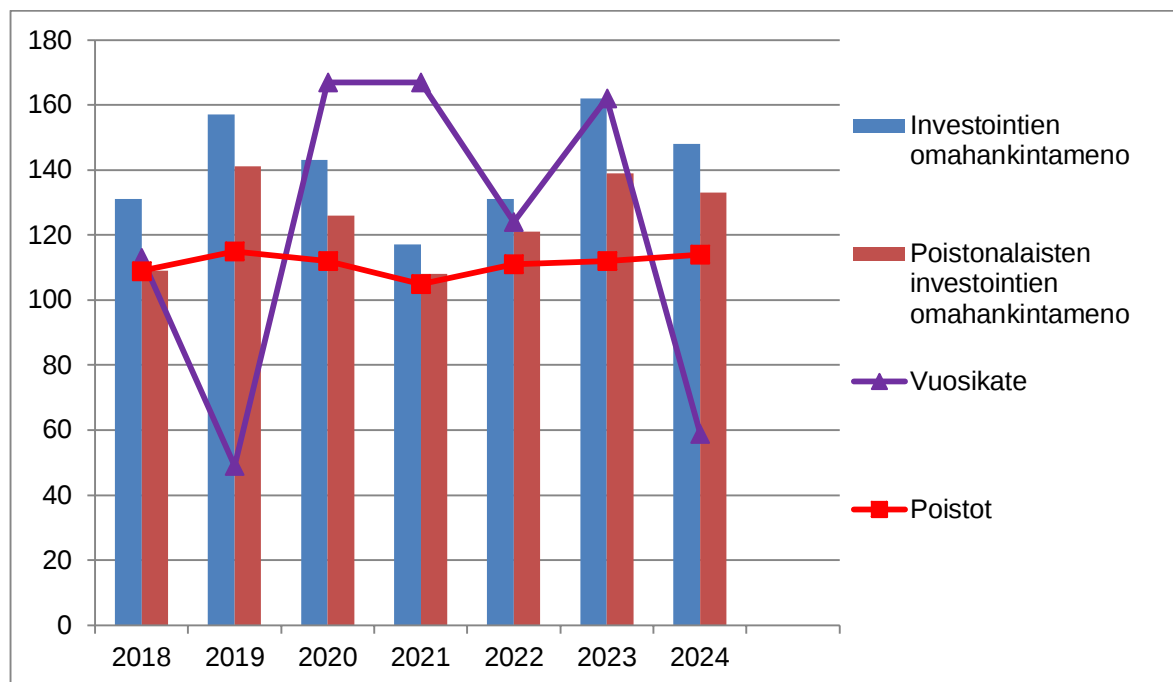
Taulukko: Toiminnan ja investointien rahavirta, luvut miljoonaa euroa.

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vuosikate	112,6	49,1	166,8	166,6	123,6	162,0	58,8
Satunnaiset erät	0,0	3,3	0,1	0,0	0,0	0,0	-3,4
Tulorahoituksen korjauserät	-40,9	-16,8	-31,4	-57,4	-46,4	-10,6	-9,7
Investoinnit							
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-134,8	-157,6	-144,9	-120,6	-140,0	-166,8	-149,5
Rahoitusosuudet investointeihin	3,9	0,9	2,1	4,0	8,7	4,4	2,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	66,7	26,9	40,0	75,9	62,2	13,1	15,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	7,6	-94,2	32,6	68,6	8,2	2,0	-86,1

Kaupungin taloudellinen tilanne heikkeni ja kumulatiivinen ylijäämä (suluissa kumulatiivinen edellisen tilikauden ylijäämä, kun tilinpäätöksen jälkeen ylijäämään tehdyt oikaisut on otettu huomioon) pieneni, mutta on vuoden 2024 alijäämän jälkeenkin vielä lähes 543 miljoonaa euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi nyt selvästi negatiiviseksi. Kuntalaissa arviointimenettelyn käynnistämistä edellyttävät kriisikuntakriteerien raja-arvot eivät Vantaalla täyty miltään osin.

Ohessa tarkasteluna kaupungin taloutta vuosina 2018–2024 investointien, vuosikateen ja poistojen avulla. Investoinnit on esitetty omahankintamenona eli investoinneista on vähennetty niihin saadut rahoitusosuudet. Poistonlaiset investoinnit tarkoittavat vuosittaisia investointimenoja, joista on vähennetty rahoitusosuuksien lisäksi ei-poistonlaiset investointimenot eli maa-alueisiin ja osakkeisiin kohdistuvat investointimenot.

Kuvio: Investoinnit, vuosikate ja poistot 2018–2024.

Vuonna 2024 vuosikate ei kattanut kuin puolet poistoista ja noin 40 prosenttia investoinneista. Vuosi 2024 oli vuoden 2019 ohella selvästi tarkastelujakson huonoin.

Johtopäätökset:

Vantaan kaupungin taloudellinen tulos oli vuonna 2024 selvästi negatiivinen. Sekä tulorahoitusta, että velkaantumista osoittavat tunnusluvut heikkenivät. Taloudelle asetetut sitovat tavoitteet eivät toteutuneet. Toiminnan ja investointien rahavirta oli negatiivinen. Heikon tuloksen takana oli useita syitä, rakennusalan lama vähensi selvästi maanmyyntituloja ja muita rakentamiseen liittyviä tuloja, verotulokertymä oli selvästi ennakoitua heikompi ja lisäksi menoeristä työvoiman vuokraus ja työmarkkinatuen kuntaosuus ylittyivät selvästi arvioituista.

2.3 Kaupunkikonsernin talous

Seuraavissa taulukoissa verrataan emokaupungin ja koko konsernin vuoden 2024 tilinpäätöstietoja ja keskeisiä tilinpäätöksen tunnuslukuja toisiinsa. Asukaskohtaiset luvut on laskettu käyttäen Tilastokeskuksen ennakkotietoa Vantaan asukasluvusta vuoden 2024 lopussa (251 405 asukasta).

Kaupungin ja koko konsernin tuloksen muodostuminen:

Miljoonaa euroa	<i>Kaupunki</i>	<i>Konserni</i>
Toimintatuotot	146,2	767,9
Toimintakulut	-862,7	-1 291,3
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta ja tappioista	-	7,6
Toimintakate	-716,4	-515,8
Verorahoitus (sisältää valtionosuudet)	764,3	766,3
Rahoitustuotot ja -kulut	11,0	-39,4
Vuosikate	58,8	219,0

Poistot ja arvonalentumiset (sisältää suunnitelman mukaiset poistot, Omistuksen eliminointierot ja arvonalentumiset)	-114,2	-222,2
Satunnaiset erät	-3,4	-3,4
Tilikauden tulos	-58,8	-7,6
Varausten lisäys		
Rahastojen lisäys	-2,5	-2,4
Tilinpäätössiirrot		-9,0
Tilikauden verot		-0,9
Laskennalliset verot	-	-18,4
Vähemmistöosuudet		
Tilikauden yli/alijäämä	-61,3	-38,3

Kaupungin ja koko konsernin keskeisten tunnuslukujen vertailu, suluissa vuoden 2023 arvo:

	<i>Kaupunki</i>	<i>Konserni</i>
Vuosikate, % poistoista	51,5 (144,8)	98,3 (151,0)
Investointien tulorahoitus, %	39,9 (99,7)	38,0 (79,5)
Kertynyt ylijäämä, euroa per asukas	2 159,5 (2 437,6)	3 623,5 (3 830,2)
Lainakanta, euroa per asukas	3 425,7 (3 199,1)	8 357,0 (7 609,8)
Lainanhoitokate	0,6 (1,0)	1,0 (1,3)
Suhteellinen velkaantuneisuus %	108,1 (94,2)	168,8 (145,9)
Lainat ja vuokravastuut (miljoonaa euroa)	1 257,5 (1 127,2)	2 417,8 (2 261,2)

Tulorahoitus kattoi emokaupungissa noin puolet poistoista ja investointien tulorahoitusprosentti jäi hieman alle 40 prosentin. Konsernissa tulorahoitus kattoi poistot lähes kokonaan, mutta konsernissakin investointien tulorahoitusprosentti jäi 38 prosenttiin. Kaupungin lainanhoitokatteen tunnusluku oli 0,6 ja konsernilla 1,0. Tunnusluku osoittaa, että tulorahoitus riitti konsernilla kokonaan vieraan pääoman korkojen ja lyhenysten maksuun, mutta kaupungilla se riitti vain 60 prosenttiin kyseisistä eristä vuonna 2024. Suhteellinen velkaantuneisuus osoittaa kuinka paljon käyttötuloista

olisi vuonna 2024 tarvittu vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tämä tunnusluku heikkeni selvästi emokaupungissa ja konsernissa vuodesta 2023. Emokaupungin ja konsernin velkataakka samalla kasvoi vuonna 2024. Asukaskohtaisissa luvuissa on käytetty vuoden 2024 Vantaan asukaslukuna Tilastokeskuksen ennakkotietoa, 251 405.

Johtopäätökset:

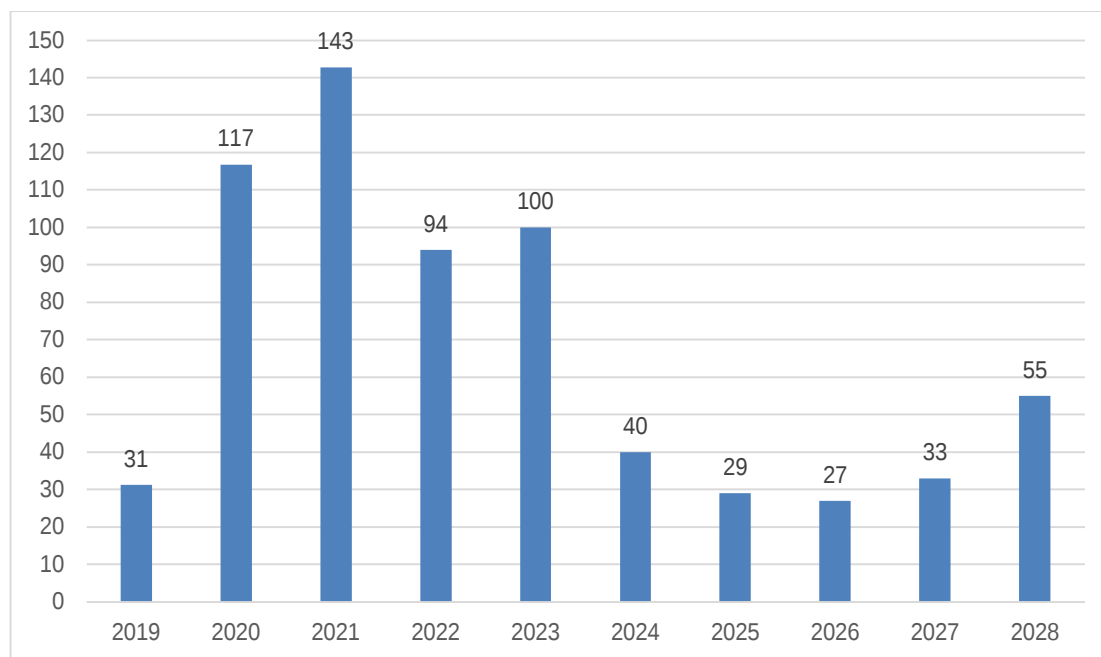
Konserni teki vuonna 2024 lievästi negatiivisen tuloksen ja emokaupungin tulos painui selvästi alijäämäiseksi. Emokaupungin tulorahoitus ei riittänyt poistojen eikä investointien kattamiseen. Konsernilla tulorahoitus kattoi vielä poistot lähes kokonaan, mutta konsernin investoinneista vain hieman alle 40 prosenttia. Lainakanta kasvoi sekä emokaupungilla että konsernilla.

2.4 Investoinnit

Investointien tulorahoitusprosentti

Oheisessa kaaviossa on Vantaan kaupungin investointien tulorahoitusprosentti vuosilta 2019–2028. Vuonna 2024 tulorahoitusprosentti tippui huonolle tasolle (noin 40 prosenttia). Vuodesta 2025 alkaen luvut perustuvat ennusteisiin.

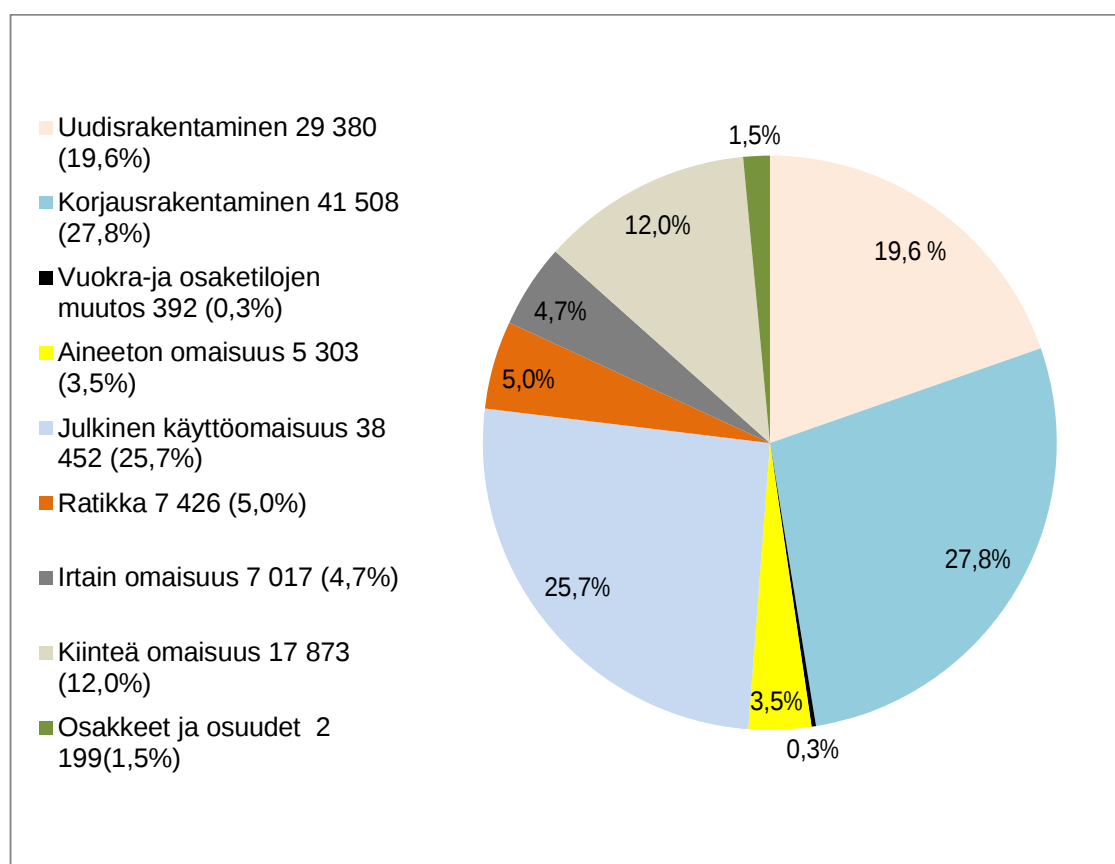
Kuvio: Kaupungin investointien tulorahoitusprosentti 2019–2028.

Investointien jakauma 2024

Ohessa kuvattuna kaupungin bruttoinvestointien toteuma ja jakauma investointilajeittain vuodelta 2024, luvut ovat tuhatta euroa. Rakentamisen investointeihin (uudisrakentaminen ja korjausrakentaminen) ja julkiseen käyttöomaisuuteen liittyviin investointeihin (esimerkiksi liikenne-, urheilu- ja virkistysalueiden rakentaminen) kului noin 78 prosenttia kaikista investointimenoista. Ratikka kuuluu julkisen käyttöomaisuuden investointeihin, mutta on kuviossa erotettu omaksi osuudekseen.

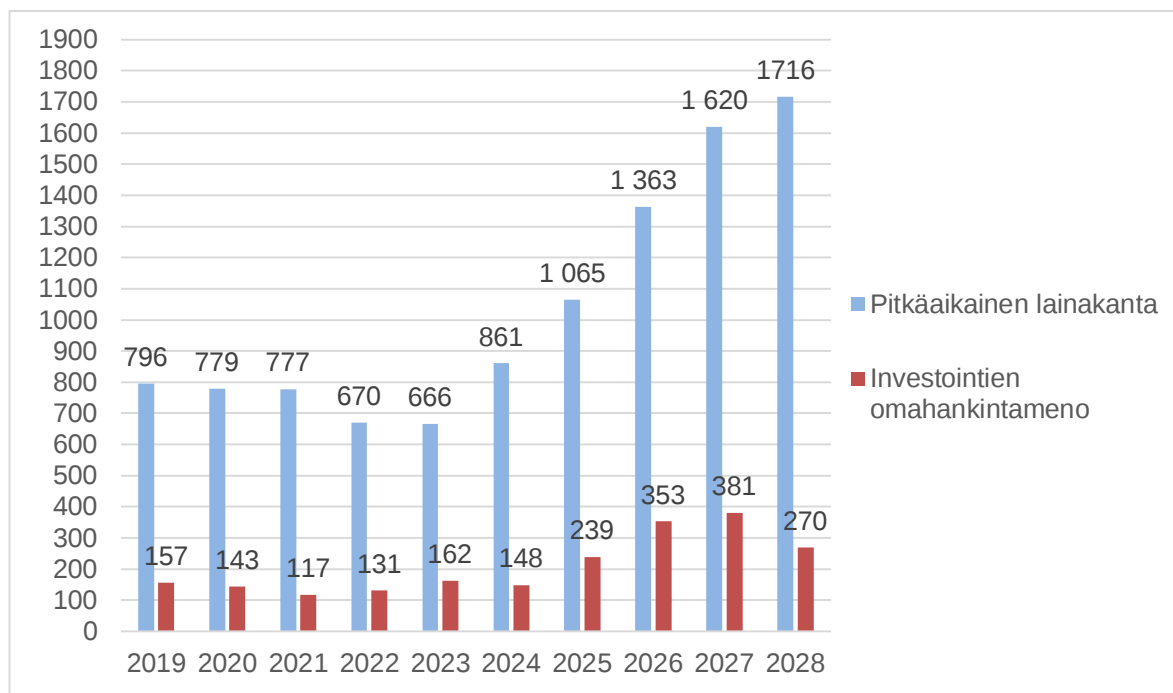
Kuvio: Kaupungin bruttoinvestointien toteuma investointilajeittain 2024.

Lainakanta ja investoinnit

Seuraavassa kuvataan kaupungin pitkäaikaisen lainakannan ja investointien omahankintamenojen kehitystä vuodesta 2019 vuoteen 2028 (luvut miljoonaa euroa). Vuodesta 2025 eteenpäin luvut ovat taloussuunnitelmassa 2025–2028 esitettyjä ennusteita.

Kuvio: Pitkäaikaisen lainakannan ja investointien omahankintamenojen kehitys 2019–2028.

Johtopäätökset:

Investointien omahankintamenot olivat noin 148 miljoonaa euroa vuonna 2024. Kaupungin tulo-rahoitus kattoi näistä noin 38 prosenttia. Investointien omahankintamenojen arvioidaan vaihtelevan 239–381 miljoonan euron välillä vuosina 2025–2028. Näille vuosille ajoittuu merkittävän suuren investointina Vantaan ratikka, jonka rakennusvaihe alkaa syksyllä 2025. Kaupungin pitkäaikainen lainakanta kasvaa ennusteiden mukaan yli 800 miljoonalla eurolla vuosina 2025–2028. Lainakannan myötä kasvavat myös korkomenot, mikä tuo lisää haastetta talouden tasapainossa pitämiseksi.

2.5 Suurten kaupunkien taloudesta 2024

Alla vertaillaan kuuden suurimman kaupungin keskeisiä talouden tunnuslukuja vuodelta 2023 ja 2024. Tunnusluvut on kerätty kaupunkien kaupunginhallitusten käsittelemistä vuoden 2024 tilinpäätöksistä. Tunnuslukuja on seitsemän jokaisella kaupungilla eli yhteensä 42. Tunnuslukujen tasoluokittelu perustuu Kuntaliiton määrittelyyn. Tunnusluvuissa on vuoden 2024 tunnusluvun alla suluissa kyseisen tunnusluvun arvo vuonna 2023.

Taulukko: Tulorahoituksen riittävyyden tunnuslukujen tasoluokat.

Tulorahoituksen riittävyyttä kuvaavat tunnusluvut			
	Vuosikate poistoista	Investointien tulorahoitusprosentti	Kertynyt yli/alijäämä/asukas
Hyvä	>130 %	>80 %	>300
Tyydyttävä	70–130 %	55–80 %	0–300
Heikko	<70 %	<55 %	<0

Taulukko: Kuuden suurimman kaupungin tulorahoituksen tunnuslukuja 2023–2024.

	Espoo	Helsinki	Oulu	Tampere	Turku	Vantaa
Vuosikate % poistoista	152	194	107	77	111	52
	(236)	(227)	(113)	(142)	(146)	(145)
Investointien tulorahoitus %	93	92	50	35	38	40
	(156)	(102)	(56)	(82)	(56)	(100)
Kertynyt ylijäämä, euroa per asukas	4 489	11 826	4 700	3 267	1 343	2 160
	(4 221)	(11 465)	(4 703)	(2 605)	(1 334)	(2 438)

Taulukko: Velkaantuneisuutta kuvaavien tunnuslukujen tasoluokat.

Velkaantuneisuutta kuvaavat tunnusluvut				
	Lainakanta euroa/asukas	Lainanhoitokate	Suhteellinen velkaantuneisuus prosentti	Konsernin lainakanta euroa/asukas
Hyvä	<1 600	>2	<33	<4 000
Tyydyttävä	1 600–3 000	1–2	33–60	4 000–8 000
Heikko	>3 000	<1	>60	>8 000

Taulukko: Kuuden suurimman kaupungin velkaantumista kuvaavia tunnuslukuja 2023–2024.

	Espoo	Helsinki	Oulu	Tampere	Turku	Vantaa
Lainakanta, euroa per asukas	2 840	1 245	3 134	3 624	4 494	3 426
	(3 018)	(1 343)	(3 109)	(3 347)	(4 276)	(3 199)
Lainanhoitokate ¹	5,5	9,5	2,9	1,4	-	0,6
	(7,5)	(11,8)	(3,6)	(2,3)	-	(1,0)
Suhteellinen velkaantuneisuus %	69	35	103	107	134	108
	(68)	(40)	(99)	(97)	(125)	(94)
Konsernin (sisältää emokaupungin) lainakanta euroa/asukas	11 783	12 036	4 182	9 559	8 557	8 357
	(12 273)	(10 988)	(4 309)	(8 765)	(7 909)	(7 610)

Vuonna 2024 suurten kaupunkien tunnusluvut heikkenivät vuoteen 2023 verrattuna. Tulorahoituksen riittävyyttä kuvaavat tunnusluvut heikkenivät selvästi ja velkaantumista kuvaavat tunnusluvutkin heikkenivät hieman. Tunnuslukuista 29 pysyi vuoden 2023 tasolla, yhden tunnusluvun arvo parani ja 12 tunnusluvun arvo heikentyi. Hyvällä tasolla oli nyt 14 tunnuslukua (20 vuonna 2023), tyydyttävällä tasolla oli 7 tunnuslukua (9 vuonna 2023) ja heikolla tasolla oli 21 tunnuslukua (13 vuonna 2023). Kaupungeista Vantaalla ja Turulla neljän tunnusluvun arvo heikkeni, Tampereella heikkeni kolmen tunnusluvun arvo ja Oululla yhden tunnusluvun arvo. Espoolla yhden tunnusluvun arvo parani ja Helsingin tunnusluvut pysyivät vuoden 2023 tasolla.

Tulorahoituksen riittävyyttä kuvaavista tunnuslukuista seitsemän heikkeni. Tampereella, Turulla ja Vantaalla heikkeni kaksi tämän kategorian tunnuslukua ja Oululla yksi. Tulorahoitusta kuvaavissa tunnusluvuissa heikolla tasolla oli nyt 5 tunnuslukua eli noin 28 prosenttia luvuista, kun vuonna 2023 tässä kategoriassa ei ollut heikolla tasolla olevia tunnuslukuja.

¹ Turku ilmoittaa vain laskennallisen lainanhoitokatteen.

Velkaantumista kuvaavista tunnusluvuista viiden arvo heikkeni ja yhden parani. Helsingillä ja Oululla velkaantumista kuvaavat tunnusluvut säilyivät vuoden 2023 tasolla ja Espoolla yhden tunnusluvun arvo parani. Tampereella ja Turulla heikkeni yksi tämän kategorian tunnusluku ja Vantaalla kaksi. Velkaantumista kuvaamista tunnusluvuista 15 eli noin 65 prosenttia oli nyt heikolla tasolla, kun vuonna 2023 näistä tunnusluvuista heikolla tasolla oli 13 eli noin 54 prosenttia.

Johtopäätökset:

Suurten kaupunkien talouden tunnusluvut heikkenivät edellisestä vuodesta. Tulorahoitusta kuvaavista tunnusluvuista 27 prosenttia oli nyt heikolla tasolla, kun vuonna 2023 näistä tunnusluista ei yhtään ollut heikolla tasolla. Velkaantumista kuvaavat tunnusluvutkin hieman heikkenivät. Kaikkiaan 50 prosenttia tunnusluvuista oli heikolla tasolla, kun vuonna 2023 heikolla tasolla oli noin 31 prosenttia tunnusluvuista.

2.6 Talouden epävarmuustekijöitä

Taloudessa näkyi vuoden 2025 alussa varovaisia positiivisia näkymiä. Työllisyyskehityksen odotettiin paranevan ja hinta- ja korkotason odotettiin laskevan. Samalla myös rakennusalan toipumisen odotettiin alkavan, mutta alan toipuminen vie kuitenkin aikaa. Kaikilla näillä olisi positiivinen vaikutus kuntatalouteen, mutta positiivisten odotusten takana on riskitekijöitä, kuten Ukrainan sodan tilanteen vaikutukset ja maailman kauppapolitiikkaan liittyvä levottomuus, jotka voivat kääntää tilannetta myös huonompaan suuntaan. Vantaan talouden myönteiselle kehitykselle keskeisiä tekijöitä olisivat verotulojen kasvattaminen, maanmyyntituottojen kasvu, työllisyyskehitys ja menokehityksen hillitseminen. Vantaan seuraavan kauden valtuustostrategian valmistelun yhteydessä tehdään menojen ja tulojen rakennetarkastelu, jolla pyritään hillitsemään talouden menokehitystä, haetaan tulojen kasvattamisen mahdollisuuksia, ja pyritään näin varmistamaan talouden tasapainon saavuttaminen seuraavalla valtuustokaudella.

3 KAUPUNKISTRATEGIA JA JOHTO

Kuva: Pertti Raami, Vantaan kaupungintalo

3.1 Kaupungin hankinnat ja hankinnan palveluyksikkö

Vantaan kaupunki käytti vuonna 2023 palveluiden ostoihin 266,5 miljoonaa euroa ja materiaalihankintoihin 44,3 miljoonaa euroa. Lisäksi investointeihin liittyviä hankintoja oli 166,8 miljoonan euron arvosta.

Hankintapäätösvalta

Vantaan hallintosäännössä hankintoihin liittyvää päätösvaltaa on jaettu toimialoille ja viranhaltijoille. Toimialoilla on pääsääntöisesti päätösvalta oman tehtäväalueensa palveluhankinnoissa. Materiaalihankinnoissa (aineet, tarvikkeet ja tavarat) hankinnan palveluyksikkö vastaa EU-kynnysarvon (221 000 euroa) ylittävistä hankinnoista ja joistakin erikseen määrätyistä keskitetyistä palveluhankinnoista (esimerkiksi ateriat- ja ruokapalvelut; aula- ja turvapalvelut ja puhtauspalvelut). Materiaalihankinnoista suurin osa on niin sanottuja keskitettyjä hankintoja, joissa hankinnan palveluyksikkö on

kilpailuttanut kaupungille yhden tai useamman hankintasopimuksen, joiden perusteella kaikki toimialat voivat tehdä tilauksia.

Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen hankinnoista on määräyksiä kaupungin konserniohjeessa. Ohjeen mukaan tytäryhteisöjen, joiden toimintaan on sovellettava julkisista hankinnoista annettuja säännöksiä, on noudatettava Vantaan kaupungin hankintaohjeita pois lukien ohjeiden kunnallista päätöksentekomenettelyä koskevat osat. Muiden tytäryhteisöjen on hankinnoissaan noudatettava soveltuvien osien Vantaan kaupungin hankintaohjeita. Kun kaupunki kilpailuttaa hankintoja koko konsernille, tytäryhteisö on velvollinen osallistumaan yhteiseen hankintaan, jos se käyttää vähäistä suuremmissa määrin yhteisen hankinnan kohteena olevia tavaroita tai palveluja. Näitä määräyksiä ei sovelleta markkinaehtoiisiin tytäryhteisöihin. Kaupungin hankintaohjeen pienhankintoja koskevia ohjeita ei sovelleta konserniyhtiöihin.

Hankinnan palveluyksikkö

Hankinnan palveluyksikkö kuului vuonna 2024 kaupunkistrategian ja johdon toimialaan ja siellä henkilöstö- ja konsernijohtoon palvelualueeseen (vuoden 2025 alusta konsernijohtoon ja elinvoiman toimialaan ja konsernipalveluiden palvelualueeseen).

Yksikölle kuuluu kaupungin hankintatoimen kehittäminen, hankintojen ohjaus ja ohjeistus. Yksikkö on laatinut Vantaan kaupungin hankintaohjeet, joiden viimeisin päivitys hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 9.10.2023. Hankintaohje on yleinen ohje Vantaan kaupungin hankintoja tekeville henkilöille. Ohjeissa käsitellään hankintalainsäädäntöä, hankintamenettelyä eri tilanteissa, kuten kansallisen kynnysarvon ja EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa sekä tuodaan esille tarjouskilpailussa, hankintapäätöksen teossa ja hankintasopimuksen solmimisessa huomioitavia asioita. Hankinnan palveluyksikkö vastaa myös keskitettyjen hankintojen kilpailuttamisesta ja sopimushallinnasta sekä tuottaa kilpailuttamispalvelua palvelualueille ja kaupungin tytäryhteisöille.

Keskitettyjen hankintojen kilpailuttamisen lisäksi hankinnan palveluyksikkö kilpailuttaa palveluhankintoja toimialoille pyynnöstä, mutta virallista linjausta kilpailutusten keskittämisestä hankintakeskukseen ei ole. Kaupunkiympäristön toimiala esimerkiksi

kilpailuttaa omat urakkansa itse. Hankinnan palveluyksikkö antaa toimialoille myös pienhankintoihin ja niiden kilpailutuksiin liittyvää palvelua ja neuvontaa. Hankinnan palveluyksikkö oli mukana 167 kilpailutuksessa vuonna 2024. Valmiiksi saatiin 73 kilpailutusta ja 15 kilpailutuksen osalta todettiin, että kilpailutukseen ei ollut tarvetta.

Hankintasopimusten hallinta ja valvonta kuuluvat kyseisen hankinnan päätöksentekijälle. Hankinnan palveluyksikkö hallinnoi ja valvoo niitä hankintasopimuksia, jotka kuuluvat hankintajohtajan päätösvaltaan. Toimialojen palvelusopimusten hallinta ja valvonta kuuluu toimialoille. Kaikki hankinnan sopimukset pitää tehdä sähköisessä Cloudia-kilpailutus- ja sopimushallintajärjestelmässä ja myös vanhat sopimukset pitää viedä järjestelmään. Kaikkien sopimusten saaminen järjestelmään on tärkeää, sillä se helpottaa teknisesti sopimushallintaa, valvontaa ja sopimusten seuranta.

Hankinnan palveluyksikön yksi vuoden 2024 tavoite oli sopimushallinnan ja valvonnan tehostaminen ja siihen liittyen saada kaikki vanhatkin sopimukset Cloudia-järjestelmään. Yksikkö järjesti vuoden 2024 aikana järjestelmään liittyvää koulutusta toimialoille, mutta toimialat eivät saaneet vielä vietyä kaikkia vanhoja hankintasopimuksia järjestelmään. Vuonna 2025 yksikkö järjestää lisäkoulutusta sopimushallinnasta ja valvonnasta sekä Cloudia-järjestelmän käytöstä ja samalla vanhojen sopimusten vienti järjestelmään jatkuu.

Palveluyksikön henkilöstö

Hankinnan palveluyksikköä johtaa hankintajohtaja. Yksikkö jakautuu kilpailuttamisen (14 vakanssia + 2 ELY-keskuksesta siirtynyttä henkilöä), oston (10 vakanssia) ja hankintojen kehittämisen (4 vakanssia) tiimeihin. Kilpailuttamisen tiimin vastuulla on hankintojen kilpailuttaminen, sopimushallinta ja hankinta-asioiden kouluttaminen. Ostotiimin vastuulla on keskitetty tilaaminen, tilaamiseen liittyvä neuvonta ja tuki, aterija puhtauspalveluiden sekä aula- ja turvallisuuspalvelujen järjestäminen. Vuoden 2024 aikana kilpailuttamisen tiimissä tapahtui runsaasti hankinta-asiantuntijoiden henkilövaihdoksia. Hankinta-asiantuntijoiden pitäminen yksikössä on ollut haasteellista, sillä nämä henkilöt siirtyvät usein muualle opittuaan tehtävät. Syynä työpaikan vaihtoon on usein matalampi palkkataso muihin pääkaupunkiseudun kaupunkeihin tai yksityisiin työnantajiin verrattuna.

Ajankohtaista

Vuoden 2025 alusta toteutettu työ- ja elinkeinopalvelujen uudistus toi Vantaalle tähän tehtäväkenttään liittyen 147 uutta hankintasopimusta, joiden siirto toteutettiin Cloudia-järjestelmässä yhteistyössä työllisyyspalveluiden, pääkaupunkiseudun kuntien ja valtion toimijoiden kanssa. Jatkossa tämän tehtäväalueen uudet palvelusopimukset kilpailutetaan Vantaan hankinnan palveluyksikössä, johon siirtyi myös kaksi henkilöä ELY-keskuksesta.

Hankintalakiin on tulossa muutoksia. Yksi muutos vaikuttaa kuntien sidosyksiköiden käyttöön. Lakimietinnössä esitetään, että sidosyksikön omistajan tulisi omistaa vähintään 10 prosentin omistusosuus sidosyksiköstä. Siirtymäajaksi nykyisten määräaikaisten sopimusten päättämiseksi on kirjattu 30.6.2028. Vantaalla tämä tarkoittaa, että Sarastia Oy:ltä hankittavat henkilöstöhallintapalvelut joudutaan todennäköisesti jollain aikavälillä kilpailuttamaan uudelleen. Vantaan omistusosuus Sarastia Oy:stä on noin 0,15 prosenttia. Vantaa on myös hankkinut kuntatoimijoiden ja hyvinvointialueiden omistamalta inhouse-yhtiö Tiera Oy:ltä DigiOne palvelualustan ICT-ratkaisuja. Vantaan omistusosuus Tiera Oy:stä on noin 0,75 prosenttia. DigiOnen käytön jatkumisen varmistaminen edellyttää neuvotteluja ja uusia omistusjärjestelyjä. Lisäksi uudessa laissa on tulossa sääntelyä liittyen markkinakartoituksen tekemiseen, hankintojen osiin jakamiseen ja kilpailutuksen uusimisesta yhden tarjouksen tilanteessa.

Hankintoihin ollaan perustamassa strategista ohjausryhmää vuonna 2025. Tavoitteena on ryhmän avulla parantaa hankintoihin liittyvän tiedon jakamista, luoda hankintojen johtamis- ja ohjausmalli, selkeyttää rooleja ja vastuuta hankinnoissa ja kehittää hankintojen suunnittelua. Hankintojen tiedolla johtamista tullaan kehittämään jatkuvasti ja vuonna 2024 aloitettua uuden pienhankintoihin kehitetyn, tekoälyä hyödyntävän HankintaHeimo-työkalun jalkauttamista toimialoille tehostetaan.

Johtopäätökset:

Palvelu- ja materiaalihankinnat muodostavat yli 300 miljoonan euron menoerän kaupungin käyttötaloudessa. Päätösvalta hankinnoista on hallintosäännössä jaettu eri tahoille, ja toimialat hoitavat suurelta osin omat palveluhankintansa ja vastaavat näihin

liittyvistä hankintasopimuksista. Hankintoihin liittyvää ohjeistusta on vuonna 2023 päivitettyissä Vantaan kaupungin hankintaohjeissa.

Hankinnan palveluyksikön tehtäviä ovat kaupungin hankintatoimen kehittäminen, hankintojen ohjaus ja ohjeistus. Yksikkö vastaa suurelta osin kansallisen kynnysarvon ylittävistä kaupungin materiaalihankinnoista ja tietyistä palveluhankinnoista. Yksikkö tuottaa myös kilpailutuspalvelua kaupungin muille toimialoille, mutta virallista linjausta kilpailutusten keskittämisestä hankinnan palveluyksikköön ei ole. Kaupunkiympäristön toimiala esimerkiksi hoitaa urakkakilpailutuksensa itse.

Vuoden 2024 aikana hankinnan palveluyksikön tavoitteena oli tehostaa hankintoihin liittyvien sopimusten hallintaa ja valvontaa. Tarkoituksena oli viedä vanhat hankintoihin liittyvät sopimukset sähköiseen Cloudia-kilpailutus- ja sopimushallintajärjestelmään. Tätä varten toimialoille ja yksiköille järjestettiin koulutusta järjestelmän käytössä. Kaikkia vanhoja hankintasopimuksia ei vielä saatu vietyä järjestelmään, joten käyttökoulutus ja sopimusten siirto jatkuvat vuonna 2025. Myös tekoälyn hyödyntämisestä hankinnoissa selvitettiin ja kokeilukäytössä oli pienhankinnoissa tekoälyä hyödyntävä HankintaHeimo-työkalu.

Vuonna 2025 hankintoihin ollaan perustamassa strategista ohjausryhmää. Tavoitteena on ryhmän avulla parantaa hankintoihin liittyvän tiedon jakamista, luoda hankintojen johtamis- ja ohjausmalli, selkeyttää rooleja ja vastuuta hankinnoissa ja kehittää hankintojen suunnittelua. Hankintojen tiedolla johtamista tullaan kehittämään jatkuvasti ja HankintaHeimo-työkalun jalkauttamista toimialoille tehostetaan.

Hankintalain sidosyksikköhankintoja koskevat muutokset edellyttävät Vantaalta muutoksia inhouse-yhtiöiltä hankittavien palvelujen hankinnassa. Vantaa joutuu todennäköisesti lain voimaan tullessa kilpailuttamaan ennen siirtymäajan (30.6.2028) päättymistä uudelleen henkilöstöhallintapalvelunsa. Myös kuntatoimijoiden ja hyvinvointialueiden omistaman inhouse-yhtiö Tiera Oy:n omissa järjestelyissä on tehtävä muutoksia, jotta ICT-palvelujen hankintoja sidosyksikköhankintoina yhtiöltä voidaan siirtymäajan jälkeenkin tehdä.

Suosituksset:

Tarkastuslautakunta korostaa hankintakokonaisuuden hyvän hallinnan tärkeyttä, jotta hankintaprosessit saadaan vietyä sujuvasti läpi ja päädytään taloudellisesti tehokkaisiin ja parhaiten kunnan toimintaa tukeviin hankintaratkaisuihin.

Hankinnan palveluyksikön kehittämistavoitteita vuodelle 2024 lautakunta pitää oikeina. Tavoiteltu kaikkien hankintasopimusten vieminen sähköiseen kilpailutus- ja sopimushallintajärjestelmään on sekä hankintoihin liittyvän valvonnan ja seurannan että hankintatoiminnan läpinäkyvyyden kannalta tärkeä tavoite. Toimialat pitää saada entistä tiiviimmin mukaan tavoitteen toteuttamiseen vuoden 2025 aikana. Lautakunta pitää tärkeänä myös vuodelle 2025 suunniteltua hankintojen johtamis- ja ohjausmallin rakentamista, ja sen myötä hankintoihin liittyvien roolien ja vastuiden selkeyttämistä. Joka toimialalla on tärkeää huolehtia henkilöstön osto- ja hankintaosaamisesta, sen ylläpitämisestä ja perehdyttämisestä uusille työntekijöille.

Lautakunta nostaa myös esiin hankinnan palveluyksikön hankinta-asiantuntijoiden suuren vaihtuvuuden, jolloin arvokasta asiantuntemusta ja kokemusta poistuu kaupungista. Samaa ongelmaa esiintyy kaupungilla muissakin tehtävissä, joissa asiantuntijoista on niukkuutta. Henkilöstön pitovoiman lisäämiseen pitäisikin edelleen etsiä uusia ja vahvistaa jo olemassa olevia keinoja koko kaupungin tasolla.

3.2 Elinvoimapalvelut ja kaupungin elinvoiman edistäminen

Elinvoimapalvelujen pitkän tähtäimen tavoitteena on kehittää kaupungin veto- ja pitovoimaa asukkaiden, yritysten ja investointien houkuttelemiseksi Vantaalle. Toisinaan ulkopuolinen rahoitus mahdollistaa elinvoimaa tukevien projektien toteuttamisen. Palvelualue pyrkii auttamaan kaupungin toimialoja näiden mahdollisuuksien tunnistamisessa ja ulkopuolisen rahoituksen hakemisessa. Lisäksi elinvoimapalveluissa tehdään laajasti kansallista ja pääkaupunkiseututasoista yhteistyötä koko alueen kilpailukyvyn parantamiseksi.

Vuonna 2024 elinvoimapalvelujen henkilöstömäärä oli 11 vakituista ja 10 määräaikaista. Vuonna 2025 palvelualueen henkilöstömäärä on nousemassa 45 työnteki-

jään, joista 29 on vakituisia. Resurssilisäykset mahdollistavat suunnitelmallisen toiminnan kehittämisen. Tavoitteena on muun muassa tiedon kerääminen paikallisen elinkeinoelämän tarpeista ja siitä, miten yritysten toimintaedellytyksiä voitaisiin kaupungin toimenpitein parantaa. Tiedot kootaan kesällä 2025 käyttöön otettavaan kaupunkitasoiseen yritystietojärjestelmään.

Talousarviotavoitteet liittyivät yrittämiseen

Vuonna 2024 palvelualueeseen kohdistui suoraan viisi talousarviotavoitetta. Tavoitteet koskivat yritysten palkkasumman kasvua, työpaikkamäärältään merkittävien yritysten ja muiden organisaatioiden sijoittumista tai laajentumista Vantaalle, potentiaallisten kasvuyritysten parempaa tunnistamista sekä peruskoulun työelämään tutustumisjakson (TET) ja toisen asteen opiskelijoiden harjoittelupaikkatakuuta. Lisäksi tavoitteena oli luoda toimintamalli uusien yritysten ja investointien houkuttelemiseksi Vantaalle.

Tilinpäätösraportoinnin mukaan tavoitteet ovat toteutuneet joko täysin tai osittain. Saadun selvityksen mukaan nykyiset tavoitteet eivät mittaa riittävän laaja-alaisesti elinvoimaa. Elinvoiman ydinsisältö on ollut määrittelemättä, mutta määrittelytyö on nyt käynnissä. Tavoiteasetantaa ja mittarointia on tarkoitus kehittää siten, että jatkossa ne vastaisivat paremmin vantaalaista elinvoiman määritelmää.

Toimintaympäristö

Vantaa on kasvanut suureksi kaupungiksi melko lyhyessä ajassa. Vantaan vahvuuksia ovat nopea kasvu, väestön nuori ikä sekä Vantaan keskeinen sijainti logistiikan keskuksena ja lentokenttäkaupunkina. Kaupungin haasteita ovat avointen työpaikkojen vähäisyys, väestön heikentynyt ostovoima, kaupungin mielikuvatekijät, investointien houkuttelemisen Vantaalle sekä geopoliittinen asema. Kaupungin kaikkia vetovoimatekijöitä ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty.

TE-uudistus on tiedossa olevista kaupungin toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista suurin, joka vaikuttaa osaltaan myös elinvoimapalvelujen toimintaan. Avointen työpaikkojen määrä Vantaalla on vähentynyt voimakkaasti parin vuoden takai-

sesta ja samanaikaisesti on puutetta osaavasta työvoimasta. Lisäksi avoimien työpaikkojen osaamisvaatimukset eivät kohtaa tarjolla olevan työvoiman osaamisen kanssa. Voidaan puhua työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmasta.

Yritysten keskuudessa Vantaalla on melko hyvä maine. Vantaa on sijainniltaan hyvä, kaupungissa liikkuminen on suhteellisen helppoa ja autolla liikkuville löytyy pysäköintipaikkoja. Lisäksi liikenneväylät ovat riittävän leveitä myös raskaammalle kalustolle. Yritysten sijoittumista Vantaalle vaikeuttaa osaltaan yritystonttien heikko tarjonta. Viimeksi kuluneen vuoden aikana on tunnistettu 50 potentiaalista investointia, joista vain kahdelle pystyttiin tarjoamaan toimintaan soveltuva tontti. Ylipäänsä Vantaalla on tällä hetkellä tarjolla hyvin vähän tarpeeksi suuria tontteja. Tontinluovutuksessa kaupungin on otettava huomioon muun muassa tontille pyrkivien yritysten työllisyysvaikutukset.

Kaupunginvaltuuston tekemä Vantaan ratikan rakentamispäätös on merkittävä kaupunkikehityksen näkökulmasta. Bussireitteihin verrattuna raiteet ovat kiinteä ja pysyvä rakenne, jolloin yritykset uskaltavat paremmin investoida ratikkareitin varrelle. Reitin varteen odotetaan huomattavasti investointeja. Ratikan rakentamisvaiheella on myönteinen vaikutus myös alueen työllisyystilanteeseen.

Kaupunkikokemus eli se, miten ihmiset kokevat Vantaan, on tärkeä elinvoimatekijä. Vantaalta muuttavien poismuuton syistä olisi hyvä kerätä pitkäjänteisesti tietoa, vaikuttavatko taustalla esimerkiksi kokemus turvattomuudesta tai uuden kotikaupungin parempi maine. Samalla olisi hyvä tarkastella Vantaan vetovoimatekijöitä ja vahvistaa niiden vaikutusta, jotta Vantaasta tulisi ensisijainen sijoittumiskohde asukkaille, yrityksille ja työntekijöille.

Kaupunkialueiden investointikysyntä on muuttunut merkittävästi viimeisten 5–10 vuoden aikana. Aiemmin toimitilakiinteistöille riitti kysyntää, mutta nykyisin kysyntää ei juurikaan ole ja siksi pääkaupunkiseudulla on paljon tyhjiä toimistorakennuksia. Myös toimitilarakentamisen vaatimukset ovat vuosien saatossa muuttuneet ja tällä hetkellä kysyntä vaikuttaa kohdistuvan viihtyisiin ympäristöihin. Digivihreä siirtymä on johta-

massa kaupunkialueille pyrkivän toiminnan muuttumiseen aiemmasta. Kaupunkialueille pyrkii nykyisin modernia teollisuutta, jonka tuotanto on puhdasta sekä toiminta suhteellisen vähän tilaa ja logistiikkaa vaativaa. Kaupungin maankäytön ja kaavoituksen on ollut vaikea pysyä muutoksessa mukana sen nopeuden takia. Toimitilojen kaavoituksessa pyritään vastaamaan elinkeinoelämän muuttuviin tarpeisiin kaavoittamalla yritystontteja eri puolille kaupunkia yhteistyössä yritysten kanssa. Kaavoitus on monivaiheinen ja lainsäädännön tiukasti raamittama prosessi erilaisine kuulemisineen ja nähtävillä oloineen. Muuttuvien tarpeiden huomioiminen kaavoituksessa ketterästi ja joustavasti sopii huonosti tähän sääntelykehikoon.

Kuva: Sakari Manninen, Porttipuisto

Kasvu- ja elinvoimaohjelman 2022–2025 toteuttaminen

Meneillään oleva kasvu- ja elinvoimaohjelma on järjestyksessään jo kolmas. Sen toimenpiteet on suunniteltu yhdessä eri vastuutahojen ja kumppaneiden kanssa. Ohjelmassa on kolme kärkiteemaa: jatkuvaa oppimista ja ennakoivaa osaamista, työpaikkoja ja yrittäjyyttä, monipuolista veto- ja pitovoimaa sekä viihtyisyyttä. Pääosa toimenpiteistä on edennyt suunnitellusti ja yksi odotettua nopeammin. Kolmannes toi-

menpiteistä on edennyt viiveellä, johtuen muun muassa panostuksista TE-uudistuksen valmisteluun. Seuraavassa kuvataan lyhyesti ohjelman kärkiteemojen etenemistä.

1) Jatkovaa oppimista ja ennakoivaa osaamista

Vantaa valittiin vuonna 2021 Euroopan nousevaksi innovaatiokaupungiksi. Osana meneillään olevan kasvu- ja elinvoimaohjelman toteuttamista Vantaalle rakennetaan pysyvä toimintamalli osallistavaan innovaatiotoimintaan. Tätä toteutetaan laajassa yhteistyössä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa sekä rakentamalla yhteistyöverkostoja eri toimijoiden välille. Teemaan liittyy seitsemän toimenpidettä. Toimenpiteistä neljä etenee suunnitellusti. Osallistavan innovaatiotoiminnan vahvistamiseen liittyvä toimenpide etenee jopa suunniteltua nopeammin. Viiveellä ovat edenneet kansainvälisen osaamisen houkuttelun ja hyödyntämisen sekä innovaatioympäristön vahvistamisen toimenpiteet.

2) Työpaikkoja ja yrittäjyyttä

Yksi Vantaan elinvoiman kasvattamisen merkittävimmistä pullonkauloista on osaavan työvoiman saatavuusongelmat. Työvoiman saatavuuden lisäksi kohtaanto-ongelma on merkittävä. Ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin, työllisyys- ja työvoimatoimijoiden, sosiaali- ja terveystoimijoiden sekä koulutustoimijoiden kesken. Teemaan liittyy seitsemän toimenpidettä. Toimenpiteistä kuusi etenee suunnitellusti. Viiveellä etenee aloittavan yritystoiminnan markkinapaikkaa koskeva toimenpide.

3) Monipuolista veto- ja pitovoimaa sekä viihtyisyyttä

Keskeinen tekijä Vantaan elinvoiman näkökulmasta on kaupunkiympäristön viihtyisyys. Monipuolinen kulttuuri- ja liikuntatarjonta ovat tärkeitä yhdessä toimivan arjen ja sujuvan liikkumisen kanssa. Erityisesti suurilla tapahtumilla on merkittävien aluetaloudellisten vaikutusten lisäksi tärkeitä mainevaikutuksia. Teemaan liittyy seitsemän toimenpidettä. Toimenpiteistä kolme etenee suunnitellusti ja neljä viiveellä. Viiveellä ovat edenneet toimenpiteet, jotka liittyvät suurten tapahtumien houkutteluun ja tukemiseen sekä luovien alojen kasvun vahvistamiseen, Aviapolis-alueen vetovoiman

varmistamiseen muuttuneessa toimintaympäristössä sekä palvelulupaukseen vantaalaisille yrityksille.

Yhteistyö ja yhdyspinnat

Yhteistyön merkitys koko kaupunkiorganisaation tasolla on suuri. Erityisesti työllisyys- ja kotoutumispalvelujen kanssa yhdessä tekeminen on suunniteltu huomattavan tiiviiksi. Kaupungin eri toiminnoilla on laajasti vaikutusta toinen toisiinsa. Esimerkiksi uusien investointien myötä Vantaalle syntyvät työpaikat eivät toteudu, mikäli investointeja ei saada houkuteltua Vantaalle, ja investointien työllisyysvaikutukset saatavat valua naapurikaupunkeihin, jos syntyviin avoimiin työpaikkoihin ei löydy vantaalaista osaajaa. Samoin, jos Vantaalla majoittuva matkailija ei löydä kaupungista haluamiaan palveluja, ne haetaan tarvittaessa muualta.

Vantaalla on paljon kehittymisen mahdollisuuksia. Mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää kuitenkin muutoksia myös kaupungin omassa toiminnassa sekä laajempaa toimialarajat ylittävää yhteistyötä kaupungin keskeisissä kehittämiskohteissa. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat esimerkiksi muunkielisen väestön kotoutuminen työllistymällä sekä riittävä yksityisen sektorin investointitaso suhteessa kaupungin kasvuun.

Kaupungin elinvoimajohtaminen

Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksessa on elinvoima- ja työllisyysjaosto. Kaupunginvaltuusto valitsee jaostoon valtuuston ja kaupunginhallituksen jäsenistä kaupunginhallituksen toimikautta vastaavaksi ajaksi vähintään seitsemän jäsentä sekä yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Ensimmäinen elinvoima- ja työllisyysjaosto aloitti toimintansa vuoden 2025 alusta.

Jaosto vastaa kaupungin elinvoiman, kotoutumisen, työllisyyden ja yrittäjyyden edistämisestä. Lisäksi jaosto vastaa kansainvälisen toiminnan, kaupunkimarkkinoinnin, matkailun ja tapahtumatuotannon edistämisestä, korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyöstä, kaupungin strategisten hankkeiden ohjauksesta ja seurannasta, kaupungin strategisten kumppaneiden avustamisesta sekä yhteistyöstä ammatillisen koulutuksen ja maahanmuuttajakoulutuksen järjestäjien kanssa. Jaosto valmistelee kaupun-

ginhallitukselle päätettäväksi muun muassa maankäytön elinkeinopoliittiset periaatteet sekä seuraa niiden toteutumista. Riittävä ja tarvetta vastaava yritystonttivaranto on edellytys yritysten houkuttelulle ja sijoittumiselle Vantaalle.

Johtopäätökset:

Valtuusto on asettanut viisi suoraan elinvoimapalveluihin kohdistuvaa talousarviota-voitetta. Tavoitteet liittyivät yritysten palkkasumman kasvuun, työpaikkamäärältään merkittävien toimijoiden sijoittumiseen tai laajentumiseen Vantaalle, potentiaalisten kasvuyritysten parempaan tunnistamiseen sekä peruskoulun työelämään tutustumisjakson ja toisen asteen opiskelijoiden harjoittelupaikkatakuuseen. Lisäksi tavoitteena oli luoda toimintamalli uusien yritysten ja investointien houkuttelemiseksi Vantaalle. Tavoitteiden toteuttaminen on edennyt hyvin. Saadun selvityksen mukaan nykyiset tavoitteet eivät mittaa elinvoimaa optimaalisella tavalla. Jatkossa tavoiteasetantaa ja mittarointia on tarkoitus kehittää.

Valtuusto hyväksyi nykyisen kasvu- ja elinvoimaohjelman joulukuussa 2022. Ohjelmassa on kolme kärkiteemaa, jotka liittyvät osaamiseen, työpaikkoihin ja yrittäjyyteen, veto- ja pitovoimaan sekä viihtyisyyteen. Pääosa toimenpiteistä on edennyt suunnitellusti ja yksi odotettua nopeammin. Kolmannes toimenpiteistä on edennyt viiveellä, johtuen muun muassa panostuksista TE-uudistuksen valmisteluun. Vuoden 2025 aikana elinvoimapalvelujen henkilöstömäärä on kasvamassa. Resurssilisäykset mahdollistavat suunnitelmallisen toiminnan kehittämisen.

Elinvoima ja sen johtaminen on moninainen kokonaisuus, jossa monet eri asiat ja toimijat linkittyvät toisiinsa. Vantaan elinvoimapotentiaali on paljon suurempi, kuin mitä tähän mennessä on pystytty hyödyntämään. Mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää muutoksia myös kaupungin omassa toiminnassa ja samalla korostuu toimialarajat ylittävä yhdessä tekeminen.

Suosituksset:

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin elinvoimaan vaikuttavat tekijät ovat hyvin moninaisia. Koko kaupunkiorganisaation tulee aktiivisesti osallistua elinvoiman edistämiseen omien vastuualueidensa mukaisesti. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä,

että elinvoimatyötä koordinoidaan keskitetysti ja että työhön on tulossa lisää resursseja vuonna 2025. Jatkossa on tärkeää kiinnittää huomiota elinvoimaa aidosti edistävien tavoitteiden asettamiseen ja tavoitteisiin sopivien mittareiden kehittämiseen. Kaupungin elinvoiman kehittymistä on suositeltavaa seurata tiiviisti myös jatkossa.

3.3 Työllisyyden kuntakokeilu ja valmistautuminen TE-uudistukseen

Valtuusto on asettanut taloussuunnitelmakauden 2024–2027 tavoitteeksi, että työttömyys vähenee koronaa edeltävälle vuoden 2019 tasolle. Vuonna 2019 Vantaan työttömyysaste oli noin 8,5 prosenttia. Tavoitteen toteutumista mitataan pitkäaikaistyöttömien, alle 30-vuotiaiden työttömien ja vieraskielisten työttömien määrillä ja osuuksilla. Vuoden 2024 aikana työttömyys lisääntyi kaikissa mainituissa ryhmissä. Vantaan kokonaistyöttömyysaste vuoden 2024 lopussa oli 13,5 prosenttia.

Työllisyyden kuntakokeilu

Työllisyyden kuntakokeilu alkoi maaliskuussa 2021 ja päättyi vuoden 2024 lopussa. Kokeilun tavoitteena oli turvata työnhaun vahva alku ja sujuva palveluprosessi siten, että palvelut johtavat työllistymiseen tai muihin palvelutarpeen mukaisiin palveluihin, kuten osaamisen kehittämiseen. Kokeilussa kunnat vastasivat osin oman alueensa työnhakijoiden työ- ja elinkeinopalvelujen (TE-palvelut) tarjoamisesta. Tärkeimmät kohderyhmät olivat nuoret, vieraskieliset sekä pitkäaikaistyöttömät. Kokeilussa pyrittiin tehostamaan työttömien työnhakijoiden työllistymistä, koulutukseen ohjautumista sekä tarjoamaan uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Tarkoituksena oli parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Vantaa ja Kerava muodostivat yhden kokeilualueen.

Valtioneuvoston kanslian tekemien kuntatason tilastollisten analyysien mukaan työllisyyden kuntakokeilulla ei ollut merkittäviä vaikutuksia työvoimapalvelujen tarjontaan, työttömyyteen tai sen rakenteeseen. Kuntien välillä esiintyi suuria eroja työvoimapolitiittisten palvelujen painotuksissa. Osa kunnista painotti koulutuksellisia toimia toisten panostaessa laajemmin kuntouttaviin ja palkkatuetuihin toimiin. Vantaa pyrki luomaan asiakaslähtöisen työllistämismallin, jossa yhdistyivät työllisyyspalvelujen, oppi-

laitosten sekä tukipalvelujen prosessit. Työntekijää tuettiin esimerkiksi kielitaidon kehittämisen ja työnteon yhdistävällä kielikummitalvella, jossa tavoitteena oli kartuttaa kielitaitoa työympäristössä.

Kuntakokeiluissa oli laajasti käytössä vastuutyöntekijämalli, jolloin asiakkaan palveluista oli vastuussa jatkuvasti sama työntekijä läpi prosessin eri vaiheiden. Vastuutyöntekijämalli koettiin kokeiluissa hyödylliseksi. Vantaalla jokainen asiakas sai omavalmentajan, jolla pyrittiin asiakkaan yksilölliseen kohtaamiseen. Asiakas ohjattiin palvelutarpeen mukaisesti työmarkkinoille, osaamisen kehittämisen palveluihin tai monialaisiin palveluihin.

Kuntakokeilussa asiakastyytyväisyys kehittyi myönteisesti kokeilun edetessä. Kokeilun alussa keväällä 2021 vantaalaiset asiakkaat antoivat palveluille arvosanan 3,1. Keväällä 2024 asiakastyytyväisyys oli noussut arvosanaan 3,5.

Valmistautuminen TE-uudistukseen

Vuoden 2025 alussa työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Uudistuksen myötä Suomeen muodostuu 45 työllisyysaluetta, joista Vantaa on yksi. Palveluja ei ainoastaan siirretä valtiolta kunnille, vaan samalla niitä kehitetään. Kehittämisessä hyödynnetään kunnan koko toimintaympäristöä työmarkkinoiden paikalliset erityispiirteet ja olosuhteet huomioon ottaen.

TE-palvelujen siirto valtiolta kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat ne nopeamman työllistymisen tavoitetta. Vantaan työvoimapalvelujen järjestämissuunnitelman laatimisen lähtökohtina ovat olleet kuntakokeilun palvelurakenne, asiakasryhmät ja seurantatiedot. Suunnitelman pohjaksi on laadittu selvitys Vantaan työvoimapohjasta ja elinkeinorakenteesta sekä eri asiakasryhmien palvelutarpeista. Selvityksen pohjalta on luotu tilannekuva työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta ja kehitystarpeista.

Vuoden 2025 alussa kunnille siirtyi sekä palveluja että asiakkaita, jotka työttömyyden kuntakokeiluajana jäivät vielä valtion TE-toimistojen vastuulle. Vantaalla tämä tar-
koitti 29 000 uutta asiakasta, joista työttömiä on noin puolet. Vantaan työllisyyspalve-
luihin siirtyi uudistuksessa 190 uutta työntekijää nykyisten 88 kaupungilla työskente-
levän asiantuntijan lisäksi. Lakisääteinen palveluvalikoima sisältää sekä henkilö-
asiakas- että työnantajapalvelut. Uudistuksen seurauksena palvelualueen henkilöstö-
menojen ennakoidaan kasvavan 12,7 miljoonaa euroa ja palvelujen ostojen 11,5 mil-
joonaa euroa. TE-palvelukokonaisuus muodostaa kaupungin taloudesta jatkossa
noin 12 prosenttia. Lakisääteinen palvelukokonaisuus rahoitetaan valtionosuusrahoi-
tuksella.

Palkkaharmonisaatio

Valtiolta siirtyneen työntekijän palkka maksetaan aluksi kokonaispalkkana. Kokonais-
palkalla tarkoitetaan palkkaa kaikkine lisineen sellaisena kuin sitä maksettiin valtiolla.
Kokonaispalkka vastaa kunta-alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) mu-
kaista tehtäväkohtaista palkkaa, henkilökohtaista lisää sekä työkokemuslisää. Palkka
maksetaan kokonaispalkan suuruisena riippumatta siitä, mitä muille samassa tehtä-
vässä työskenteleville maksetaan. Työnantajan on huolehdittava siitä, että samassa
tehtävässä maksetaan samansuuruista tehtäväkohtaista palkkaa. Liikkeen luovutuk-
sen ja uuden palkkausjärjestelmän rakentamisen jälkeen työnantajalla on kohtuulli-
nen aika huolehtia siitä, että palkat harmonisoidaan yhdenmukaiselle tasolle. Koko-
naispalkka on muutettava kunta-alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaiseksi
viimeistään 30.9.2025. Valtakunnalliset sopijaosapuolet ohjeistavat erikseen alkuvuo-
desta 2025 siitä, miten kokonaispalkka muutetaan kyseisen työehtosopimuksen mu-
kaiseen palkkausjärjestelmään.

Tietojärjestelmät

Lakisääteisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa kuntien tulee käyttää vuodesta
2025 alkaen valtion keskitettyä tietojärjestelmäkokonaisuutta. Valtakunnallisista tieto-
järjestelmäpalveluista ja niiden ylläpidosta vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-
keskusten kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Käyttövelvoitteen perus-
teena ovat asiakastietojen kirjauskäytäntöjen yhtenäisyyden varmistaminen, asiakas-

tietojen käsittelyyn liittyvien tietoturva- ja -suojariskien vähentäminen sekä tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitokustannusten hillintä. Kaupungin näkökulmasta tietojärjestelmät muodostavat uudistuksen haastavimman kokonaisuuden. Järjestelmän käyttöönottoon liittyy alkuvaiheessa riskejä, kun kunnat eivät ole olleet mukana järjestelmäkehityksessä. Uudistuksessa siirtyvät asiakkaat kohdistetaan manuaalisesti vastuutyöntekijöille. Tietojärjestelmä ei mahdollista automaattista tiedonsiirtoa eikä asiakkaiden luokittelua etukäteen. Uudistuksen alku on sujunut pääosin hyvin ja asiakaspalvelu toimii normaalisti.

Tiedolla johtaminen

Työvoimapalvelujen laadun, vaikuttavuuden ja kustannusten seuranta ja analysointia kehitetään kuntakokeilun kokemusten perusteella. Seuranta kytketään osaksi valtakunnallista tiedolla johtamista. Seuranta tehdään organisaation eri tasoilla ajantasaisen tilannekuvan ylläpitämiseksi. Tietoa tuottavaa mittaristoa ollaan päivittämässä. Tästä on esimerkkinä palveluihin ohjautumisen ja vaikuttavuuden seuranta, jotta nähdään johtavatko toimet työllistymiseen.

Yhteistyö ja yhdyspinnat

Työllisyyspalvelujen näkökulmasta yhdyspinta tarkoittaa työvoimaviranomaisen (kunta), Kansaneläkelaitoksen (Kela) ja hyvinvointialueen työllistymistä edistävien palvelujen ja palvelupolkujen yhteen sovittamista. Työvoima- ja sotepalvelujen yhdyspinnalla työskentelee useita toimijoita. Tärkeitä kumppaneita ovat esimerkiksi koulu-, yhdistys- ja järjestötoimijat sekä yksityinen sektori. Lisäksi välityömarkkinat, kuten palkkatuettu työ, ovat hyviä osaamisen kasvattamisessa ja työkyvyn ylläpitämisessä.

Vantaan kaupungin sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteistyö perustuu osapuolten väliseen yhdyspintasopimukseen. Asiakasohjausta kehitetään yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Tavoitteena on saada asiakas palvelutarvettaan vastaaviin palveluihin, kuten työkyvyn arviointiin ja kuntoutukseen. Esimerkiksi moni pitkäaikais-työtön saattaa tarvita työllistymisensä tueksi kuntouttavaa työtoimintaa, jonka järjes-

täminen on hyvinvointialueen vastuulla. Toimenpiteitä suunniteltaessa on myös otettava huomioon, ettei kaikkia pitkäaikaistyöttömiä voida kuntouttaa ja kouluttaa työkykyisiksi.

Kunnan rahoitusvastuun laajentuminen

Vuoden 2024 loppuun asti kuntien rahoitusvastuu rajautui maksuosuuteen työmarkkinatuesta. Työmarkkinatuki on työttömän toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki, jolla edistetään tuen saajan työmarkkinoille hakeutumisen tai palaamisen edellytyksiä. Kuntien maksamat työmarkkinatuen kuntaosuudet eli niin sanotut sakkomaksut kasvavat työttömyyden pitkittyessä. Vuoden 2024 loppuun asti valtio maksoi työmarkkinatuen kokonaan ensimmäisiltä 300 työttömyyspäivältä. Tästä eteenpäin valtio ja kunta rahoittivat tuen puoliksi. Kun työttömyys oli jatkunut 1 000 päivää, kunnan rahoitusosuus kasvoi 70 prosenttiin.

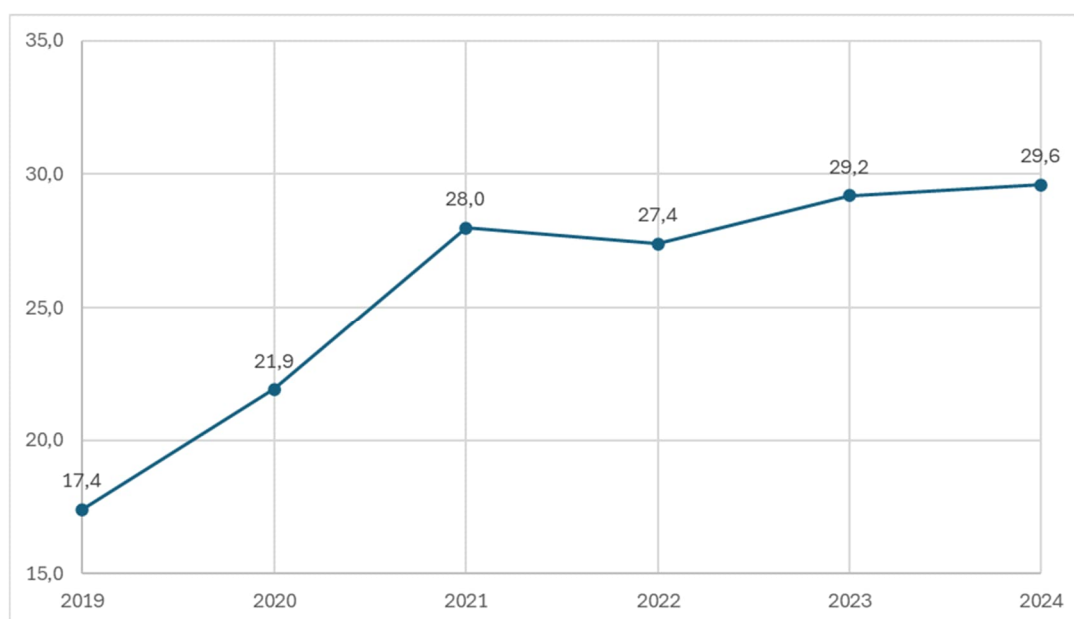
Vuoden 2025 alusta kunnan rahoitusvastuu laajenee, aikaistuu ja kasvaa portaittain. Kuntien rahoitusvastuu laajenee koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Rahoitusvastuu alkaa, kun työnhakija on saanut työttömyysetuutta 100 päivältä. Alussa kuntien rahoitusosuus on kymmenen prosenttia ja kasvaa portaittain työttömyyden pitkittyessä. Enimmillään osuus on 50 prosenttia sen jälkeen, kun työnhakijalle on maksettu etuutta 700 päivältä. Kunnan rahoitusvastuu jatkuu työllistymistä edistävien palvelujen ajan. Seuraavassa taulukossa on kuvattu kuntien rahoitusvastuun muutosta.

Taulukko: Kuntien rahoitusvastuussa tapahtuvat muutokset 1.1.2025 alkaen.

Työttömyystuki	Kunnan rahoitusosuus
Työmarkkinatuki	Rahoitusosuus 31.12.2024 asti: 300 työttömyyspäivää 50 prosenttia 1 000 työttömyyspäivää 70 prosenttia
- Työmarkkinatuki - Peruspäiväraha - Ansiopäiväraha	Rahoitusosuus 1.1.2025 alkaen: 101 työttömyyspäivää 10 prosenttia 201 työttömyyspäivää 20 prosenttia 301 työttömyyspäivää 30 prosenttia 401 työttömyyspäivää 40 prosenttia 701 työttömyyspäivää 50 prosenttia

Seuraavassa kuviossa on esitetty työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys Vantaalla vuodesta 2019 alkaen. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvuun vaikuttaa talouden taantumien aiheuttama työllisyyden heikkeneminen. Avoimia työpaikkoja on vähemmän ja työttömiä työnhakijoita enemmän kuin vuotta aiemmin. TE-uudistuksen ennakoidaan kasvattavan työmarkkinatuen kuntaosuutta 13,7 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Kuntien työttömyysturvan rahoitusvastuusta suurin osa (85 prosenttia) muodostuu jatkossakin työmarkkinatuen kuntaosuudesta.

Kuvio: Vantaan työmarkkinatuen kuntaosuus vuosina 2019–2024 (miljoonaa euroa).

Uusien tehtävien rahoitus

Työvoimapalvelujen järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, johon on tarkoitus kohdistaa koko maan tasolla täysimääräinen rahoitus. Rahoitus jaetaan kunnille valituilla kriteereillä. Kuntakohtaiseen rahoitukseen vaikuttavat työikäisen väestön määrä (45 prosenttia), työttömien määrä (45 prosenttia) sekä vieraskielisten määrä (10 prosenttia). Jatkossa tilastopäivitykset, indeksitarkistukset ja kustannusten tarkistukset vaikuttavat rahoituksen kokonaistason ja kuntakohtaiseen jakautumiseen. Jos palvelut tuotetaan tehokkaammin, saa kunta kohdentaa säästyneen rahoituksen haluamallaan tavalla. Vaikka TE-palvelujen siirron tuli olla koko maan tasolla kustannusneutraali, siirtyivät palvelut kuntiin aliresursoituina valtionta-

louden vahvistamisen takia. Koko maan tasolla kustannusten ja siirtyneen rahoituksen välinen erotus on valtiovarainministeriön (VM) laskelman mukaan noin 80 miljoonaa euroa.

Valtiovarainministeriön joulukuussa 2024 julkaisemien valtionosuuslaskelmien perusteella Vantaa olisi saamassa yhteensä noin 44,4 miljoonaa euroa niin sanottua TE-valtionosuutta, josta palvelujen järjestämiseen 34,2 miljoonaa euroa. Valtionosuus on kokonaisuudessaan kunnalle yleiskatteellista eli kunta päättää itse sen käytöstä ja kohdentamisesta. Kuntien rooli on muuttunut soteuudistuksessa ja TE-uudistus muuttaa sitä edelleen. Tämän takia kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuutta ollaan uudistamassa vastaamaan kuntien uutta roolia. Valtiovarainministeriö tiedotti lokakuussa 2024, että valtionosuusuudistuksen voimaantulo siirtyy vuodesta 2026 vuoteen 2027.

Työttömyysetuusmenojen laajeneva rahoitusvastuu korvataan kunnille valtionosuiden yhteydessä maksettavana korvauksena. Korvaukset määräytyvät vuonna 2023 maksettujen työttömyysetuuksien perusteella. Vantaalla korvauksen suuruus on 10,2 miljoonaa euroa. Korvaus ei muutu väestön määrän tai työttömien määrän mukaan. Korvausta korotetaan vuosittain ainoastaan kansaneläkeindeksillä. Orpon hallitusohjelman mukaisesti indeksitarkistuksia ei kuitenkaan tehdä vuosina 2024–2027. Työttömyysturvakustannusten väheneminen tuottaa aina suoria säästöjä kunnan talouteen. Muuttuvat työttömyysetuuskulut ja niihin liittyvä kiinteä korvaus, verotulot sekä palvelujen valtionosuus muodostavat yhdessä taloudellisen kannusteen edistää työllisyyttä ja elinvoimaa.

Lisäksi uudistuksessa kunnille siirtyi erilaisten tukien maksatuksessa noin 1,5 vuoden käsittelyjono. Kunnille korvataan käsittelyviiveen takia jonossa olevat maksatukset, mutta ei käsittelystä aiheutuvaa ylimääräistä työtä. Vuodenvaihteessa kaupungille selvisi valtion etukäteen tekemien palkkatuki- ja starttirahapäätösten määrä, joilla käytännössä jo ennakoon sidottiin kaupungin koko vuoden 2025 talousarvioon tähän käyttötarkoitukseen varattu 7,9 miljoonan euron määräraha. Talousarviosyistä kaupunki ei voi myöntää uusia palkkatukia tai starttirahaa ilman lisämäärärahaa.

Kaupunginvaltuusto käsittelee lisämäärärahan myöntämistä huhtikuussa 2025. Ai-
hetta on sivuttu myös arviointikertomuksen kohdassa [3.4 Kotoutumispalvelut ja ko-
toutumisen edistäminen](#).

Johtopäätökset:

Valtuusto on asettanut sitovaksi tavoitteeksi, että työttömyys vähenee taloussuunni-
telmakaudella koronaa edeltäneelle tasolle. Työttömyyden vähentymistä mitataan pit-
käaikaistyöttömien, alle 30-vuotiaiden työttömien sekä vieraskielisten työttömien
määrillä ja osuuksilla. Vuonna 2024 tavoite ei toteutunut lainkaan. Työttömyys on kai-
kissa ryhmissä kasvanut edellisestä vuodesta.

Työllisyyden kuntakokeilu alkoi keväällä 2021 ja päättyi vuoden 2024 loppuun. Kokei-
lun tärkeimmät kohderyhmät olivat nuoret, vieraskieliset sekä pitkäaikaistyöttömät.
Vantaa ja Kerava olivat yksi kokeilualueista. Tavoitteena oli luoda asiakaslähtöinen
työllistämisen malli, jossa jokaiselle asiakkaalle nimetään omavalmentaja. Omaval-
mentaja tukee asiakasta prosessin eri vaiheissa. Asiakastyytyväisyys kehittyi myön-
teisesti kokeilun edetessä.

Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille.
Vantaalla tämä tarkoitti 29 000 uutta asiakasta ja 190 uutta työntekijää. TE-palvelu-
kokonaisuus muodostaa jatkossa kaupungin taloudesta noin 12 prosenttia. Työvoi-
mapalvelujen järjestäminen on uusi valtiosuustehtävä, johon oli tarkoitus kohdistua
koko maan tasolla täysimääräinen rahoitus. Tarkoituksesta huolimatta palvelut siirtyi-
vät kuntiin aliresusoiituina. Kustannusten ja rahoituksen välinen erotus on valtiova-
rainministeriön laskelman mukaan noin 80 miljoonaa euroa koko maan tasolla. Kun-
tien näkökulmasta rahoitukseen liittyy uudenlainen kannustin. Jos palvelut tuotetaan
tehokkaammin, voi kunta itse päättää säästyneen rahoituksen uudelleen kohdentami-
sesta.

Vuoden 2025 alussa kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuu laajenee, aikaistuu
ja kasvaa portaittain. TE-uudistuksen ennakoidaan kasvattavan vuoden 2025 työ-
markkinatuen kuntaosuutta 13,7 miljoonalla eurolla. Lisäksi uudistuksessa kunnille

siirtyi erilaisten tukien maksatuksessa noin 1,5 vuoden käsittelyjono. Kunnille korvataan käsittelyviiveen takia jonossa olevat maksatukset, mutta ei käsittelystä aiheutuvaa ylimääräistä työtä. Vuodenvaihteessa kaupungille selvisi valtion etukäteen tekemien palkkatuki- ja starttirahapäätösten määrä, joka oli käytännössä kaupungin koko vuoden 2025 talousarvioon tähän käyttötarkoitukseen varaaman määrärahan suuruisen.

Kaupungin näkökulmasta tietojärjestelmät muodostavat uudistuksen haastavimman kokonaisuuden. Työvoimaviranomaisilla on valtion tuottaman tietojärjestelmän käyttövelvoite. Tietojen manuaalisiirrot aiheuttavat riskin, johon työllisyyspalvelut ovat pyrkineet varautumaan. Varautumisen ansiosta uudistuksen alku on sujunut pääosin hyvin ja asiakaspalvelu toimii normaalisti.

Työvoima- ja sotepalvelujen yhdyspinnalla työskentelee useita toimijoita, joiden työllistymistä edistävien palvelujen ja palvelupolkujen yhteensovittaminen on tärkeää. Esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen on hyvinvointialueen vastuulla. Vantaan kaupungin sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteistyö perustuu osapuolten väliseen yhdyspintasopimukseen.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä Vantaan työllisyysalueen asiakkaiden palvelutarjonnan katkeamattomuuden turvaamista. Tämä sisältää myös riittävän palkkatuki- ja starttirahabudjetin varmistamisen vuodelle 2025. Tarkastuslautakunta korostaa eri toimijoiden roolien selkiyttämisen, päällekkäisen tekemisen karsimisen sekä mahdollisten katvealueiden tunnistamisen tärkeyttä. Tarkastuslautakunta jatkaa uudistuksen vaikutusten seuranta.

3.4 Kotoutumispalvelut ja kotoutumisen edistäminen

Kansainvälisten asiakkaiden palveluyksikkö koordinoi kaupunkitasoisesti kotoutumisen- ja maahanmuuton palveluja. Yksikössä edistetään Vantaalle muuttavien kestävää kotoutumista ja työllistymistä, erityisesti panostetaan kotoutuja-asiakkaisiin. Li-

säksi kehitetään yksilöllisempiä palvelupolkuja, joissa keskiössä ovat oman toimijuuden, yhteiskuntaan kiinnittymisen, kielitaidon kehittymisen sekä työllistymisen tukeminen.

Kotoutumisen kaupunkitasoinen toteuttaminen talousarviotavoitteena

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2024 talousarviossa yhdeksi tavoitteeksi, että kaikki kaupungin palvelut ja toimialat toteuttavat kotoutumista.

Tavoitteeseen liittyy kaksi mittaria:

- Kotoutumisohjelman hyväksyminen. Tavoitteena oli kotoutumisohjelman vuodelle 2024 suunniteltujen toimenpiteiden toteuttaminen.
- Kotoutumisohjelman mittareiden, selvitysten ja toimenpidesuunnitelmien laatiminen. Tavoitteina olivat kotoutumisen tuen toimenpidesuunnitelman laatiminen, tervetulomallin luominen muuttoilmoituksen Vantaalle tehneille maahanmuuttajille sekä seurantamallin luominen uusien asukkaiden kaupunkikulttuurin palvelujen käyttöönotosta.

Tilinpäätösraportoinnin mukaan talousarviotavoite toteutui osittain. Kotoutumisohjelman toimenpiteet ovat edenneet pääosin tavoitteiden mukaisesti. Maahan muuttaneiden kouluttautumisen tukemiseen kaikilla koulutusasteilla ei vielä ole löydetty toimivaa seurantamallia. Tämän osalta kehitystyö jatkuu vuonna 2025. Kotoutumisen tuen toimenpidesuunnitelman ja tervetulomallin laatiminen edistyvät suunnitelmallisesti työllisyys- ja kotoutumispalvelujen koordinoimana. Palvelujen käyttöönoton seurantamalli vaatii vielä täsmennyksiä.

Henkilöstö

Lakisääteisissä kotoutumisen asiakaspalvelutehtävissä työskentelee kaupungilla noin 100 henkilöä. Kotoutuvien työnhakijoiden palveluissa keskimääräinen työntekijäkohtainen asiakasmäärä oli arviointihetkellä 170–180 asiakasta. Käytössä on omatyöntekijämalli. Asiakaspalvelun kokonaisresursointi on mitoitettu parempaan suhdannetilanteeseen. Jatkossa työntekijäkohtaisen asiakasmitoituksen odotetaan pienentyvän. Lisäksi monikielisissä alkupalveluissa ja työvoiman ulkopuolisten kotoutujien palveluissa kokonaisasiakasmäärä tulee alkuvaiheessa olemaan noin 2 500. Asiakasmäärät ovat suuria ja kohderyhmä tarvitsee henkilökohtaista tukea, joka vie enemmän

työaikaa esimerkiksi tulkkaustarpeen vuoksi. Muiden keskeisten tehtävien ja hanke-toiminnan hoitamiseen on lisäksi käytettävissä jonkin verran resursseja. Henkilöstöstä kolmannes on määräaikaista, mikä haastaa toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.

Kotouttamisohjelman 2023–2026 toteuttaminen

Kotoutumisohjelma (vuoden 2024 loppuun asti kotouttamisohjelma) on kunnan lakisääteinen asiakirja. Vantaalla on ollut kotoutumisen edistämishjelma 2000-luvun alusta lähtien, pitkään sen nimenä oli monikulttuurisuusohjelma. Ohjelman tavoitteena on parantaa palvelujen kaupunkitasoista koordinaatiota ja saavutettavuutta. Nykyisessä ohjelmassa on neljä kärkiteemaa: kaupunki työnantajana ja työllisyyden edistäjänä, kaupunki palvelujen tarjoajana, kaupunki tavaroiden ja palvelujen hankkijana sekä kaupunki päätöksentekijänä ja osallisuuden edistäjänä. Ohjelman tavoitteet edistyvät pääosin suunnitellun mukaisesti. Monien tavoitteiden osalta edistystä tapahtuu samalla, kun uuden kotoutumislain mukaista kotoutumisohjelmaa työstehtään. Uusi ohjelma tulee muistuttamaan enemmän palvelutarjontaa, johon on koottu kaikki kunnan tarjoamat kotoutumisen alkuvaiheen palvelut. Kotoutumisohjelmaan kuuluvat muun muassa maahan muuttaneiden kotoutumissuunnitelman laatiminen, kotoutumiskoulutus sekä monikielinen yhteiskuntaorientaatio. Suomen kielen opetuksen saatavuus on osoittautunut prosessin kriittiseksi kohdaksi. Saadun selvityksen mukaan valtuustolle laaditaan kooste palveluprosessin pullonkauloista.

Hanketoiminnalla saavutettuja tuloksia

Vantaan Vanhemmat mukaan -mallissa maahan muuttaneiden kotivanhempien kotoutumista vahvistetaan siten, että heillä on mahdollisuus osallistua peruskoulun alaluokkien tai varhaiskasvatuksen lapsiryhmien toimintaan. Osallistumalla toimintaan vanhemmat oppivat suomen kieltä päivittäisissä kohtaamisissa niin lasten kuin aikuistenkin kanssa. Samalla vahvistetaan suomalaisessa yhteiskunnassa toimimista ja osallisuutta, opiskelu- ja työelämävalmiuksia sekä tuetaan jatkopolulle pääsemistä. Osallistujista 11 prosenttia on edennyt ammatillisiin tai muihin opintoihin, kymmenen prosenttia kotoutumiskoulutukseen, neljä prosenttia suomi toisena kielenä (S2) -koulutukseen ja kaksi prosenttia suoraan työelämään. Vuonna 2023 mukana oli 120 vanhempaa ja 60 lasta.

Kotoutumisen johdantojakso -hankkeella luotiin pohja yhteiskuntaorientaatiokoulutusten valmisteluun, hankintaan sekä asiakasohjaukseen. Kohderyhmänä olivat työvoiman ulkopuolella olevat, erityisesti kotivanhemmat. Hankkeen puitteissa järjestettiin omankielisiä yhteiskuntaorientaatiokursseja, joiden kielivalikoima oli vaihdellen arabia, englanti, venäjä, albania, somali ja farsi. Toiminta juurrutettiin vuoden 2024 aikana osaksi monikielisiä alkupalveluja ja työvoiman ulkopuolisten kotoutujien palveluja. Ensimmäiset hanketoiminnan jälkeiset yhteiskuntaorientaatiokoulutukset työvoiman ulkopuolella oleville käynnistyvät yhteistyössä Vantaan aikuisopiston kanssa keväällä 2025. Yhteiskuntaorientaatiokoulutusta on tarjolla myös pääkaupunkiseututasoisesti.

SMILE-hankkeessa (Vantaan perheet, yhteisöt, koulut ja palvelut uusia kotoutumisen dialogeja rakentamassa) lähtökohtana on perheiden ja yhteisöjen potentiaali kotoutumisessa. Hankkeella on saavutettu hyviä tuloksia vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien kohdalla. Hankkeessa toteutettu työelämävalmennus tavoitti yhteensä 445 asiakasta, joista 54 prosenttia oli naisia. Asiakkaista 54 löysi valmennuksen avulla vakituisen tai määräaikaisen työpaikan ja kahdeksan ryhtyi yrittäjiksi. Koulujen potentiaali uusien perheiden tavoittamisessa ja luottamuksen rakentamisessa on tunnistettu. Neljän kumppanikoulun kanssa on kehitetty muunkielisten perheiden ja yhteisöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Lisäksi pyöreän pöydän yhteisödialogit ovat tuoneet yhteen yhteisöjen ja kaupungin palvelujen edustajia.

Kaksisuuntainen kotoutuminen

Kotoutumisen kaksisuuntaisuudessa olennaista on vantaalaisen tervetulokulttuurin edistäminen. Toimialojen yhteistyönä kehitetään muun muassa Welcome to Vantaa -tilaisuuksia ja parannetaan viestintää. Lisäksi toimenpiteitä kohdennetaan myös niin sanottuun kantaväestöön, kaupungin työntekijöihin, vantaalaisiin yrityksiin sekä alueen muihin toimijoihin. Keskeisenä tavoitteena on tukea asiakkaiden omatoimijuutta ja aktiivisuutta. Asiakkaille on kerrottava, miten he voivat myös itse edistää omaa tilannettaan. Tiedon jakaminen on keskeinen neuvontapalvelujen tehtävä. Kieli- ja digiosaaminen ovat tärkeitä osallisuuden ja työllistymisen mahdollistajia.

Valmistautuminen kotoutumislain kokonaisuudistukseen

Vantaa on väestöltään Suomen kansainvälisin kaupunki. Vantaalle kohdistuvan maahanmuuton ja maan sisäisen muuton odotetaan jatkuvan voimakkaana myös tulevalla strategiakaudella. Vuodenvaihteessa 2023/2024 muunkielisten osuus vantaalaisista oli 26,9 prosenttia. Vantaalla puhutaan yli 120 äidinkieltä, joista yleisimmät vieraat kielet ovat venäjä, viro, arabia, albania ja somali. Muunkieliset ovat selvästi kotimaankielisiä nuorempia, eniten heitä on alle kouluikäisissä ja 30–44-vuotiaissa. Muunkielisten osuudet vaihtelevat kaupunginosittain muutamasta prosentista aina 54 prosenttiin.

Kotoutumisen edistämisen toimintaympäristössä on tapahtunut viime vuosina useita muutoksia. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille ja vuoden 2025 alussa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Vuoden 2025 alussa tuli voimaan myös kotoutumislain kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on vahvistaa maahan muuttaneiden kotoutumista ja työllistymistä, kielitaitoa sekä osallisuutta yhteiskuntaan. Lisäksi lain tavoitteena on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Uudistuksella tavoitellaan myös kotoutumisen alkuvaiheen nopeuttamista ja tavoitteellisuutta, kun kotoutumissuunnitelman enimmäiskesto lyhenee kolmesta vuodesta kahteen.

Uuden kotoutumislain myötä kunnan vastuu työvoiman ulkopuolella olevien tavoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä kasvavat. Jatkossa kunnan tulee tarjota kotoutumispalveluja systemaattisemmin myös muun muassa kotona lapsiaan hoitaville vanhemmille. Kotivanhempien mahdollisuus opiskella suomen- tai ruotsin kieltä os aikaisesti esimerkiksi vanhempainvapaalla edistää koko perheen kotoutumista ja vanhemman myöhempää siirtymää työnhakijaksi. Varhaiskasvatuspalvelujen olisi hyvä olla osa kokonaisuutta, jotta osallistuminen koulutukseen olisi käytännössä mahdollista. Erilaisten palvelujen yhteensovittaminen ja järjestäminen helpottuvat, kun kunnilla on kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä, osaamisen kehittämisestä sekä työllisyyttä edistävästä palveluista. Eri kohderyhmille soveltuvien räätälöityjen palvelujen järjestämisessä keskeistä on yhteistyö koulutuksen järjestäjien ja järjestötoimijoiden kanssa. Kunnan on myös huolehdittava kotoutumisen edistämisen

suunnittelun ja kehittämisen yhteensovittamisesta hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen kanssa.

Kotoutumisen edistämisen rahoitus

Kotoutumispalvelujen valtion rahoitus tulee useasta eri lähteestä. Työhakijaksi rekisteröityneiden kotoutuja-asiakkaiden palvelut rahoitetaan osana työvoimapalvelujen valtionosuutta. Työvoiman ulkopuolella olevien kotoutuja-asiakkaiden palvelut rahoitetaan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Lisäksi valtio korvaa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavien tiettyjä kustannuksia laskennallisin perustein. Laskennallista korvausta maksetaan muun muassa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista, kotoutumissuunnitelman laatimisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation ja kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä.

Kotoutumislakiin tehtiin vielä loppuvuodesta 2024 julkista taloutta vahvistavia muutoksia. Muutoksilla valtion korvauksia kunnille vähennettiin ja kuntien velvollisuutta kotoutumisen edistämisen suunnitteluun, kehittämiseen ja seurantaan kevennettiin. Laskennallisista korvauksista leikattiin vuodelta 2025 valtakunnallisesti noin kolmannes eli 58 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 rahoitusleikkaus on 52 miljoonaa euroa. Leikkausten vaikutukset tuntuvat erityisesti suurissa kaupungeissa. Vantaan osuus vuoden 2025 laskennallisen korvauksen leikkauksesta on arviolta 3,9 miljoonaa euroa ja vuoden 2026 leikkauksesta 3,6 miljoonaa euroa. Koska kotoutumista edistävissä palveluissa olevien asiakkaiden määrä on kasvanut, nostaa hallitus laskennallisten korvausten tasoa vuosille 2027 ja 2028. Näin kuntatalouteen kohdistuvat leikkaukset eivät kokonaisuutena ylitä hallituksen kehysriihen säästötavoitetta.

Kaupungin näkemyksen mukaan rahoitus ei riitä kattamaan kasvavaa palvelutarvetta. Laskennallisen korvauksen leikkaukset voivat heikentää kuntien tarjoamia palveluja ja kiihdyttää muuttoliikettä kasvukeskuksiin, erityisesti suuriin kaupunkeihin. Suuret kaupungit kantavat pääasiallisen vastuun uusista Suomeen muuttavista henkilöistä ja kasvavista asiakasmääristä kotoutumispalveluissa. Valtionosuusrahoituk-

sen tulisi vastata sekä palvelutarvetta että vastuun laajuutta. Lisäksi toiminnan voimakas sääntely lainsäädännön kautta vaikeuttaa asiakaspalvelun alueellisen tarpeen mukaista kehittämistä.

Tietojärjestelmät

Asiakastyössä hyödynnetään valtion asettaman käyttövelvoitteen piirissä olevia tietojärjestelmiä. Valtakunnallisten järjestelmien tarkoituksena on tukea kunnissa tehtävää kotoutumistyötä, parantaa tiedonvaihtoa eri toimijoiden välillä sekä tuottaa tietoa kotoutumisesta kunnallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Järjestelmät avautuivat kuntien käyttöön vuoden 2025 alussa, mutta varsinainen käyttövelvoite astuu voimaan 1.1.2027. Saadun selvityksen mukaan kotoutumisen asiakastietojärjestelmä ei toimi yhteen työnhakijoiden käytössä olevan asiointijärjestelmän kanssa. Tietojärjestelmissä oli vuodenvaihteessa pitkä käyttökatko, mikä aiheutti asiakaspalveluun jonoja. Arviointihetkellä järjestelmät toimivat ja syntyneitä jonoja on päästy purkamaan.

Palvelujen vaikuttavuus ja tiedolla johtaminen

Palvelujen vaikuttavuudesta ei tällä hetkellä ole saatavissa kattavaa tietoa. Seuranta-mittaristoa luodaan parhaillaan. Tarkoitus on yhteensovittaa seuranta valtakunnallisiin mittareihin. Vaikuttavuuden seuranta vaatisi mahdollisuuden hyödyntää Verohallinnon ylläpitämää tulorekisteriä. Tästä neuvotellaan parhaillaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) ja kuutoskaupunkien kesken.

Yhteistyö ja yhdyspinnat

Kotoutumisen edistäminen on monialaista ja edellyttää eri viranomaisten ja toimijoiden yhteistyötä. Kansainvälisten asiakkaiden palveluyksikkö koordinoi kaupunkitasoisesti kotoutumisen- ja maahanmuuton palveluja. Lisäksi kotoutumista edistetään laajasti kunnan peruspalveluissa. Erityisesti varhaiskasvatuksella ja perusopetuksella on merkittävä rooli lasten kotoutumisen edistämisessä. Lisäksi korostuu kuntien ja hyvinvointialueiden välisen tiedonvaihdon sujuvuus. Saadun selvityksen mukaan yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sujuu hyvin kotoutumista tukevien sosiaalipalvelujen osalta. Muilta osin asiakasohjauksessa on havaittavissa selkeitä haasteita. Yhteistyö

kolmannen sektorin sekä hyvinvointialueen kanssa on erityisen tärkeää niiden asiakkaiden kohdalla, joille työmarkkinoille siirtyminen ei ole ensisijainen tavoite.

Hyvä kotoutuminen on avain työllistymiseen. Vantaalla iso osa työnhakijoista on maahan muuttaneita. Keskeinen tekijä työvoiman saatavuudessa kansainvälisten rekrytointien lisäksi on alueella jo asuvien maahan muuttaneiden osaamisen hyödyntäminen. Vuodenvaihteessa kaupungille selvisi valtion etukäteen tekemien palkkatuki- ja starttirahapäätösten määrä, joilla käytännössä jo ennakoon sidottiin kaupungin koko vuoden 2025 talousarvioon tähän käyttötarkoitukseen varattu määräraha. Aiheesta voi lukea lisää arviointikertomuksen kohdasta [3.3 Työllisyyden kuntakokeilu ja valmistautuminen TE-uudistukseen](#).

Palveluista tiedottaminen

Kunta vastaa yleisestä, matalan kynnyksen ohjauksesta ja neuvonnasta siten, kuin alueen maahan muuttaneiden palvelutarve edellyttää. Vantaan kaupunki tiedottaa maahan muuttaneille suunnatuista palveluista [kaupungin verkkosivuilla](#). Sivustolle viedään kotoutumisohjelman sisältöjä, jotka ohjaavat asiakasta elämäntilannelähtöisesti. Palvelukokonaisuudelle valmistellaan parhaillaan viestintäsuunnitelmaa. Viestinnässä on tarkoitus hyödyntää perinteisten viestintäkanavien lisäksi sosiaalista mediaa.

Johtopäätökset:

Kansainvälisten asiakkaiden palveluyksikkö koordinoi kaupunkitasoisesti kotoutumisen- ja maahanmuuton palveluja. Palvelukokonaisuus kytkeytyy kiinteästi kunnan muuhun palvelutuotantoon, kuten osaamisen ja työllisyyden kehittämiseen. Hyvinvointialueyhteistyö sujuu hyvin kotoutumista tukevien sosiaalipalvelujen osalta, mutta muutoin asiakasohjauksessa on havaittavissa selkeitä haasteita. Valtion rahoitusleikkaukset vaikuttavat erityisesti suuriin kaupunkeihin, jotka kantavat pääasiallisen vastuun uusista Suomeen muuttavista henkilöistä ja kasvavista asiakasmääristä kotoutumispalveluissa.

Lakisääteisissä kotoutumisen asiakaspalvelutehtävissä työskentelee kaupungilla noin 100 henkilöä. Asiakaspalvelun kokonaisresursointi on mitoitettu parempaan suhdan-

netilanteeseen. Keskimääräinen asiakasmitoitus oli arviointihetkellä 170–180 asiakasta työntekijää kohden. Kohderyhmä tarvitsee henkilökohtaista palvelua, joka vie enemmän työaikaa esimerkiksi tulkkaustarpeen vuoksi. Jatkossa työntekijäkohtaisten asiakasmäärien odotetaan pienentyvän.

Asiakastyössä hyödynnetään valtion asettaman käyttövelvoitteen piirissä olevia tietojärjestelmiä, joiden yhteen toimivuudessa on vielä haasteita. Valtakunnallisten järjestelmien tarkoituksena on tukea kunnissa tehtävää kotoutumistyötä, parantaa tiedonvaihtoa sekä tuottaa tietoa kotoutumisesta. Järjestelmät avautuivat kuntien käyttöön vuoden 2025 alussa, mutta varsinainen käyttövelvoite astuu voimaan 1.1.2027.

Hyvä kotoutuminen on avain työllistymiseen. Vantaalla iso osa työnhakijoista on maahan muuttaneita. Keskeinen tekijä työvoiman saatavuudessa kansainvälisten rekrytointien lisäksi on alueella jo asuvien maahan muuttaneiden osaamisen hyödyntäminen. Vuodenvaihteessa kaupungille selvisi valtion etukäteen tekemien palkkatuki- ja starttirahapäätösten määrä, joilla käytännössä jo ennakoon sidottiin kaupungin koko vuoden 2025 talousarvioon tähän käyttötarkoitukseen varattu määräraha.

Suosituksset:

Tarkastuslautakunta toteaa, että kotoutumispalvelujen henkilöstömäärä on mitoitettu nykyistä parempaan suhdannetilanteeseen. Heikko suhdannetilanne on kasvattanut asiakasmääriä ja työntekijäkohtaista asiakasmitoitusta. Tarkastuslautakunta korostaa asiakasmitoituksen kohtuullistamisen merkitystä työntekijöiden jaksamisen ja asiakkaiden tehokkaan kotoutumisen turvaamisen kannalta. Tarkastuslautakunta on huolissaan valtion rahoitusleikkauksista. Hyvä kotoutuminen on avain työllistymiseen ja sitä kautta kuntien elinvoiman kasvattamiseen. Tarkastuslautakunta painottaa edunvalvonnan tärkeyttä, jotta kunnat saisivat käyttöoikeudet tulorekisteriin ja vaikutettua käyttövelvoitteen piirissä olevien tietojärjestelmien toimivuuteen. Yhteistyöhön hyvinvointialueen kanssa tulee panostaa, jotta sujuva asiakasohjaus saadaan turvattua.

4 KASVATUS JA OPPIMINEN

4.1 Perusopetus

Perusopetuksen palvelualue kuuluu kasvatuksen ja oppimisen toimialaan. Palvelualue vastaa suomenkielisen perusopetuksen järjestämisestä. Suomenkielisiä peruskouluja on Vantaalla 41 ja niissä on yhteensä noin 24 000 oppilasta. Perusopetuksen oppiaineet ja tuntijako määritellään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallituksen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteet on määräys, jonka pohjalta tehdään paikalliset opetussuunnitelmat. Vantaalla on Vantaan suomenkielisten peruskoulujen yhteinen opetussuunnitelma, ja sitä täydentävät koulujen omat opetussuunnitelmat.

Henkilöstö

Henkilöstön saatavuus ja kelpoisuus

Oheisissa taulukoissa on kuvattuna palvelualueen henkilöstön saatavuutta ja kelpoisuutta eri perusopetuksen henkilöstöryhmissä vuosina 2023 ja osittain 2024. Rekrytointitiedot vuodelta 2024 ovat elokuun 2024 tilanteesta. Kelpoisuutta kuvaavat tiedot ovat lokakuulta 2024.

Taulukko: Perusopetuksen rekrytoinnit 2023 ja 2024 elokuun lopun tilanteessa.

Vuosi 2023	Paikkoja auki	Kaikki hakijat	Kelpoiset hakijat	Täyttämättä jättämiset
Vakinaiset	323	2 243	1 467	137
Määräaikaiset	549	2 901	867	195
Vuosi 2024	Paikkoja auki	Kaikki hakijat	Kelpoiset hakijat	Täyttämättä jättämiset
Vakinaiset	376	2 703	1 400	170
Määräaikaiset	401	3 486	807	169

Taulukko: Kelpoisuus suomenkielisen perusopetuksen henkilöstöryhmissä 2024.

	kelpoinen	ei kelpoinen	kelpoinen	ei kelpoinen
Erityisluokanopettaja	107	73	59,8 %	40,8 %
Erityisopettaja	145	19	88,4 %	11,6 %
Lehtori	516	53	90,7 %	9,3 %
Luokanopettaja	535	113	82,6 %	17,4 %
Päätoiminen tuntiopettaja	97	204	32,2 %	67,8 %
Sivutoiminen tuntiopettaja	3	21	12,5 %	87,5 %

Hakijoita opettajan tehtäviin on ollut kohtalaisesti, mutta palvelualue on huolissaan siitä, että pätevien opettajien saatavuus on alkanut heikentyä viime vuosina. Erityisluokanopettajia on ollut jo pidemmän aikaa heikommin saatavilla, mutta saatavuus on heikentynyt muissakin henkilöstöryhmissä. Suuremmissa henkilöstöryhmissä pätevien opettajien osuudessa ei ole merkittävää muutosta vuosien 2023 ja 2024 välillä.

Oppilaiden lukutaidon parantaminen tavoitteena

Vuonna 2024 kaupungin sitovana strategisena tavoitteena oli parantaa peruskoulun oppilaiden luku- ja matemaattisia taitoja. Lukutaitoa mitattiin 2.- ja 7.-luokkalaisille tehtävällä lukuseulatestillä. Testi tehtiin erikseen suomi äidinkielenä oppimäärän (S1) ja suomi toisena kielenä (S2) oppimäärän oppilaille. Matemaattisia taitoja mittaavaa FUNA-testiä ei tehty vuonna 2024. Lukutaidon parantamistavoitteen mittarina oli, että suoritustasoltaan alimpaan viidennekseen kuuluu vuonna 2024 pienempi prosenttiosuus oppilaista kuin edellisessä testissä. Jos oppilas kuuluu alimpaan viidennekseen, se ennakoii vaikeuksia saavuttaa peruskoulun oppiaineiden tavoitteet. Oheisessa taulukossa on koottuna tavoitteen mittarit ja toteumat vuonna 2024.

Taulukko: 2.- ja 7.-luokkalaisten lukuseulatestitulokset 2024.

Kohderyhmä			Kohderyhmä		
<i>2.-luokkalaiset</i>	S1	S2	<i>7.-luokkalaiset</i>	S1	S2
Lähtötaso alimpaan viidennekseen kuuluvien osuus vuosi 2022	24 %	61 %	Lähtötaso alimpaan viidennekseen kuuluvien osuus vuosi 2021	30 %	74 %
Tavoitetaso (-4 %)	20 %	57 %	Tavoitetaso (-4 %)	26 %	70 %
Toteuma	32 %	80 %	Toteuma	23 %	68 %

Mittaustulokset osoittavat, että 2.-luokkalaisista S1- ja S2-oppilaista kuului nyt selvästi suurempi osuus taitotasoltaan alimpaan viidennekseen. Sen sijaan 7.-luokkalaisille S1- ja S2-oppilaille asetetut tavoitteet saavutettiin. Mittaustuloksia käsitellään myös arviointikertomuksen kohdassa [4.2 Vieraskielisten oppilaiden tukeminen suomenkielisissä perusopetuksessa](#).

Kehittämistoimia lukutaidon parantamiseksi

Alkuopetuksessa lisättiin syksyllä 2023 tunteja S1- ja S2-oppilaiden matematiikan ja äidinkielen alkuopetukseen. Ensimmäisen luokan oppilaat saivat yhden lisäviikkotunnin suomen kielen opetusta ja toisen luokan oppilaat puolestaan yhden lisäviikkotunnin matematiikan opetusta. Myös Lukukeskuksen kanssa kehitetään systemaattisesti lukuinnostusta koulussa ja kotona sekä haetaan keinoja tukea erityisesti monikielisiä perheitä lukuharrastuksessa. Lukuseulatestien testitulosten perusteella kohdennetaan tukea entistä paremmin sitä tarvitseville oppilaille. Lisäksi läksytuki toteutui kaikilla kouluilla vuoden 2024 alusta lukien.

Kiusaamisen ehkäiseminen

Oppilaiden hyvinvoinnin parantaminen ja kiusaamisen vähentäminen oli sekä kaupungin strategisena tavoitteena että peruskoulun omana tulostavoitteena. Oppilaiden hyvinvointia seurataan peruskouluissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyn avulla. Se toteutetaan joka toinen vuosi 4.- ja 5.-luokkien sekä 8.- ja 9.-luokkien oppilaille. Lisäksi hyvinvoinnin säännölliseen seurantaan on kuluvaksi strategiakaudeksi otettu käyttöön verkossa toimiva School Day -palvelu 4.- ja 7.-vuosiluokkien oppilaille. Palvelussa oppilaille esitetään hyvinvointia koskevia kysymyksiä ja vastauksista voi poimia esimerkiksi kuukausittaisia kehityskohtia. Koulut tekevät myös omia hyvinvointikyselyitä osana yhteisöllisen opiskeluhuollon toimenpiteitä. Lapsilta ja nuorilta kerättävän kokemustiedon lisäksi hyvinvoinnin seuraamiseen käytetään myös muita mittareita, kuten oppilaiden poissaoloja sekä opiskeluhuollon omavalvontatietoja. Kouluterveyskysely tehtiin viimeksi 2023.

Kiusaamisen kokemusten mittaamisessa on huomattava, että kiusaamisen yleisyyteen vaikuttavat monet lasten ja nuorten kasvuympäristöön liittyvät ilmiöt sekä yhteis-

kunnalliset muutokset. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen osalta muutoksen mittaaminen on haastavaa. Käytettävissä olevat mittarit tuottavat poikkileikkaustietoa, eivätkä mahdollista samojen oppilaiden taitojen kehittymisen seuraamista.

Kouluterveyskyselyssä ja School Day -kyselyissä on saatu Vantaan peruskouluissa seuraavia tuloksia.

Taulukko: Kouluterveyskyselyn ja School Day -kyselyn tuloksia.

Kouluterveyskysely		
<i>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</i>	2021	2023
4.–5.-luokkalaiset	9,4 %	10,8 %
8.–9.-luokkalaiset	5,1 %	8,2 %
School Day-kysely		
<i>Luokassani ei ole kiusaamista</i>	Syksy 2023	Kevät 2024
4.-luokkalaiset	67 %	69 %
7.-luokkalaiset	70 %	64 %
<i>Koulussani puututaan kiusaamiseen</i>		
4.-luokkalaiset	76 %	75 %
7.-luokkalaiset	66 %	61 %

Kouluterveyskysely osoittaa koulukiusaamisen lisääntyneen Vantaan peruskouluissa kahden vuoden aikana. School Day -kyselyn tulokset noudattelevat pääasiassa kouluterveyskyselyn havaintoja. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn perusteella positivistista oli, että suurin osa vantaalaisista lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä ja pitää koulunkäynnistä. Erityisenä huolena taas paljastui lasten ja nuorten kasvuympäristön turvallisuuden heikkeneminen. Aiempaa useampi vantaalainen peruskoululainen kokee kiusaamista ja häirintää koulussa sekä syrjintää ja väkivallan uhkaa koulussa tai vapaa-ajalla. Lisäksi ahdistuksen ja uupumuksen tunteet olivat yläkouluikäisillä lisääntyneet.

Toimenpiteitä kiusaamisen ehkäisemiseksi

Kiusaamisen vastaisen työn toimintatapoja kehitetään peruskouluissa jatkuvasti.

Vantaalla otettiin käyttöön kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimenpideohjelma

elokuussa 2022. Toimenpideohjelma luo rakenteet koulujen systemaattiselle ennalta-ehkäisevälle työlle ja antaa ohjeet kiusaamiseen puuttumiseen. Ohjelma sitouttaa kouluja ja henkilökuntaa kiusaamisen vastaiseen työhön ja yhtenäistää koulujen kiusaamisen vastaista työtä. Ohjelman jalkauttamista ja juurruttamista jatketaan edelleen.

Keväällä 2024 käynnistettiin kohdennettua tukea niille kouluille, joissa kouluterveyskyselyn tulokset kiusaamisen osalta olivat heikompia. Kuluvan lukuvuoden aikana keskityttiin erityisesti vahvistamaan kiusaamisen vastaista toimintakulttuuria, tukemaan koulukohtaisten kiusaamiseen puuttumisen tiimien osaamista sekä kehittämään kiusaamisen selvittelyprosessia ja sen kirjaamisen toimintatapoja. Sosiaalisessa mediassa tapahtuviin kiusaamis- ja häirintätilanteisiin tarjotaan apua Someturvapalvelussa. Palvelu on käytössä 3.–9.-luokkalaisilla ja heidän huoltajillaan sekä koulujen henkilöstöllä. Perusopetuksessa otettiin maaliskuussa 2024 käyttöön uusi ohjeistus mobiililaitteiden käytöstä. Ohjeen yhtenä tavoitteena on vaikuttaa kiusaamista vähentävästi. Jokaisessa vantaalaisessa koulussa sovitaan lukuvuosittain toimintatavat mobiililaitteiden käytöstä. Kouluja suositellaan osallistamaan oppilaita mobiililaitteiden käyttöön liittyvien yhteisten käytäntöjen suunnitteluun.

Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen

Oppilaiden hyvinvointia tuetaan peruskouluissa monialaisessa yhteistyössä. Kouluissa on koulukohtaiset opiskelijahuoltoryhmät ja kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen tiimi, monikieliset ohjaajat ja koulunuorisotyöntekijät.

Uusin oppilaiden hyvinvointia tukeva ryhmä kouluvalmentajat on pilottihanke, joka aloitettiin elokuussa 2023, kun 11 kouluvalmentajaa alkoi työskennellä vantaalaisissa kouluissa. Kouluvalmentaja ei tee opetustyötä, vaan hänen tehtävänsä on olla helpposti lähestyttävä aikuinen, jolla on aikaa kuunnella oppilaiden huolia. Kouluvalmentajien työstä saatiin marraskuussa 2023 ja keväällä 2024 tehdyissä kyselyissä hyvin positiivista palautetta. Palautteissa todettiin muun muassa, että oppilaat tunsivat kouluvalmentajien toiminnan parantaneen koko koulun ilmapiiriä ja oppilaat kokivat saavansa heiltä tärkeää tukea omiin huoliinsa ja myös oppimiseen liittyvissä asioissa.

Kouluvalmentajat on palkattu opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Kouluvalmentajien palkkaukseen on saatu uutta hankerahoitusta ja työ jatkuu lukuvuonna 2024–2025. Tavoite on saada kouluvalmentajia vakinaistettua ja määrää lisättyä.

Vantaan kouluissa on käytössä laajasti osallisuusrakenteita, kuten oppilaskunnat, tu-kioppilaat ja opiskeluhuoltotyöryhmän oppilasjäsenet, joiden kautta oppilaat osallistuvat itse koulujen hyvinvointityöhön. Oppilaiden osallistumista, osallistamista ja vuorovaikutustaitoja tuetaan myös oppilaiden ryhmäytymisellä. Ryhmäytymisessä oppilaiden toisiinsa tutustumista ja vuorovaikutusta tuetaan tietoisesti. Ryhmäytymisen tukena käytetään myös muita toimintamalleja, kuten erillisiä ryhmäytymispäiviä lukuvuoden alkaessa ja säännöllisiä tunne- ja vuorovaikutustunteja.

Hyvinvointialueyhteistyö

Vuoden 2023 alusta opiskeluhuollon palvelut siirtyivät hyvinvointialueen toteuttamisvastuulle. Opiskeluhuollon työntekijät työskentelevät edelleen kouluilla. He osallistuvat sekä yhteisölliseen että yksilökohtaiseen opiskeluhuoltotyöhön toimimalla koulu-kohtaisissa opiskeluhuoltotyöryhmissä yhdessä koulujen henkilökunnan kanssa. Yhteistyörakenteet hyvinvointialueen perusopetuksen ja opiskelijahuoltopalvelujen kanssa on luotu ja yhteistyötä kehitetään edelleen.

Opiskeluhuollon resurssitilanne on hieman parantunut vuonna 2024 verrattuna vuoteen 2023. Palveluihin pääsy on resurssitilanteen kohentumisen myötä myös parantunut laajoja määräaikaista terveystarkastuksia lukuun ottamatta.

Johtopäätökset:

Omissa tavoitteissaan ja toimenpiteissään perusopetuksen palvelualue on vuonna 2024 erityisesti pyrkinyt tukemaan koko kaupungin tasolla strategisiksi tavoitteiksi nostettuja oppilaiden luku- ja matemaattisten taitojen parantamista ja oppilaiden hyvinvoinnin parantamista.

Henkilöstön saatavuus on ollut kohtalainen, mutta pätevien opettajien saatavuus on alkanut heikentyä jokaisessa opetuksen ammattiryhmässä. Tämän myötä kouluissa on enemmän opettajia, joilla ei ole muodollista pätevyyttä tehtävään.

Yhtenä sitovana strategisena tavoitteena vuodelle 2024 oli koululaisten luku- ja maantaitojen parantaminen. Lukemisen ja matematiikan opetusta kehitettiin perusopetuksessa monin eri tavoin eri luokka-asteilla. Lukuseulatestien tulokset osoittivat, että testattavien 2.-luokkalaisten oppilaiden lukutaitotulokset olivat lukuvuonna 2023–2024 heikentyneet edellisistä tuloksista. Sen sijaan 7.-luokkalaisten oppilaiden lukutaitotulokset olivat parantuneet edellisestä mittauksesta. Kehitystyö oppilaiden lukutaidon parantamiseksi jatkuu ja saatujen tulosten perusteella oppimisen tukea kohdennetaan tehokkaammin sitä eniten tarvitseville kouluille ja oppilaille. Matematiikan testejä ei vuonna 2024 tehty.

Myös oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ja kiusaamisen ehkäisy oli kaupungin strateginen tavoite vuonna 2024. Kaikilla kasvatuksen ja oppimisen palvelualueilla on otettu käyttöön kiusaamisen ehkäisemisen toimenpideohjelma. Ohjelma sitouttaa kouluja ja henkilökuntaa kiusaamisen vastaiseen työhön ja yhtenäistää koulujen kiusaamisen vastaista työtä. Oppilaiden hyvinvoinnin tukena on peruskouluissa monialaisista ammattiryhmistä koostuvia tukiverkkoja ja oppilailla on mahdollisuus itse osallistua hyvinvointinsa edistämiseen. Oppilaille pidetään säännöllisesti tunne- ja vuorovaikutustunteja ja sosiaalisen median kautta tapahtuvaa kiusaamista pyritään ehkäisemään someturvapalvelulla. Kouluvalmentajatoiminta, joka alkoi ulkopuolisella hankerahalla syksyllä 2023 sai hyvin positiivista palautetta lyhyessä ajassa. Hanke sai lisärahoitusta lukuvuodelle 2024–2025 ja tavoitteena on toiminnan laajentaminen ja vakinaistaminen.

Joka toinen vuosi tehtävän kouluterveyskyselyn ja kuukausittain tehtävien School Day -kyselyjen perusteella oppilaiden kiusaamisen kokemukset ovat lisääntyneet Vantaan peruskouluissa. Kouluterveyskyselyssä tuotiin kuitenkin positiivisena asiana esille, että suurin osa Vantaan peruskoululaista voi hyvin ja on kiinnostunut koulunkäynnistä. Nyt saatujen kokemusten ja kyselytulosten perusteella jatketaan toimenpiteitä ja kohdistetaan erityisesti tukea kouluille, joissa kiusaamista esiintyy enemmän.

Suosituksset:

Tarkastuslautakunta on huolissaan 2.-luokkalaisten lukutaitotulosten selvästä huonontumisesta ja oppilaiden kokemasta kiusaamisen lisääntymisestä Vantaan peruskouluissa. Tarkastuslautakunta toteaa, että saatujen tulosten ja kokemusten pohjalta pitää aloitettuja toimenpiteitä vahvistaa ja jatkaa kehitystyötä uusien keinojen löytämiseksi. Toimenpiteiden vaikuttavuutta tulee myös seurata. Tarkastuslautakunta yhtyy perusopetuksen palvelualueen huoleen pätevien opettajien saatavuuden heikkenemisestä.

4.2 Vieraskielisten oppilaiden tukeminen suomenkielisissä peruskouluissa

Vieraskieliset oppilaat Vantaan suomenkielisissä peruskouluissa

Vantaalla on 41 suomenkielistä peruskoulua, joissa on yhteensä yli 8 000 vieraskielistä oppilasta, eli yli 33 prosenttia kaikista oppilaista. Kouluittain vaihtelu on suurta, suurin suhteellinen osuus vieraskielisiä oppilaita on Kytöpuiston koulussa (yli 80 prosenttia) ja pienin Ylästön koulussa (noin 6 prosenttia). Vantaan peruskoulujen vieraskieliset oppilaat puhuvat yli 100 eri äidinkieltä. Suurimmat vieraskieliset kieliryhmät ovat venäjä, arabia, viro, albania ja somali.

Seuraavassa taulukossa on vertailutietoa vieraskielisten oppilaiden määrästä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja Tampereen osalta. Vantaan tiedot ovat vuodelta 2024 ja muiden kaupunkien tiedot on saatu kaupunkien tarkastustoimilta 2023.

Taulukko: Vieraskieliset oppilaat peruskouluissa, suuret PKS-kaupungit ja Tampere.

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Tampere
Kaikki oppilaat	43 777	31 117	24 070	18 520
Vieraskielisiä oppilaita	11 468	8 708	8 285	3 236
Vieraskielisten oppilaiden osuus %	26,1 %	27,9 %	34,4 %	17,5 %

S2-opetus

Vieraskielisten oppilaiden kielenoppimisen erilaiset tarpeet huomioidaan Vantaan suomenkielisissä peruskouluissa tarjoamalla mahdollisuus opiskella Suomi toisena kielenä (jatkossa S2) -oppimäärää, joka on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen

oppimääristä. Vantaalla peruskoulussa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää voi opiskella oppilas, jonka äidinkieli ei ole suomi tai hänellä on monikielinen tausta.

Oppilaan tarpeen S2-oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppimäärän tarpeeseen vaikuttaa oppilaan suomen kielen taso kielen eri osa-alueilla (puhuminen, lukeminen, kuullun ymmärtäminen, kirjoittaminen, rakenne ja sanasto) ja opetuksen tarve. Oppilaan S2-opetuksen tarpeen määrittämiseen ei ole yksittäistä arviointimenetelmää tai testiä, vaan perusteena on oppilaan kielitaidon arviointi opetustilanteissa. Oppimäärästä tulee keskustella huoltajien kanssa viimeistään ensimmäisen luokan arviointikeskustelussa tai oppilaan aloittaessa koulunkäynnin Vantaalla. Oppilaan huoltajalla on oikeus päättää lapsensa oppimäärä ja huoltajalle pitää antaa riittävästi tietoa päätöksentekoa varten. Huoltajille on annettava esimerkiksi riittävä tieto S1- ja S2-oppimääristä ja niiden vaikutuksesta jatko-opintoihin. Oppimäärän valintaprosessia ollaan uudistamassa lukuvuonna 2025–2026 siten, että huoltajat saavat enemmän tietoa ja opettajat enemmän välineitä sopivan oppimäärän suosittamiseen. Koulu päättää, miten se järjestää S2-opetuksen. Opetus järjestetään joko samassa opetusryhmässä S1-oppilaiden kanssa, erillisessä S2 -opetusryhmässä tai sekä samassa että erillisessä opetusryhmässä. Tavat voivat vaihdella jaksoittain tai lukuvuosittain.

Valmistava opetus

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttotaustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttotaustaiset lapset ja nuoret. Käytännössä koulussa osallistujat ovat juuri Suomeen muuttaneita, esiopetuksessa lapsi saattaa olla Suomessa syntynyt, mutta ei ole osallistunut varhaiskasvatukseen.

Valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden lukuvuoden oppimäärää. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille 900 tuntia ja tätä vanhemmille oppilaille vähintään 1 000 tuntia. Oppilas voi siirtyä perusopetukseen jo ennen valmistavan opetuksen tuntimäärien täyttymistä, mikäli hänellä arvioidaan olevan siihen riittävät valmiudet.

Valmistavaan opetukseen haetaan Vantaalla perusopetuksen aluekoordinaattorien kautta. Vantaalla on seitsemän aluekoordinaattoria, joista kolme vastaa valmistavan opetuksen oppilaaksiotosta. Aluekoordinaattori tukee vieraskielisiä perheitä valmistavan opetuksen hakuprosessissa. Ennen valmistavan opetuksen aloitusta valmistavan opetuksen opettaja sopii perheen kanssa Tervetuloa-tapaamiset (kaksi tapaamista), joissa huolehditaan muun muassa Wilman käyttöönotosta. Huoltajien kanssa tehdään tämän jälkeenkin jatkuvaa yhteistyötä.

Valmistavan opetuksen toteutus

Valmistava opetus toteutetaan 1. vuosiluokan oppilaille inklusiivisesti (kaikki oppilaat opiskelevat samassa ryhmässä) yleisopetuksen ryhmissä ja 2.–9. vuosiluokan oppilaille ryhmämuotoisesti alueella. Valmistavaa opetusta annetaan enintään vuoden ajan. Valmistavan opetuksen oppilaat opiskelevat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa suomenkielisyysryhmissä niitä aineita, joissa he pärjäävät alkeiskielitaidolla. Perusopetukseen valmistavan opetuksen tärkein tavoite on suomen kielen oppiminen.

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen ja kielitietoisien toimintakulttuurin kehittäminen

Jokaisessa Vantaan peruskoulussa on kielitietoisuusvastaava, joka edistää kielitietoista toimintakulttuuria omalla koulullaan. Tähän kuuluu koulun kielitietoisien toimintakulttuurin suunnittelu yhdessä koulun johtoryhmän kanssa sekä kielitietoisien toiminnan ja pedagogiikan aktiivinen kehittäminen. Lisäksi kielitietoisuusvastaava opastaa kouluyhteisönsä jäseniä kielitietoiseen toimintatapaan, seuraa ajankohtaista keskustelua kielitietoisuudesta ja ylläpitää keskustelua omassa työyhteisössään. Työnsä tueksi he saavat koulutusta ja vertaismentorointia.

Vieraskielisten oppilaiden ja oppilaiden vanhempien tukihenkilöitä

Aluekoordinaattori ohjaa, tukee ja neuvoo vieraskielisiä vanhempia valmistavan opetuksen hakuprosessissa.

Monikieliset ohjaajat eivät ole opettajia, mutta tukevat perhettä ja oppilaita monissa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Jokaisella monikielisellä ohjaajalla on vastuullaan useampi koulu, mutta he viettävät viikossa eniten aikaa siinä koulussa, jossa tarve on suurin. Ohjaajat puhuvat suomen lisäksi albanian, arabian, somalin, viron tai venäjän kieltä. Ohjaajat tukevat sekä oppilaita että oppilaiden perheitä ja tekevät yhteistyötä muiden nuorille palveluita tarjoavien tahojen kanssa. Ohjaajilta vaaditaan paitsi suomen ja toisen työskentelykielen erinomaista taitoa, myös soveltuva korkeakoulututkinto. Toiminta alkoi vuonna 2020 ja vuonna 2024 monikielisiä ohjaajia oli 19, joista 9 vakinaista.

Opetuksen tukitoimet

Oppilaan oman äidinkielen opetus

Oppilaan oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta, ja sitä annetaan kaksi vuosiviikkotuntia. Oman äidinkielen opetus tukee oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja suomen kielen oppimista sekä luo pohjaa toimivalle monikielisyydelle. Opetus on vapaaehtoista ja siihen pitää itse hakea. Oppilaan oman äidinkielen opetuksessa tavoitteena on tehdä yhteistyötä äidinkielen eri oppimäärien sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Vantaalla järjestetään oman äidinkielen opetusta tällä hetkellä noin 40 kielessä. Oppilaan omalla äidinkielellä annettavaa tukiovetusta pyritään myös järjestämään mahdollisuuksien ja oppilaiden tarpeiden mukaan.

Läksytuki

Läksytuki alkoi vuonna 2024 systemaattisesti kaikissa Vantaan peruskouluissa. Tällä tuetaan erityisesti muunkielisiä oppilaita, joiden vanhemmilla ei ole tarpeeksi kielitaitoa tukea lastensa koulunkäyntiä.

Samanaikaisopetus oppilaan omalla äidinkielellä

Omalla äidinkielellä annettava samanaikaisopetus on johonkin oppiaineeseen suunnattu täsmätuki, esimerkiksi kuusi viikkoa matematiikan tunneilla tietyinä viikonpäivinä. Tätä on pienimuotoisesti kokeiltu joissain Vantaan kouluissa.

Muu samanaikaisopetus

Muuta kuin omalla äidinkielellä annettavaa samanaikaisopetusta käytetään kouluilla muuten laajasti, esimerkiksi historian opettaja ja S2-opettaja voivat opettaa yhdessä historian tunnilla. Tai voi olla kaksi luokanopettajaa, jotka opettavat yhdessä kahta ryhmää.

Matematiikan ja suomen kielen lisätunti

Tässä yhteydessä voi mainita vielä kaikkia peruskoulun oppilaita koskevan äidinkielen ja matematiikan oppimisen vahvistamista koskevan toimenpiteen. Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimialan strategisena tavoitteena vuosina 2022–2025 on varmistaa riittävä ja oikea-aikainen tuki kaikille oppilaille. Tähän liittyen perusopetuksessa halutaan vahvistaa lasten ja nuorten suomen kielen ja matematiikan perustaitoja. Lukutaidon ja matematiikan perustaitojen vahvistamisen tarve nousi esiin myös vuonna 2022 tehdyn PISA-tutkimuksen tuloksissa. Osaamisen perusta rakennetaan koulun aloitusvaiheessa, joten syksystä 2023 alkaen ensimmäiselle luokalle lisättiin yksi viikkotunti suomen kielen opetusta ja toiselle luokalle yksi viikkotunti matematiikan opetusta.

Oppilaiden tukemisen ja kielitaidon kehittämistavoitteet Vantaan kaupunkistrategiassa

Vantaan kaupunkistrategiassa 2022–2025 todetaan yleisesti: ”Koulutuksen nivelvaiheisiin on kiinnitettävä huomiota ja kielitaitoa on vahvistettava niin aikuiskoulutuksessa kuin yleissivistävässä S2- ja R2-kielten (suomi tai ruotsi toisena kielenä) opetuksessa.” Strategiassa on valtuustokaudelle asetettu tavoite: ”Tuetaan oppijan tarpeisiin pohjautuvaa oppimista ja mahdollisuuksia edetä omien edellytystensä mukaan.”

Lukutaidon kehittyminen strategisena vuositavoitteena ja tavoitteen toteutuminen

Vantaan kaupungin yhtenä strategisena tavoitteena on vuosina 2022–2024 seurattu 2.-luokkalaisten lukutaidon kehitystä lukuseulatestillä. Tavoitteena on vuosittain ollut, että suoritustasoltaan alimpaan viidennekseen kuuluvien oppilaiden määrä vähenisi vuosittain. Jos oppilas kuuluu alimpaan viidennekseen, se ennakoii vaikeuksia saavuttaa peruskoulun oppiaineiden tavoitteet. Vuonna 2024 seurattiin myös 7.-luokkalaisten lukutaitoa. Lukutaidon kehitys on edelleen tavoitteena vuodelle 2025. Oheisissa taulukoissa on kerättyä lukutaitotavoitteen tavoitetasot ja toteumat vuosilta 2022–2024.

Taulukko: Lukutaitotavoitteen toteutuminen 2022–2024.

Kohderyhmä	2022			Kohderyhmä	2023	
2.-luokkalaiset	S1	S2		2.-luokkalaiset	S1	S2
Lähtötaso vuosi 2020	23 %	69 %		Lähtötaso vuosi 2022	24 %	61 %
Tavoitetaso	Piennenee	Piennenee		Tavoitetaso (-3 %)	21 %	58 %
Toteuma	24 %	61 %		Toteuma	28 %	64 %
Kohderyhmä	2024			Kohderyhmä	2024	
2.-luokkalaiset	S1	S2		7.-luokkalaiset	S1	S2
Lähtötaso vuoden 2022 loppu	24 %	61 %		Lähtötaso vuosi 2021	30 %	74 %
Tavoitetaso (-4 %)	20 %	57 %		Tavoitetaso (-4 %)	26 %	70 %
Toteuma	32 %	80 %		Toteuma	23 %	68 %

Vuonna 2022 saavutettiin 2.-luokkalaisten S2-oppilaiden osalta tavoitetaso, mutta vuosina 2023 ja 2024 lukutaito heikkeni kaikkien 2.-luokkalaisten osalta. Erityisen paljon heikkenivät vuonna 2024 2.-luokkalaisten S2-oppilaiden lukutaitotulokset. Toisaalta 7.-luokkalaisten oppilaiden lukutaitotulokset olivat parantuneet lähtötasosta ja ylittivät asetetun tavoitetason.

Monikielisten oppilaiden kehittämisohjelma vuosille 2024–2027

Vuonna 2024 kaupungin strategisena tavoitteena oli monikielisten oppilaiden oppimisvalmiuksien ja suomen kielen (ruotsin kielen) osaamisen parantaminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Tavoitteen mittarina oli laatia vuoden 2024 aikana monikielisten oppijoiden kehittämisohjelma varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kehittämisohjelma saatiin laadittua vuoden 2024 aikana. Seuraavassa taulukossa on esitetty ohjelman perusopetusta koskevia toimenpiteitä.

Taulukko: Monikielisten oppilaiden kehittämisohjelman tavoitteita.

Toimenpide	Toteutus
Läksytuki kaikissa peruskouluissa	Toteutui vuoden 2024 aikana.
Vieraskielisten huoltajien huomioiminen viestinnässä	Toteutetaan monikielisten ohjaajien kautta ja lisäksi enemmän selkoviestintää.
S2 oppimäärän valinta	Systemaattisempi tarkastelu, käytäntöjen yhtenäistäminen, opettajille enemmän välineitä oikean oppimäärän suosittamiseen ja huoltajille enemmän tietoa oppimäärän valinnasta.
Tiedolla johtaminen	Toimenpideohjelmalle palkataan toimialatasoinen erityisasiantuntija vuonna 2025.

Lisäksi peruskouluille saatiin vuodelle 2025 erillisrahoitusta lukutaidon kehittämiseen 10 euroa/oppilas, jolla kouluille hankitaan kirjoja, lehtiä ja muuta lukemista.

Johtopäätökset:

Vantaan suomenkielisissä peruskouluissa oli vuonna 2024 yli 8 000 vieraskielistä oppilasta, joka on yli 30 prosenttia kaikista oppilaista. Vieraskielisten oppilaiden määrä Vantaan peruskouluissa on kasvussa. Vantaalla oppilas voi peruskoulussa opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi tai hänellä on monikielinen tausta. S2-opetusta on tällä hetkellä kaikissa Vantaan suomenkielisissä peruskouluissa. Vantaan peruskouluissa tarjotaan myös valmistavaa opetusta kaikille perusopetusikäisille maahanmuuttotauksaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia perusopetuksessa opiskeluun.

Oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppimäärästä tulee keskustella huoltajien kanssa ja huoltajalle pitää antaa riittävästi tietoa oppimäärän valintapäätöksen tekoa varten. Oppilaan huoltajalla on oikeus päättää lapsensa oppimäärä. S2-oppimäärän valintaprosessia ollaan uudistamassa lukuvuonna 2025–2026 niin, että huoltajat saavat enemmän tietoa ja opettajat saavat enemmän välineitä sopivan oppimäärän suosittamiseen. Valmistavaan opetukseen haetaan Vantaalla perusopetuksen aluekoordinaattorien kautta, jonka jälkeen valmistavan opetuksen opettaja sopii tapaamiset perheen kanssa.

Vieraskielisten oppilaiden ja myös heidän vanhempiansa tueksi on erilaisia tukihenkilöitä. Aluekoordinaattorit tukevat vieraskielisten oppilaiden vanhempia valmistavan opetuksen hakuprosessissa ja monikieliset ohjaajat ovat sekä vanhempien että lasten tukena peruskouluissa. Opetukseen liittyvinä tukitoimina järjestetään Vantaalla oppilaan oman äidinkielen opetusta, samanaikaisopetusta ja uusimpina tukimuotoina läksytukea ja pienimuotoisesti kokeiltua samanaikaisopetusta omalla äidinkielellä. Lisäksi kaikkia peruskoulun oppilaita koskevan äidinkielen ja matematiikan oppimisen vahvistamista koskevana toimenpiteenä lisättiin äidinkielen ja matematiikan opetusta kaikille 1.- ja 2.-luokkalaisille vuonna 2023.

Vantaan strategisena tavoitteena on vuodesta 2022 ollut 2.-luokkalaisten lukutaidon parantaminen. Lukutaitoa mitataan Lukuseulatestillä ja tavoitteena on ollut, että taitotasoltaan alimpaan viidennekseen kuuluisi vuosittain entistä vähemmän oppilaita. Alimpaan viidennekseen kuulumisen ennakoi vaikeuksia saavuttaa peruskoulun oppiaineiden tavoitteet. 2.-luokkalaisten S2-oppilaiden (kuten myös S1-oppilaiden) lukutaitotulokset ovat heikentyneet vuosina 2022–2024. Suoritusetasoltaan alimpaan viidennekseen kuului S2-oppilaista jo 80 prosenttia vuonna 2024. Sen sijaan vuonna 2024 olivat 7.-luokkalaisten S2-oppilaiden tulokset parantuneet.

Vuonna 2024 valmistui kehittämisohjelma monikielisten oppilaiden tukemiseen. Sen tavoitteena on monikielisten oppilaiden oppimisvalmiuksien ja suomen kielen (ruotsin kielen) osaamisen parantaminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Ohjelman

perusopetusta koskevista toimenpiteistä läksytukea toteutetaan jo ja lisäksi esimerkiksi S2-opetukseen liittyen on tavoitteena antaa opettajille enemmän välineitä oikean oppimäärän suosittamiseen ja huoltajille enemmän tietoa oppimäärän valinnasta. Lisäksi vieraskielisten vanhempien entistä parempi huomioiminen kouluasioihin liittyvässä viestinnässä on ohjelman tavoite. Monet uusista keinoista on vasta otettu tai ollaan ottamassa käyttöön, joten niiden vaikuttavuutta ei voi vielä arvioida.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta toteaa, että vieraskielisten oppilaiden oppimista tuetaan Vantaan suomenkielisissä peruskouluissa eri keinoin ja vuonna 2024 valmistunut kehittämisohjelma sisältää uusia tukitoimia. Huolestuttavaa on 2.-luokkalaisten S2-oppilaiden lukutaitotulosten merkittävä huonontuminen viimeisessä mittauksessa. Tulokset osoittavat, että vieraskielisten oppilaiden tukemiseen täytyy panostaa ja jatkaa tukitoimien kehittämistä. Toimenpiteiden vaikuttavuutta tulee myös seurata. Lautakunta korostaa lasten ja nuorten kielitaidon tukemista läpileikkaavasti kaikissa kaupungin palveluissa.

5 KAUPUNKIKULTTUURI JA HYVINVOINTI

5.1 Harrastusten Vantaa

Harrastusten Vantaan toiminnan taustalla on opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2021 alkanut valtakunnallinen Harrastamisen Suomen malli. Ohjelman tavoitteena on tarjota mahdollisimman monelle peruskouluikäiselle lapselle ja nuorelle maksutonta harrastustoimintaa koulupäivän yhteydessä. Toimintamalli on kirjattu vuoden 2023 alusta osaksi nuorisolakia (955/2022 §12a). Lukuvuonna 2024–2025 Me-säätiö selvitti Harrastamisen Suomen mallin pohjalta järjestettyjen maksuttomien harrastusten vaikuttavuutta yli 5 000 harrastukseen osallistujalta. Kerättyjen tietojen perusteella harrastusryhmät lisäävät useimpien osallistujien hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Maksuttomat harrastusryhmät olivat selvityksen mukaan kiusaamisesta, syrjinnästä ja rasismista vapaita paikkoja monille lapsille, jotka kokevat niitä muualla.

Vantaa on ollut mukana Harrastamisen Suomen mallissa pilottikaudesta (kevät 2021) lähtien. Toiminnasta vastaa Vantaalla kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan elinikäisen oppimisen palvelualue. Harrastusten Vantaan toiminnasta ja sen kehittämisestä vastaa kolmihenkinen tiimi, jossa on yksi vakituinen (toiminnasta vastaava asiantuntija) ja kaksi määräaikaista projektikoordinaattoria. Toiminnan vuosibudjetti on vuosittain ollut hieman alle miljoona euroa, josta suurin osa (70 prosenttia vuonna 2024) on saatu valtionosuutena.

Harrastusten Vantaa -toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki Vantaan peruskouluikäiset lapset ja nuoret, joita lukuvuonna 2024–2025 on noin 25 000. Harrastuksia tarjotaan kaikissa 47 koulutoimipaikassa sekä 45 muussa toimipaikassa, joista 11 on yksityistä harrastustilaa.

Toiminnan volyymeistä

Taulukko: Harrastusten Vantaa, toiminnan volyymejä.

	2023–2024	2024–2025
Ryhmien määrä	231	318 (+38 %)
Liikunta	84	101 (+20 %)
Kulttuuri	50	103 (+106 %)
Muut	68	79 (+16 %)
Vaativa erityinen tuki	29	35 (+21 %)
Aloituspaikkojen määrä	3 262	4 525 (+39 %)
Yläkoululaisten ryhmiä	40	95 (+138 %)
Alakoululaisten ryhmiä	185	223 (+21 %)
Käyntikerrat lukuvuoden aikana	46 000	käyntikerrat saadaan lukuvuoden päätyttyä

Vertailuun on otettu kaksi viimeistä lukuvuotta, koska näinä lukuvuosina osallistujien laskentatapa oli samanlainen ja lukuvuodet ovat keskenään vertailukelpoisia. Kuluvana lukuvuonna (2024–2025) aloituspaikkojen ja harrastusryhmien määrät ovat nousseet.

Toiminnan pääperiaatteet

Toimintaa ohjaavat pääperiaatteet ovat osallisuus ja lasten ja nuorten kuuleminen, segregaatien ja yksinäisyyden vähentäminen sekä avoimuus ja yhdenvertaisuus.

Osallisuus

Peruskoulun 1.–9.-luokkalaisille tehdään kyselyt harrastustoiveista ja toiveet otetaan huomioon harrastustoimintaa suunniteltaessa. Kevään 2024 kyselyyn saatiin noin 6 500 vastausta. Lisäksi mahdollistetaan lasten ja nuorten osallistuminen harrastussisältöjen suunnitteluun ja toteutukseen

Segregaation ja yksinäisyyden vähentäminen

Toiminnassa on painotusta myönteisen erityiskohtelun alueilla sekä matalan harrastuneisuuden kouluissa. Suunnittelussa pyritään huomioimaan hieman voimakkaammin niiden lasten ja nuorten toiveita, jotka eivät ole löytäneet itselleen harrastusta. Alueellisten toimijoiden ja koulujen (koulunuorisotyön ja oppilashuollon) kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä, jotta tavoitettaisiin erityisesti nuoret ja lapset, joilla on heikot mahdollisuudet harrastuksiin. Ohjauskieli harrastusryhmissä on suomi tai ruotsi, joten maahanmuuttajataustaisille osallistujille toiminta palvelee myös kielitaidon kehitystä. Vaikka toiminnassa on lieviä painotuksia, harrastusryhmät ovat tarkoitettuja kaikille lapsille, eivät vain suurimmassa tarpeessa oleville.

Avoimuus ja yhdenvertaisuus

Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, ei kilpailullista. Tavoitteena on pitkäjänteinen, koko lukuvuoden kestävä osallistuminen. Syksystä 2024 on tietty määrä tarveperusteisia osallistujapaikkoja erityisessä tarpeessa oleville oppilaille. Näitä oppilaita ohjataan palveluun muun muassa oppilashuollon ja nuorisotyön kautta. Lisäksi harrastuksia tarjotaan seuraaville vaativan erityisen tuen ryhmille: vammaisopetuksen iltapäivätoiminta, pajatoiminta, polikliininen opetus ja etappitoiminta.

Harrastusten järjestäjät, kilpailutus ja valintakriteerit

Harrastustoimintapalvelut hankitaan dynaamista hankintajärjestelmää hyödyntämällä. Ensimmäisessä vaiheessa toimijat ilmoittautuvat hankintarekisteriin haluamilleen sisällöllisille osa-alueille sekä maantieteellisille osa-alueille. Rekisteriin valitut toimijat

voivat jättää tarjouksia osa-alueittaisiin kilpailutuksiin. Tilaaja pyytää täsmennetyt tarjoukset harrastuksista eri osa-alueiden sisällä. Harrastusten osa-alueita ovat liikunnalliset harrastukset, taide- ja kulttuuriharrastukset, digi- ja muut harrastukset sekä vaativan erityistuen harrastukset. Jatkossa hankintakriteereissä painotetaan laatua ja alueellisuutta. Alueellisuus näkyy siinä, että toimija voi jatkossa ilmoittautua harrastuksen järjestäjäksi kaikilla tai vain yhdellä suuralueella. Näin myös pienemmillä toimijoilla on paremmat mahdollisuudet osallistua kilpailutukseen. Harrastuksia on järjestämässä yhdistyksiä, seuroja ja yrityksiä sekä muita ammattimaisia toimijoita. Lukuvuonna 2024–2025 palvelusopimuksia oli 62 toimijan kanssa.

Toiminnan laadun valvonta ja toimijoiden ohjeistus

Jokaisen tarjoajan on laadittava alustava suunnitelma tarjoamastaan harrastussisällöstä, mutta toiminnassa on kuitenkin voitava huomioida lasten ja nuorten toiveet. Ohjaajien tulee olla koulutettuja ja heillä on oltava kokemusta lasten ja nuorten ohjauksesta. Harrastusten toteutusvastuu on tarjouskilpailussa valitulla yksittäisellä toimijalla ja seurantavastuu Vantaan kaupungilla. Harrastuskoordinaattorit vierailevat kauden aikana eri harrastusryhmissä. Mikäli toiminnan laadussa huomataan poikkeamia, eikä se vastaa tarjouskilpailussa annettuja kriteereitä, asiaan puututaan välittömästi ja tarvittaessa asiasta reklamoidaan. Toimijoiden kanssa käydään aktiivista dialogia koko harrastuskauden ajan. Toimijoille on myös tehty opas, joka sisältää konkreettisia ohjeita harrastusryhmän sääntöjen luomiseen sekä haastavissa tilanteissa ja poissaolotilanteissa toimimiseen. Harrastustoimijat osallistuvat sopimuksen mukaisesti koordinaatitiimin infotilaisuuksiin keskimäärin kahdesti vuodessa ja heiltä kerätään palautetta toiminnan kehittämiseksi kaksi kertaa vuodessa.

Toiminnan onnistumisia ja haasteita

Harrastusten Vantaa on pyrkinyt panostamaan erilaisille vaativille ryhmille (esimerkiksi vammaisopetus) tarjottavan harrastustoiminnan kehittämiseen. Lukuvuoden 2024–2025 alusta on saatu toimintaa laajennettua myös muille vaativan erityisen tuen pienryhmille. Nuorilta ja lapsilta kerättävien harrastustoiveiden tiedonkeruuta on kehitetty koko ajan ja harrastuksia järjestettäessä pystytään vastaamaan nuorten ja

lasten harrastustoiveisiin yhä paremmin. Harrastusten Vantaa on ketterä toimintatapa, jonka avulla pystytään tarjoamaan laajasti eri harrastuslajeja. Toimintaa on pystytty laajentamaan vuosibudjettia juurikaan kasvattamatta.

Toiminnan haasteena on määräaikaaisuus, kun kolmihenkisestä tiimistä vain yksi on vakituksessa työsuhteessa. Myös aikatauluissa on haasteita, sillä vuosittaisen rahoitushaun, kilpailutuksen harrastustilausten ja koulujen vuosisuunnittelussa on päällekkäisyyttä. Harrastuskokonaisuus saadaan selville vasta elokuussa ja harrastuksista päästään viestimään perheille lukuvuoden jo alettua. Näin esimerkiksi ilmoittautumisaika harrastuksiin jää usein melko lyhyeksi ja myös tilavaraukset joudutaan tekemään nopealla aikataululla. Toiminnan onnistuminen edellyttää kaikkien tahojen sitoutumista yhteiseen toimintamalliin tai ohjelma jää liian pirstaleiseksi, mikä heikentää lasten ja nuorten tasa-arvoista mahdollisuutta osallistua harrastuksiin.

Toiminnan kehittäminen

Toimintaa kehitetään kyselyiden, palautteiden ja tutkimustiedon perusteella. Osallistujille ja harrastusten järjestäjille osoitettujen palautekyselyiden lisäksi hyödynnetään esimerkiksi kouluterveyskyselyn tietoja. Lisäksi etsivä työ, aktiivinen kouluyhteistyö ja oppilashuoltotyö auttavat tunnistamaan erityisesti ne lapset ja nuoret, jotka erityisesti hyötyisivät harrastuksesta.

Jatkossa toiminnan kehittämiskohteita ovat erityisesti viestinnän kehittäminen, tarveperustaisten osallistujapaikkojen tunnettavuuden lisääminen ja alueellisen ymmärryksen lisääminen. Viestintäkanavana on koulujen Wilma-järjestelmä ja viestintää kehitetään yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Tarkoituksena on lisätä ja selkeyttää viestintää harrastusmahdollisuuksista ja parantaa näin Harrastusten Vantaa tarjoamien harrastusmahdollisuuksien hyödyntämistä. Samoin pyritään lisäämään alueellista yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa ja vastaamaan alueiden erityistarpeisiin. Alueellisten demografisten ja sosioekonomisten piirteiden huomioiminen auttaa kohdentaman harrastustoimintaa tehokkaammin ja tukemaan heikoimmassa asemassa olevia lapsia ja nuoria entistä paremmin.

Johtopäätökset:

Harrastusten Vantaa -toiminnan taustalla olevan Harrastamisen Suomen mallin pohjalta järjestetyt maksuttomat harrastusryhmät lisäävät lukuvuonna 2024–2025 tehdyn selvityksen mukaan useimpien osallistujien hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Harrastusryhmät olivat myös kiusaamisesta, syrjinnästä ja rasismista vapaita paikkoja monille lapsille.

Harrastusten Vantaa -toiminta tarjosi peruskoululaisille lukuvuonna 2024–2025 yli 4 000 aloituspaikkaa erilaisissa harrastusryhmissä. Toiminta on ilmaista ja avointa kaikille peruskouluikäisille, mutta pieni määrä osallistujapaikkoja on syksystä 2024 alkaen kiintiöity erityisen tuen tarpeessa oleville oppilaille. Alueellisten toimijoiden ja koulujen kanssa tehdään yhteistyötä, jotta tavoitettaisiin erityisesti nuoret ja lapset, joilla on heikoimmat mahdollisuudet harrastuksiin. Harrastusryhmätoimintaa suunniteltaessa otetaan huomioon lasten ja nuorten toiveet, joita kartoitetaan vuosittaisilla kyselyillä ja samalla selvitetään nuorten halukkuutta ja mahdollisuuksia harrastaa. Toiminnassa korostetaan lasten ja nuorten osallisuutta, ja he saavat osallistua harrastustoiminnan suunnitteluun myös toiminnan alettua.

Harrastusten Vantaa -toimintaa kehitetään kyselyiden, palautteiden ja tutkimustiedon perusteella. Osallistujille ja harrastusten järjestäjille osoitettujen palautekyselyiden lisäksi hyödynnetään esimerkiksi kouluterveyskyselyn tietoja. Lisäksi etsivä työ, aktiivinen kouluyhteistyö ja oppilashuoltotyö auttavat tunnistamaan ne lapset, jotka erityisesti hyötyisivät harrastuksesta. Toiminnan kehittämiskohteiksi on tunnistettu viestinnän kehittäminen, tarveperustaisten osallistujapaikkojen tunnettavuuden lisääminen ja alueellisen ymmärryksen lisääminen. Viestintää kehitetään yhdessä perusopetuksen kanssa ja sitä on tarkoitus lisätä ja selkeyttää. Alueellista yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa pyritään lisäämään ja vastaamaan alueiden erityistarpeisiin. Harrastustoiminnan kilpailuttaminen, tilaaminen ja vuosittainen rahoitushaku menevät jossain määrin päällekkäin koulujen vuosisuunnittelun kanssa. Näin ollen esimerkiksi tilavaraukset, harrastusryhmistä tiedottaminen ja harrastuksiin ilmoittautuminen joudutaan tekemään liian tiukalla aikataululla.

Suosituksset:

Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen kehittämään toimintaa saadun palautteen ja kokemusten pohjalta. Erityisesti viestinnän kehittämiseen ja erilaisten uusien viestintämahdollisuuksien hyväksikäyttöön kannattaa jatkossa panostaa, jotta tarjolla olevat harrastusmahdollisuudet saadaan tuotua entistä paremmin kohderyhmien tietoon. Kaupungin omien toimijoiden tiivis yhteistyö ja sitoutuminen toimintamalliin on edellytys toiminnan onnistumiselle.

5.2 Liikkuva koulu

Liikkuva koulu on ollut osa hallitusohjelman toteuttamista vuodesta 2009 ja se alkoi pilottivaiheella 21 kunnassa vuosina 2010–2012. Liikkuvan koulun alkuperäisenä tavoitteena oli jalkauttaa kouluikäisten liikuntasuositus kaikkiin Suomen peruskouluhin.

Liikkuva koulu -toiminta käynnistyi Vantaalla liikuntapalveluiden ja perusopetuksen yhteistyöhankkeena jo vuonna 2010. Toiminta on vakiintunut ja sitä organisoivat kaksi liikuntakoordinaattoria. Tavoitteena on edistää perusopetuksen liikunnallista ja aktiivista toimintakulttuuria sekä tukea henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia. Liikkuva koulu tarjoaa kaikille toiminnan piiriin kuuluville kaupungin peruskouluille vuosittain vaihtuvia koulutuksia ja työpajoja sekä liikuntakampanjoita ja -tapahtumia. Kouluilla on myös mahdollisuus lainata liikunnallisia lainavälineitä maksuttomasti 1–2 viikoksi kerrallaan monipuolistamaan opetusta tai välituntitoimintaa.

Liikkuva koulu -toiminnalla saatiin kontakti syksynä 2024 lähes 90 prosenttiin peruskouluista. Lukuvuonna 2023–2024 toimintaan osallistui noin 6 000 oppilasta ja 293 opettajaa. Eri kohderyhmien osallistamista on myös saatu lisättyä. Kehittämiskohteita ovat edelleen toiminnan tavoitettavuuden ja toiminnasta viestimisen parantaminen. Haasteina ovat kohderyhmän koko (noin 24 000 peruskoululaista), opettajien käytettävissä oleva aika, joka rajoittaa opettajien mahdollisuuksia osallistua Liikkuva koulu -toimintaan ja se, että käytettävissä on vain kaksi liikuntakoordinaattoria. Toiminnassa pyritään jatkossa myös tukemaan helmikuussa 2024 hyväksytyn Vantaan liikkumishallituksen tavoitteiden toteuttamista.

Kuva: Kaisa Sunimento

Move your koulu -hanke

Vantaalle saatiin Suomi liikkeelle -ohjelman valtionavustuksista tukea Liikkuva koulun sateenvarjon alla toimivalle Move your koulu -hankkeelle, jossa yhdistetään liikunta-kasvatuksen edistäminen ja Move! -prosessien kehittäminen. Move! on perusopetuksen 5. ja 8.-vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Hankkeessa on Vantaalla mukana kymmenen pilottikoulua, joissa tarjotaan erilaista ja eri-ikäisille sopivaa toimintaa ja neuvontaa. Move your koulu -hankkeeseen kuuluu kolme osa-aluetta: KouluPT-toiminta, välituntiliikuntaan ja pyöräilyn edistämiseen liittyvä kehittämishanke sekä sporttikaverit.

KouluPT-toiminta on yläkouluikäisille tarkoitettua matalan kynnyksen liikunta- ja hyvinvointineuvontaa. Toimintaan on palkattu kaksi personal traineria. Kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret, jotka elämäntilanteen ja elämäntapojen perusteella hyötyvät neuvonnasta. Toimintaan kuuluu myös erilaisia lajikokeiluja, joilla pyritään löytämään sopiva liikuntamuoto ja samalla osallistetaan nuoria liikunnan myötä. PT-valmentajat

tekevät tiivistä yhteistyötä koulujen henkilöstön kanssa ja osallistuvat Move-mittauksiin ja liikuntatunteihin.

Välituntiliikuntaan ja pyöräilyyn liittyvässä kehittämishankkeessa ideoidaan yhdessä oppilaiden kanssa esimerkiksi koulun pihan hyödyntämistä välituntiliikunnassa, koulupyörrien tilaamista, erilaisia haasteita ja kilpailuja sekä oppilaista koostuvia liikuntatiimejä. Lapset ja nuoret osallistetaan toiminnan suunnitteluun kyselyiden ja liikuntatiimien tapaamisten kautta. Liikuntatiimit osallistuvat myös toiminnan toteutukseen.

Sporttikaveritoiminta on tarkoitettu ala-asteikäisille. Hankkeessa toimii neljä liikunnan ja harrastamisen asiantuntijaa projektityöntekijöinä. Tavoitteena on lisätä oppilaiden aktiivisuutta koulupäivän aikana ja ohjata oppilaita harrastuksiin. Toimintaan kuuluu yksilöohjausta, pienryhmätoimintaa ja yhteistyötä perheiden kanssa. Toiminta tapahtuu koulupäivän aikana, koulun tiloissa tai koulun välittömässä läheisyydessä. Sporttikaveri projektityöntekijät ovat mukana myös oppilaiden Move!-taitojen kehittämisessä ja opastavat opettajia Move!-mittausten tekemisessä.

Move your koulu -osahankkeiden etenemisestä ja kehittämiskohteista

Yhteistyö koulujen kanssa on kaikissa osahankkeissa ollut sujuvaa. KouluPT-toiminnassa on onnistuttu tavoittamaan erityisesti maahanmuuttajataustaisia tyttöjä, ja tyytyväisyys ohjaukseen on ollut hyvällä tasolla (tyytyväisyyskeskiarvo 8,6/10). Ohjauksen aloittaneet ovat olleet sitoutuneita ja jatkaneet jakson loppuun. Välituntiliikuntaan ja pyöräilyyn liittyvässä hankkeessa oppilailta on tullut paljon omia ideoita toiminnan kehittämiseen. Sporttikaveritoiminnassa myös erityisesti maahanmuuttajataustaiset tytöt ovat osallistuneet aktiivisesti välituntiliikuntaan.

Kehittämiskohteiksi sporttikaveri- ja kouluPT-toiminnassa on noussut huoltajien ja erityisesti vieraskielisten huoltajien parempi tavoittaminen.

Johtopäätökset:

Liikkuva koulu -toiminta on jo pitkään ollut osana hallitusohjelmia ja Vantaalla liikkuva koulu -toimintaa on ollut vuodesta 2010. Toiminnan tavoitteena on edistää perusope-

tuksen liikunnallista toimintakulttuuria ja opettajien työnhyvinvointia. Toimintaan osallistui lukuvuonna 2023–2024 noin 93,5 prosenttia kouluista, 6 000 oppilasta ja lähes 300 opettajaa.

Lukuvuonna 2024–2025 Vantaalla käynnistyi vakiintuneeseen Liikkuvan koulu -toimintaan liittyvä kehittämishanke Move your koulu. Hankkeessa on kymmenessä pilottikoulussa kokeiltu erilaisia tapoja edistää peruskoululaisten liikunta-aktiivisuutta. Hankkeeseen kuuluu liikuntaneuvontaa ja ohjausta (neljässä pilottikoulussa toimii hankkeeseen palkatut personal trainerit), pyöräilykasvatusta ja välituntiliikunnan ideoimista sekä sporttikaveritoimintaa. Lisäksi hankkeeseen palkatut projektityöntekijät ovat mukana oppilaiden Move!-taitojen kehittämisessä ja opastavat opettajia Move!-mittausten tekemisessä. Hankkeessa pyritään saamaan oppilaat myös mukaan toiminnan suunnitteluun ja ideointiin. Hanke edistää osaltaan myös helmikuussa 2024 hyväksytyn Vantaan liikkumisohjelman tavoitteita.

Liikkuva koulu -toiminta on vakiintunutta ja se tavoittaa valtaosan Vantaan peruskouluista. Osaltaan opettajien käytettävissä oleva aika voi rajoittaa koulujen Liikkuva koulu -toimintaan osallistumista. Kohderyhmä on iso (noin 24 000 oppilasta), joten viestinnän kehittäminen ja sitä kautta tavoitettavuuden parantaminen ovat kehittämis-kohteina. Toimintaan liittyvässä Move your koulu -hankkeessa kehittämiskohteeksi tunnistettiin erityisesti vieraskielisten huoltajien tavoitettavuuden parantaminen.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa, että peruskoululaisten aktiivisuuden ja liikunnallisen toimintakulttuurin edistäminen on tärkeää. Liikkuva koulu -toimintaan ja siihen liittyvään Move your koulu -osahankkeeseen sisältyy myös osallisuutta vahvistavia ja segregatiota ehkäiseviä elementtejä, jotka vielä korostavat toiminnan merkitystä. Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen kehittämään toimintaa kokemusten ja tunnistettujen kehittämiskohteiden pohjalta.

5.3 Asuinalueiden eriarvoistumisen ehkäisy MEK-ohjelman toimenpitein

Asuinalueiden omaleimaisuus on kaupunkikehitykselle ominainen ja luontainen piirre. Jonkinasteiset hyvinvointierot asuinalueiden välillä ovat usein myös väistämättömiä.

Jos erot kuitenkin kasvavat liian suuriksi, voidaan puhua alueellisesta eriytymisestä eli segregaatiosta. Segregaatiolla tarkoitetaan asuinalueiden väestörakenteen demografista, sosioekonomista tai etnistä eriytymistä. Segregaatiokehitys näkyy hyvä- ja huono-osaisuuden kasautumisena toisistaan erillisille asuinalueille.

Alueellinen eriytyminen on vahvistunut pääkaupunkiseudulla usean vuosikymmenen ajan. Vantaalla kehitys on ollut suhteellisen hidasta eikä kaupunkitasoinen tilanne ole juurikaan muuttunut viime vuosina. Huono-osaisuus on kuitenkin vahvistunut myös Vantaalla, erityisesti tietyissä kaupunginosissa. Kriisit, kuten korona, inflaatio ja elinkustannusten nousu sekä taantuma, ovat heikentäneet erityisesti lasten, nuorten, nuorten aikuisten sekä lapsiperheiden hyvinvointia. Kerrostalo- ja pientaloalueiden välinen eriytyminen on myös vahvistunut. Uusien asuinalueiden suunnittelu ja asuntojen koko vaikuttavat ihmisten asumismahdollisuuksiin. Asuntojen kokosäätelyllä voidaan vaikuttaa segregaatiokehitykseen ja Vantaalla sääntelyä onkin muutettu. Vantaalla yksiöiden suhteellinen osuus on vähentynyt ja asuntojen keskikoko on kasvanut vuodesta 2021 lähtien. Kaupunki pystyy vaikuttamaan alueensa eriytymiskehitykseen myös esimerkiksi asemakaavoituksella, liikennejärjestelyillä ja palveluverkосуunnittelulla.

Tavoitteena asuinalueiden eriarvoistumisen hidastuminen

Valtuusto on asettanut yhdeksi vuoden 2024 talousarviotavoitteeksi asuinalueiden eriarvoistumisen hidastumisen. Tavoitteen etenemistä mitataan Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelman (MEK) toimenpiteiden toteutumisella. Tilinpäätösraportoinnin mukaan toimenpiteistä 81 prosenttia toteutui täysin ja 19 prosenttia toteutui osittain. Ohjelman puitteissa on syntynyt muun muassa uusia ideoita, vaikutettu kaupungin keskeisiin prosesseihin sekä kehitetty yhteistyömalleja niin kaupungin sisällä kuin yli organisaatiorajojen. Segregaation ehkäisy ja hidastaminen ovat laaja kokonaisuus ja edellyttävät pitkäjänteistä työtä sekä pidemmän aikavälin seurantaa.

MEK-ohjelman 2023–2025 toteuttaminen

MEK-ohjelma on kaupunkitasoinen ja nojaa vahvasti kaupunkistrategiaan, erityisesti eriarvoistumisen estämisen ja kukoistavien kaupunkikeskusten teemoihin. Ohjelman

tavoitteena on asukkaiden ja alueiden hyvinvointierojen kaventaminen. Sen toteuttamiseen on varattu vuosittain kaksi miljoonaa euroa ja koko ohjelmakaudelle yhteensä kuusi miljoonaa euroa.

MEK-alueiden valinnassa kiinnitettiin huomiota neljään kriteeriin, joita olivat tulotaso, työllisyys, koulutus ja kieli. Valittujen kriteerien perusteella kaupunginosista korostuivat voimakkaasti Itä-Vantaalla sijaitsevat Havukoski, Länsimäki, Hakunila ja Mikkola. Kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan aluevalinnassa ei tulisi huomioida yksinomaan Itä-Vantaata. Myyrmäen valintaa puoltaisivat suuri asukasmäärä ja sen rooli suuralueen keskuksena. Näillä perusteilla MEK-ohjelmakauden toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti näihin viiteen kaupunginosaan (Havukoski, Länsimäki, Hakunila, Mikkola ja Myyrmäki). Riippumatta ensisijaisista alueellisista painotuksista ohjelma ei rajaudu ainoastaan näihin kaupunginosiin, vaan toimia voidaan kohdistaa muillekin alueille, joissa havaitaan eriytymistä. MEK-ohjelma koostuu neljästä kärkiteemasta, joiden tavoitteista kerrotaan alla lyhyesti. Ohjelman teemoihin ja niiden hankkeisiin voi tutustua tarkemmin osoitteessa www.vantaa.fi/MEK.

Vaikuttavuutta tiedolla johtamisella

Ensimmäisessä kärkiteemassa on tarkoitus luoda paremmat puitteet tiedolla johtamiselle, vaikuttavuuden tutkimiselle sekä tarveperusteiselle rahoitukselle. Teemassa edistetään jatkuvan kehittämisen periaatteita, suunnitelmallisuutta sekä yhteistyötä toimialojen ja kaupungin yhteistyökumppaneiden kanssa.

Lapsikeskeinen investointistrategia

Toisen kärkiteeman tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten kiinnittymistä koulu-polkuun ja yhteiskuntaan sekä vähentää koulutuksellista eriarvoisuutta muun muassa koulu-urheilujoukkueiden, koulunuorisotyön, nuorisotyö raiteilla -hankkeen sekä Tempo-orkesteritoiminnan avulla. Teemassa pilotoidaan uudenlaista musiikkikasvatusta päiväkodeissa ja vanhempien olohuoneita kouluissa.

Hyvinvointia koulutuksesta, työllisyydestä sekä terveydestä

Kolmannessa kärkiteemassa vahvistetaan erityisesti maahanmuuttajataustaisen väestön koulutusta, työllisyyttä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä esimerkiksi Vanhemmat

mukaan kouluun ja työelämään -hankkeella sekä suomen kielen opetuksella. Terveellisiä elämäntapoja sekä asukkaiden yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta vahvistetaan koulu-urheilujoukkueilla ja kaupunginosien vertaisohjaamiseen pohjautuvilla lähiliikuntaryhmillä.

Kukoistavat kaupunkikeskukset

Neljännessä kärkiteemassa tavoitteena on kehittää asuinalueista eläviä, moninaisia ja yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja. Asuinalueita kehitetään uudella tavalla yhteisökehittämällä, jossa pääideana on alueen asukkaiden ja yhteisöjen voimaannuttaminen ja alueellisten toimijoiden yhteistyön parantaminen. Sosiaalisesti kestävä aluekehittäminen tehdään tietoon pohjautuvalla maa- ja asuntopolitiikalla, keskustojen kehittämismissuunnitelmilla, suuralueiden viestintäbrändeillä, segregatiotyöryhmä työskentelyllä sekä turvallisuusyhteistyöllä.

MEK-ohjelman hallinnointi

MEK-ohjelman koordinoitavastuu oli vuoden 2024 loppuun asti kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialalla, jossa ohjelmakokonaisuuden hallinnointiin oli varattu 1–1,5 henkilötyövuotta. Toimenpiteiden toteuttaminen on vastuutettu laajasti kaupungin eri toimintoihin ja ohjelman johtoryhmässä on edustus kaikilta toimialoilta. Ohjelman vuosibudjetti on kaksi miljoonaa euroa, koko ohjelmakauden rahoituksen ollessa yhteensä kuusi miljoonaa euroa. Saadun selvityksen mukaan ohjelman resursointi ei ole riittävä tavoitteen suuruuteen nähden. Lisäksi vuosibudjetin sitominen etukäteen toteutukseen valituille hankkeille ja suunnitelmien joustamattomuus vuoden aikana voi sulkea pois vaikuttavampien ideoiden toteuttamisen.

Ohjelman vaikuttavuutta pyritään seuraamaan hankkeiden kautta kehittämällä erilaisia mittareita, kuten muutos osallistujien hyvinvoinnissa tai itsetunnossa, työllistyminen tai jatkopolulle eteneminen. Hankkeiden lyhyt kesto haastaa aidon vaikuttavuuden saavuttamisen.

Segregaatiokokonaisuuden johtamisjärjestelmän kehittäminen eteni, kun vuodenvaihteessa 2025 käynnistyi kaksivuotinen segregaaation ehkäisytoimintaohjelman valmistelu. Tavoitteena on vaikuttaa segregatiokehitykseen kokonaisvaltaisesti ja

koota teemaan liittyvät erilliset ohjelmat yhdeksi kokonaisuudeksi. Ohjelma tulee olemaan kaupunkitasoinen ja sitä rakennetaan yhdessä muun muassa hyvinvointialueen, poliisin sekä alueen järjestö- ja muiden toimijoiden kanssa. Samalla koordinoitivastuu siirtyi konsernijohtoon ja elinvoiman toimialalle ja koordinointiin käytettävissä olevia henkilöresursseja lisättiin. Vuoden 2025 alusta ohjelmatyöstä vastaa kolmen hengen tiimi ja lisäksi käytettävissä on muutamia asiantuntijoita. Myös ohjelman budjetoititapaa tarkastellaan uudestaan, jotta hankkeiden toteuttaminen olisi joustavampaa.

Ohjelman onnistumisia ja haasteita

MEK-ohjelma on onnistunut lisäämään poikkihallinnollista otetta segregaaation vastaisessa työssä. Sen puitteissa on ollut mahdollista kokeilla uusia innovatiivisia toimintatapoja, joista osasta on sittemmin tullut tai tulossa osa vakiintunutta toimintaa.

MEK-ohjelmatyön haasteena on ollut sen puitteissa toteutettavien hankkeiden projektiluonteisuus. Vaikuttavuuden saavuttaminen vaatisi pitkäjänteisempää työskentelytappaa. Lisäksi ohjelmakauden toimenpiteet ovat olleet hallintolähtöisiä eivätkä niinkään aluekohtaisiin tarpeisiin pohjautuvia.

Johtopäätökset:

Kaupunkitasoisen MEK-ohjelman tavoitteena on asukkaiden ja alueiden hyvinvointierojen kaventaminen. MEK-alueiden valinnassa kiinnitettiin huomiota neljään kriteeriin, joita olivat tulotaso, työllisyys, koulutus ja kieli. Valittujen kriteerien perusteella kaupunginosista korostuivat voimakkaasti Itä-Vantaalla sijaitsevat Havukoski, Länsimäki, Hakunila ja Mikkola. Kaupunginhallitus lisäsi kohdealueisiin Myyrmäen, jonka valinta perustui suureen asukasmäärään ja rooliin suuralueen keskuksena. Riippumatta ensisijaisista alueellisista painotuksista ohjelma ei rajaudu ainoastaan näihin kaupunginosiin, vaan toimia voidaan kohdistaa myös muille alueille, joissa havaitaan eriytymistä.

MEK-ohjelman toteuttamiseen on varattu vuosittain kaksi miljoonaa euroa, koko ohjelmakauden rahoituksen ollessa kuusi miljoonaa euroa. Ohjelman koordinoitivastuu oli vuoden 2024 loppuun asti kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialalla. Ohjelman toimenpiteiden toteuttamista on vastuutettu laajasti kaupungin eri toimintoihin.

MEK-ohjelma on onnistunut lisäämään poikkihallinnollista otetta segregaaation vastaisessa työssä. Sen puitteissa on ollut mahdollista kokeilla uusia innovatiivisia toimintatapoja, joista osasta on sittemmin tullut tai tulossa osa vakiintunutta toimintaa. Haasteena on ollut MEK-ohjelman puitteissa toteutettujen hankkeiden projektiluonteisuus. Vaikuttavuuden saavuttaminen vaatisi pitkäjänteisempää työskentelytapaa ja toisaalta joustavuuden lisäämistä vuosibudjetin käyttöön.

Vuodenvaihteessa 2025 käynnistyi kaksivuotinen segregaaation ehkäisyn toimintaohjelma, jonka tavoitteena on vaikuttaa segregatiokehitykseen kokonaisvaltaisesti ja koota segregatioon liittyvät erilliset ohjelmat yhdeksi kokonaisuudeksi. Ohjelma on kaupunkitasoinen ja sitä rakennetaan yhdessä muun muassa hyvinvointialueen, poliisin sekä alueen järjestö- ja muiden toimijoiden kanssa. Samalla koordinoituvastuu siirtyi konsernijohdon ja elinvoiman toimialalle ja koordinointiin käytettävissä olevia henkilöresursseja lisättiin.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa, että MEK-ohjelma on osa alueellisen eriytymiskehityksen ehkäisyn kokonaisuutta. Ohjelman toimenpiteet ovat edenneet toimialojen hyvällä yhteistyöllä. On huolestuttavaa, että tehdystä työstä huolimatta alueiden eriytyminen jatkuu. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että parhaillaan laaditaan kaupunkitasoista kokonaisvaltaista segregaaation ehkäisyn toimintaohjelmaa. Uusi toimintaohjelma kokoaa yhteen erilliset ohjelmat ja sitä työstetään yhdessä eri toimijoiden kanssa.

5.4 Vantaan kaupungin ehkäisevä päihdetyö

Alkoholista, huumeista, tupakka- ja nikotiinituotteista sekä rahapelaamisesta aiheutuu monenlaista haittaa käyttäjän itsensä lisäksi tämän läheisille sekä muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Ehkäisevällä päihdetyöllä tarkoitetaan toimintaa, jolla vähennetään päihteiden käyttöä ja siitä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja. Lain mukaan ehkäisevän päihdetyön on perustuttava päihteiden käytön ja käytöstä aiheutuvien haittojen seurantaan, tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin. Laadukas tietopohja syntyy tutkimus-, rekisteri-, tilasto- sekä asiakas- ja kokemustietojen yhdistelmästä.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin kuntien vastuulla on edistää ehkäisevää päihdetyötä eri palveluissa, kuten varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, nuorisotyössä, työllisyys- ja kotoutumispalveluissa sekä yhdyskuntasuunnittelussa. Koulut ja oppilaitokset ovat ehkäisevän päihdetyön keskeisiä toimijoita, koska niissä kohdataan jokainen lapsi ja nuori kehityksen kannalta merkittävässä vaiheessa. Koulut ja oppilaitokset tavoittavat myös huoltajat.

Hyvinvointialueet tukevat kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä. Lisäksi niillä on myös oma vastuunsa ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella toimii ehkäisevän päihdetyön yksikkö osana päihde- ja mielenterveyspalveluja.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja Terveys- ja hyvinvoinnin laitos kehittää ja ohjaa kansallista päihdetyötä. Aluehallintovirastot tukevat alueensa kuntia ja hyvinvointialueita ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä. Paikallistason toimijoita kuntien ja hyvinvointialueiden lisäksi ovat poliisi, alkoholi- ja ympäristöterveydenhuollon tarkastajat, paikalliset elinkeinotoimijat, järjestöt, seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt sekä media ja asukkaat. Kaikki voivat omalta osaltaan tukea ehkäisevää päihdetyötä.

Ehkäisevän päihdetyön resursointi ja osaamisen kehittäminen Vantaalla

Ennen hyvinvointialueuudistusta ehkäisevä päihdetyö kuului kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan tehtäviin. Uudistuksen jälkeen vuodesta 2023 alkaen ehkäisevän päihdetyön kaupunkitasoinen koordinointi on vastuutettu kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialalle. Vuosina 2023 ja 2024 ehkäisevään päihdetyöhön ei ole ollut käytettävissä erillistä henkilöresurssia. Työtä on tehty muun hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön ohessa. Saadun selvityksen perusteella pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen ehkäisevä päihdetyö ei ole ollut resurssien puitteissa kaikilta osin mahdollista. Ehkäisevää päihdetyötä on kuitenkin ruohonjuuritasolla tehty koko ajan palveluissa, muun muassa nuoriso- ja yhteisöpalveluissa sekä kasvatuksen ja oppimisen toimialan palveluissa. Saadun tiedon mukaan vuonna 2025 ehkäisevään päihdetyöhön saadaan erillinen yhden henkilön resurssi.

Osaamisen kehittämiseksi kaupungin työntekijöillä on mahdollisuus osallistua hyvinvointialueen vuosittain järjestämään päihdeforumiin. Päihdeforumissa käsitellään ajankohtaisia mielen hyvinvointiin ja päihteisiin liittyviä teemoja. Lisäksi kaupungin henkilöstölle järjestetään tarvittaessa koulutusta ehkäisevään päihdetyöhön liittyen.

Yhteistyö ja yhdyspinnat

Kunnalla ja hyvinvointialueella on paljon yhteisiä tehtäviä ja vastuita, kuten alueensa päihdeolojen seuranta ja sitä koskeva tiedotus sekä siihen liittyvän osaamisen lisääminen. Kunnassa tämä tarkoittaa erityisesti sivistys-, liikunta- ja nuorisopalveluja sekä elinkeinotoimintaa. Toimet tulee sovittaa yhteen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä sekä poliisin ja muiden viranomaisten, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen toimien kanssa. Tähän mennessä kaupungin resurssit eivät ole mahdollistaneet laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tilanteen ennakoidaan parantuvan vuoden 2025 resurssisäilyksen ansiosta.

Hyvinvointialue on vielä suhteellisen uusi toimija, jonka sisäinen järjestäytyminen vie oman aikansa. Vuoden 2024 aikana on neuvoteltu kaupungin ja hyvinvointialueen välisestä työnjaosta ja saatu muun muassa opiskeluhuollon sekä kasvatuksen ja oppimisen toimialan välistä yhteistyötä paremmin käyntiin. Työnjakoon, resurssien kohdentamiseen sekä rahoitukseen liittyviä kysymyksiä on osittain ratkottu ja osa on vielä ratkaisematta. Pääosin asioista on voitu sopia niin, ettei yhdyspintasopimusten laatimista ole koettu tarpeelliseksi. Lasten ja nuorten päihteidenkäyttö muuttuu nopeasti ja sen takia hyvinvointialueen ehkäisevän päihdetyön työaika tulisi kaupungin näkemyksen mukaan suunnata enemmän suoraan oppilasryhmissä tehtävään työhön. Tähän työhön tarvitaan sekä hyvinvointialueen että kaupungin yhteistä työpanosta. Erityisen tärkeitä kohderyhmiä ovat ala- ja yläkoulun nivelvaiheessa olevat oppilaat. Resurssivajeista ja yhdyspintasopimusten puuttumisesta huolimatta yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sujuu pääsääntöisesti hyvin.

Kolmannen sektorin toimijat ovat perusopetuksen kouluille tärkeitä yhteistyökumppaneita päihdekasvatuksessa. Järjestöillä on osaamista ja toimintamalleja monipuolisen

päihdekasvatuksen toteuttamiseen ja koulujen henkilöstön tukemiseen. Kaupunki turvaa osaltaan kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä avustamalla toimintaa. Kaupunki ei myönnä avustusta palveluihin, jotka ovat Vantaan kaupungin ostopalvelusopimuksen piirissä. Kaupunki ei siis voi samanaikaisesti sekä avustaa että hankkia palvelua samalta toimijalta.

Päihdetilanteen seuranta

Vantaalla päihdeasioita seurataan vuosittaisissa hyvinvointikatsauksissa, joissa raportoidaan muun muassa päihteiden käyttöön liittyviä indikaattoreita. Ehkäisevän päihdetyön teemat ovat mukana myös hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelmassa huomioidaan erikseen lapset, nuoret, lapsiperheet, työikäiset, nuoret aikuiset sekä ikääntyneet. Päihdeasioita tarkastellaan jokaisen ryhmän näkökulmasta erikseen.

Tietoa alueen päihdetilanteesta saadaan hyvinvointialueen teettämästä vuosittaisesta päihdetietokyselystä. Lisäksi Vantaan ja Keravan kaupunkien sekä hyvinvointialueen yhteisessä ehkäisevän päihdetyön työryhmässä jaetaan tietoa ajankohtaisista päihdeilmiöistä. Erillisiä havaintoja, tilastotietoja ja muita tietoja alueen päihdeoloista on saatavissa, mutta tieto on vielä tällä hetkellä hajallaan. Organisaatioiden yhteisessä ehkäisevän päihdetyön työryhmässä aika on mennyt pääasiassa työnjaosta neuvotteluun. Kaupunkien ja hyvinvointialueen välistä tiedolla johtamista tulisi jatkossa tiivistää.

Tiedottaminen

Vantaan hyvinvointikatsauksissa raportoidaan vuosittain keskeisimpien päihdeindikaattoreiden tilanne. Lisäksi Vantaan sosiaalisen median kanavissa viestitään ajankohtaisista ehkäisevän päihdetyön teemoista. Opetuksen Wilma-tietojärjestelmää käytetään kodin ja koulun väliseen tiedonvaihtoon. Sen välityksellä kerrotaan muun muassa tulevista tiedotustilaisuuksista ja ajankohtaisista päihdeilmiöistä. Esimerkiksi keväällä 2024 Wilman kautta lähetettiin kaikille 5.–9.-luokkalaisten huoltajille tiedote ajankohtaisista päihteisiin liittyvistä ilmiöistä, niiden näkymisestä kouluarjessa sekä

huoltajien keinoista tunnistaa ja puuttua nuorten päihdekokeiluihin ja päihteidenkäyttöön. Huoltajille mainostettiin myös verkkovanhempainiltaa sähkötupakoinnin vaa-roista ja sen käytön ehkäisystä.

Hyvinvointialue järjesti keväällä 2024 avoimia tietoiskuja toisen asteen opiskelijoiden huoltajille. Opiskeluhoito on kohdentanut tiedotusta myös toisen asteen opiskeli-joille. Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla on tunnistettu tarve alueellisille vanhem-painilloille ja tiedotustilaisuuksille. Tiedottamisessa haasteena on huoltajien tavoitta-minen, mukaan lukien eri kieli- ja kulttuuriryhmät. Monikieliselle ehkäisevän päihde-työn tietoudelle ja keskustelulle on selvä tarve.

Asukasosallisuus

Lain mukaan kunnan ja hyvinvointialueen on edistettävä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Asukkaiden osallistaminen ehkäisevän päihdetyön suun-nittelussa on tähän mennessä ollut vähäistä. Nuoria on kuitenkin kuultu asiantunti-joina Vantaan ja Keravan kaupunkien sekä hyvinvointialueen yhteisessä päihdekas-vatuksen suunnittelukokouksessa. Asukasosallisuutta päästäneen kehittämään vuonna 2025 uuden henkilöresurssin myötä.

Johtopäätökset:

Ehkäisevä päihdetyö on laaja kokonaisuus, johon osallistuvat useat eri toimijat omista lähtökohdistaan. Eri toimijoiden työn yhteensovittaminen ja kokonaisuuden koordinointi on haastava tehtävä, joka edellyttää riittäviä resursseja. Myös kolman-nen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää.

Vuosina 2023 ja 2024 Vantaan ehkäisevässä päihdetyössä on ollut resurssivajetta ja tehtävää on hoidettu muun hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön ohessa. Kaupun-gin ehkäisevän päihdetyön kokonaiskoordinaatiossa on ollut vajausta, eikä ainakaan työn kehittämiseksi vaikuta olleen realistisia mahdollisuuksia. Ehkäisevää päihdetyötä on kuitenkin ruohonjuuritasolla tehty koko ajan palveluissa, muun muassa nuoriso- ja yhteisöpalveluissa sekä kasvatuksen ja oppimisen toimialan palveluissa. Vuonna 2025 ehkäisevään päihdetyöhön saadaan erillinen yhden henkilön resurssi, jonka myötä päästään toivottavasti kehittämään ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta Van-taalla sekä lisäämään asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Hyvinvointialue on vielä suhteellisen uusi toimija, jonka työaikaa on kulunut paljon myös sisäiseen järjestäytymiseen. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toimii pääsääntöisesti hyvin. Työnjakoon, resurssien kohdentamiseen ja rahoitukseen liittyviä kysymyksiä on kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Erillisiä havaintoja, tilastotietoja ja muita tietoja alueen päihdeoloista on saatavissa, mutta tieto on vielä tällä hetkellä hajallaan. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan kaupunkien ja hyvinvointialueen välistä tiedolla johtamista tulisi tiivistää.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kaupungin ehkäisevä päihdetyö on kärsinyt resurssivajeesta. Tehtävää on hoidettu muun hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön ohessa, eikä kaupungin vastuulla olevaa ehkäisevää päihdetyötä ole kahteen vuoteen pystytty suunnitelmallisesti kehittämään. Resurssivaje todettiin jo vuoden 2023 arviointikertomuksessa, jossa tarkastuslautakunta arvioi yhdyspintayhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Vuodelle 2025 tuleva resurssilisäys toivottavasti parantaa tilannetta. Tarkastuslautakunta korostaa edelleen riittävien ehkäisevän päihdetyön resurssien turvaamisen tärkeyttä.

6 KAUPUNKIYMPÄRISTÖ

6.1 Vantaan joukkoliikenne

Tavoitteet 2024

Vantaan kaupungin strategisissa tavoitteissa vuodelle 2024 oli joukkoliikenteen tavoitteena joukkoliikenteen matkustajamäärien kasvattaminen 135 000 nousuun/arkipäivä. Toteuma oli 146 000 nousua/arkipäivä, joten tavoite ylitettiin. Matkustajamäärä ylitti vuoden 2019 tason noin kuudella prosentilla. Toinen osittain joukkoliikenteeseen liittyvä tavoite oli vähentää kasvihuonekasvupäästöjä ja liikenteen osalle tavoitteeksi oli asetettu 25 prosentin päästövähennys vuosille 2020–2023. Vaikka liikenteen päästöt vähenivät ajanjakson aikana 11 prosenttia, tavoitetasoon ei päästy.

Joukkoliikenteen järjestäminen ja HSL yhteistyö

Vantaan joukkoliikenteen suunnittelusta, järjestämisestä ja matkustajainformaatiosta vastaa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL perussopimuksen mukaisesti. Vantaan kaupunki on HSL:n jäsenkunta. Vantaa osallistuu HSL:n päätöksentekoprosesseihin kuntayhtymän päätöksentekoihin (yhtiökokous ja hallitus) nimettyjen edustajiensa kautta ja antaa vuosittain lausunnon HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmasta. Merkittävimmät joukkoliikennesuunnitelmat tehdään HSL:n ja kaupungin yhteistyössä tai kaupungille tarjotaan niihin kommentointimahdollisuus. Joukkoliikenneinfraa ja joukkoliikennelinjojen suunnitteluun liittyvää yhteistyötä tehdään HSL:n ja kaupungin välillä viikoittain.

Kaupunki huolehtii joukkoliikenteen reittikatujen, pysäkkien, bussiterminaalien ja kääntöpaikkojen kaavoituksesta, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta. Kaupungissa joukkoliikenneasiat kuuluvat kaupunkiympäristön toimialalle ja siellä kadut ja puistot palvelualueelle, jossa toimii myös joukkoliikenneyksikkö.

Kuva: Ilari Lehtinen, Tikkurilan asema

Joukkoliikenteen palvelutaso

Joukkoliikenteen palvelutason määrittelyssä hyödynnetään HSL:n joukkoliikenteen suunnitteluohjeen (2016) periaatteita. Joukkoliikenteen suunnitteluohje määrittelee saavutettavuuden minimitason. Suunnitteluohje on jo yhdeksän vuotta vanha ja Vantaan on esittänyt suunnitteluohjeen päivittämistä. Päivitystyö aloitettaneen vuoden 2025 aikana.

Joukkoliikenteen maksut ja talouden toteutuminen 2024

Kuntayhtymä rahoittaa toimintamenoja lipputulolla, kuntien maksamilla tariffituilla, valtion avustuksilla ja muilla tuloilla. Kunnat maksavat kuntayhtymälle tariffitukea (kuntaosuus) siltä osin, kuin tehtävän hoidosta perittävät maksut ja muut tuotot eivät riitä kattamaan kuluja. Tariffituilla katetaan kullekin kunnalle kohdistettujen kulujen ja tuottojen erotus. Kuntayhtymä maksaa jäsenkunnille niiden kuntayhtymän käyttöön erillisillä sopimuksilla osoittaman joukkoliikenneinfraomaisuuden käytöstä käyttökorvausta (infrakorvaus). Tulojen, kulujen ja infrakorvauksen jakoperusteet on määritelty HSL:n perussopimuksessa.

HSL:n talousarvio muuttuu usein merkittävästikin vuoden kuluessa. Arviot ovat usein varovaisesti ylibudjetoitu edellisen vuoden lukuihin perustuen, eikä esimerkiksi lipputulolle ennusteta merkittävää kasvua. HSL:n toimintakuluja ovat kasvattaneet muun muassa liikennöintisopimusten inflaatio- eli indeksikorjaukset ja kunnille joukkoliikenneinfrastruktuurista maksettavien käyttökorvausten kasvu. HSL:n tilinpäätöksen mukaan Vantaan joukkoliikenteen kokonaiskustannukset vuonna 2024 olivat noin 124,7 miljoonaa euroa. Vantaan lipputulot olivat noin 57,7 miljoonaa euroa, kuntaosuudesta tehtävät vähennykset noin 0,8 miljoonaa ja Vantaan kuntaosuudeksi ennen kertyneistä ylijäämistä tehtyä vähennystä, jäi noin 66,2 miljoonaa euroa. Vantaan joukkoliikenteen subventioaste vuonna 2024 oli 53 prosenttia.

Vantaan joukkoliikenteen kehittämiskohteita 2024–2025

Vantaan ratikan rakennusvaiheen alkaminen edellyttää työnaikaisia liikennejärjestelyjä, esimerkiksi terminaali-, linjasto- ja katujärjestelyjä. Joukkoliikenteen suunnitteluohje on tarkoitus päivittää ja aloittaa HSL:n joukkoliikenteestä keräämän tutkimus-

tiedon soveltaminen Vantaalla. Hyödynnettäviä tietoja ovat esimerkiksi jatkuva liikku-
mistutkimus, asiakastytyväisyys, nousijamäärät, joukkoliikenteen hidastuminen ja
GPS-tieto. Vantaan turvallisuuskyselyssä asemanseutujen ympäristöt koettiin turvat-
tomiksi paikoiksi. Turvallisuutta parantavien toimenpiteiden toteuttaminen aloitetaan
2025.

Johtopäätökset:

Joukkoliikenteen käyttö kasvoi Vantaalla vuonna 2024. Toteutuneita nousuja oli
146 000 nousua/arkipäivä, joka ylitti Vantaan kaupungin asettaman strategisen ta-
voitteen (135 000 nousua/arkipäivä).

Vantaan joukkoliikenteen suunnittelusta, järjestämisestä ja matkustajainformaatiosta
huolehtii HSL-kuntayhtymä. Kaupunki maksaa HSL:lle kuntaosuuksia, antaa vuosit-
tain lausunnon HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä osallistuu joukkoliiken-
teen suunnitteluyhteistyöhön. Kaupunki huolehtii joukkoliikenteen reittikatujen, pysäk-
kien, bussiterminaalien ja kääntöpaikkojen kaavoituksesta, suunnittelusta, rakentami-
sesta ja kunnossapidosta.

Vantaa osallistuu HSL:n päätöksentekoprosesseihin kuntayhtymän päätöksentekoeli-
miin (yhtiökokous ja hallitus) nimettyjen edustajiensa kautta. Merkittävimmät joukkoli-
kennesuunnitelmansa HSL tekee yhteistyössä jäsenkuntien kanssa tai antaa näihin
suunnitelmiin kommentointimahdollisuuden. Joukkoliikenneinfraa ja joukkoliikennelin-
jojen suunnitteluun liittyvää yhteistyötä tehdään HSL:n ja kaupungin välillä viikoittain.

HSL rahoittaa toimintamenoja lipputulolla, kuntien maksamilla tariffituilla (kunta-
osuus), valtion avustuksilla ja muilla tuloilla. Kuntaosuutta maksetaan siltä osin, kuin
tehtävän hoidosta perittävät maksut ja muut tuotot eivät riitä kattamaan kuluja. Kunta-
yhtymä maksaa jäsenkunnille infrakorvausta kuntayhtymän käyttöön erillisillä sopi-
muksilla osoittaman joukkoliikenneinfraomaisuuden käytöstä. Tulojen, kulujen ja inf-
rakorvauksen jakoperusteet on määritelty HSL:n perussopimuksessa. HSL:n tilinpää-
töksen mukaan Vantaan joukkoliikenteen kokonaiskustannukset vuonna 2024 olivat
noin 124,7 miljoonaa euroa. Vantaan kuntaosuudeksi muodostui ilman kertyneistä

ylijäämistä tehtyä vähennystä noin 66,2 miljoonaa euroa. Vantaan joukkoliikenteen subventioaste oli 53 prosenttia vuonna 2024.

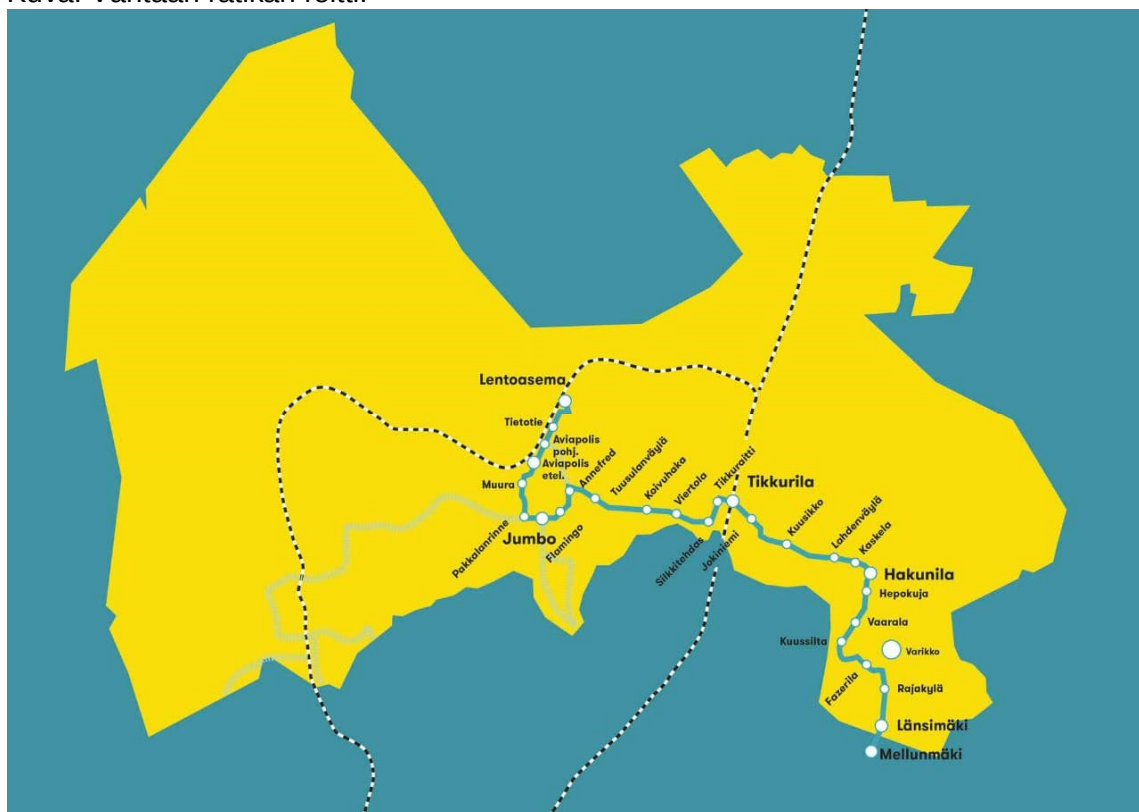
Jatkossa Vantaan joukkoliikenteeseen vaikuttavia merkittäviä asioita jatkossa ovat joukkoliikenteen suunnitteluohjeen päivitys ja Vantaan ratikan rakennusvaiheen edellyttämien liikennejärjestelyjen suunnittelu ja toteutus.

6.2 Vantaan ratikkahanke

Ratikan reitti

Vantaan ratikka on 19 kilometrin pituinen poikittainen raideyhteys, joka kulkee Helsingin puolelta Mellunmäen metroasemalta ja etenee Hakunilan, Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentoasemalle.

Kuva: Vantaan ratikan reitti.

Suunnittelun eteneminen, tiedottaminen ja kustannuspäivitys

Vuonna 2018 valmistui ratikan alustava yleissuunnitelma, jossa määriteltiin ratikan tarkennettu linjaus ja hahmoteltiin pysäkkien määrää ja paikkoja. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ratikan jatkosuunnittelun aloittamisen 16.12.2019 samana vuonna valmistu-

neen yleissuunnitelman pohjalta. Suunnitteluvaiheen 2020–2024 aikana laadittiin ratikan kaavarunkoa, ratikkakatujen asemakaavoja sekä katusuunnitelmia, jotta voitiin esittää kokonaisuutena ratkaisuja maanomistajille sekä kaupunkilaisille. Vuoden 2025 alussa 22 ratikkakaavasta on 17 hyväksyttyä, joista 16 lainvoimaisia. Kaikki kaavat ovat olleet nähtävillä ja tavoitteena on, että hyväksymättä olevat asemakaavaehdotukset saadaan hyväksyttyä alkuvuoden 2025 aikana.

Kaupunkilaisia kuultiin aktiivisesti vuorovaikutuksen kautta yleisissä ratikkainfoissa sekä suunnitelmien luonnosten esittelyn ja nähtävillä olon aikana. Ratikalla on omat internetsivut [Vantaan ratikka | Vantaa](#), joille on koottu tietoa ratikan suunnitelmista, selvityksistä ja erilaisista aineistoista. Sivut päivittyvät hankkeen edetessä. Rakentamisen seurantaan on suunnitteilla karttapohjainen järjestelmä, josta kuka hyvänsä voisi seurata rakentamisen etenemistä sekä aikataulua.

Arvio ratikan rakentamiskustannuksista päivitettiin 12.3.2023 valmistuneessa kustannusraportissa, jossa oli huomioitu vuodesta 2019 nousseet rakennuskustannukset ja erilaiset muutokset vuoden 2019 yleissuunnitelmaan nähden. Vantaan ratikan kokonaiskustannuksiksi arvioitiin raportissa 659 miljoonaa euroa. Kustannukset jakaantuvat seuraavasti: Helsinki 15 miljoonaa, HSY 53 miljoonaa ja Vantaa 591 miljoonaa euroa. Vantaan odotettiin raportissa saavan valtiolta MAL-avustusta hankkeen toteuttamiseen 30 prosenttia kustannuksista eli noin 177 miljoonan euron verran, minkä jälkeen Vantaan kustannusosuudeksi jää 414 miljoonaa euroa.

Päätöksenteko

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi Vantaan ratikan rakentamisen 22.5.2023. Hyväksymisen ehtona oli valtion sitoutuminen kustannuksiin 30 prosentilla eli noin 177 miljoonalla eurolla. Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksesta saatiin neuvottelutulos 23.9.2024. MAL-sopimukseen sisältyvä valtion rahoitusosuus Vantaan ratikalle koostui suorasta rahoitusosuudesta 144,1 miljoonaa euroa sekä jäljelle jäävän rahoitusosuuden kattamisesta valtion omistamien maa-alueiden luovutuksella Vantaalle. Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi MAL-sopimuksen 21.10.2024 ja sopimus allekirjoitettiin 13.12.2024.

Kuva: Ramboll, havainnekuva

Ratikkaan liittyvä kaupungin strateginen tavoite vuodelle 2024

Vantaan kaupungin strategisena tavoitteena vuodelle 2024 oli, että Vantaan ratikka-kaupungin toteutuminen etenee kokonaisvaltaisesti kaupunginvaltuuston hyväksymien reunaehtojen mukaisesti. Tavoitteen mittarina oli raitiotie-infran rakentamisen allianssipartnerien valinta sekä ratikkakatuja esirakentamistoiminnan aloitus.

Tavoite toteutui allianssihankinnan osalta ja päätös allianssien palveluntuottajista tehtiin 4.9.2024 kaupunkitilalautakunnassa. Allianssien toiminta pääsi alkamaan MAL-sopimuksen myöhäisen syntymisen johdosta vasta aivan vuoden 2024 lopussa, jolloin ei ollut edellytyksiä eikä valmiuksia aloittaa enää esirakentamistoimia vuoden 2024 puolella. Valmistelevia töitä on suunniteltu aloitettavaksi kesällä 2025 erityisesti koskien Tikkurilan ratapihan kohdalla tehtäviä junaliikenteen ratakatkoja vaativia apusiltatöitä.

Allianssimenettely

Vantaan ratikan rakentaminen jakaantuu kahteen allianssiin. Toinen allianssi vastaa ratikkahankkeen länsiosasta välillä Lentoasema–Tikkurila sekä Tikkurilan tunnelista,

ja toinen allianssi hankkeen itäosasta välillä Tikkurila–Mellunmäki. Allianssihankkeessa kaikki allianssiosapuolet työskentelevät yhteisellä projektitoimistolla, missä rakentajat tekevät tiivistä yhteistyötä ja miettivät hankkeelle parhaita ratkaisuja yhdessä suunnittelun ja tilaajan kanssa koko hankkeen ajan. Yhteistyössä eri osapuolten kesken päätetään niin suunnittelun ja rakentamisen aikataulu, budjetti kuin muut hankkeen tavoitteet.

Allianssit aloittivat kehitysvaiheen 23.10.2024. Kehitysvaiheessa suunnitelmaratkaisuja kehitetään ja suunnitelmia viimeistellään. Sopimusten ja lupien valmistelutyö on myös käynnissä. Kehitysvaiheen aikataulun mukaan syyskuussa 2025 siirrytään allianssin toteutusvaiheeseen ja rakentamisen aloittamisen aikataulu tarkentuu vielä kehitysvaiheen aikana. Aloituskohdeiden määrittely on parhaillaan käynnissä.

Valvonta

Rakentamisen seuranta ja valvonta tarkentuvat allianssien kehitysvaiheen aikana, kun laaditaan toteutusvaiheen suunnitelmaa. Vantaan osalta resursseina ovat hankejohtaja ja rakennuspäällikkö. Vantaan mahdollinen lisäresurssien hankkiminen valvontaan tulee tarkentumaan kehitysvaiheen aikana.

Johtopäätökset:

Vantaan ratikka on 19 kilometrin pituinen poikittainen raideyhteys, joka kulkee Helsingin puolelta Mellunmäen metroasemalta Hakunilan, Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentoasemalle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ratikan jatkosuunnittelun aloittamisen 16.12.2019 samana vuonna valmistuneen yleissuunnitelman pohjalta. Suunnitteluvaiheen aikana laadittiin kaavarunkoa, ratikkakatuja asemakaavoja sekä katusuunnitelmia. Vuoden 2025 alussa 22 ratikkakaavasta on 17 hyväksyttyä, joista 16 lainvoimaisia. Tavoitteena on, että hyväksymättä olevat asemakaavaehdotukset saadaan hyväksyttyä alkuvuoden 2025 aikana.

Rakentamispäätös tehtiin kaupunginvaltuustossa 22.5.2023. Päätöksen ehtona oli, että valtio sitoutuu ratikan kustannuksiin 30 prosentilla eli noin 177 miljoonalla eurolla. Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksesta saatiin neuvottelutulos 23.9.2024. MAL-sopimukseen sisältyvä valtion rahoitusosuus

Vantaan ratikalle koostui suorasta rahoitusosuudesta 144,1 miljoonaa euroa sekä jäljelle jäävän rahoitusosuuden kattamisesta valtion omistamien maa-alueiden luovutuksella Vantaalle. MAL-sopimus allekirjoitettiin 13.12.2024.

Vantaan ratikka tehdään allianssimallilla. Rakentaminen jakaantuu kahdelle allianssille, joista toinen vastaa ratikkahankkeen länsiosasta välillä Lentoasema–Tikkurila sekä Tikkurilan tunnelista, ja toinen allianssi hankkeen itäosasta välillä Tikkurila–Mellunmäki. Allianssihankeessa kaikki allianssiosapuolet tekevät tiivistä yhteistyötä koko hankkeen ajan. Allianssit aloittivat suunnitelmaratkaisujen kehittämisen ja suunnitelmien viimeistelyn sisältävän kehitysvaiheen 23.10.2024. Kehitysvaiheen aikataulun mukaan syyskuussa 2025 siirrytään allianssin toteutusvaiheeseen (rakentamisvaihe). Aloituskohdeiden määrittely on parhaillaan käynnissä. Ratikalla on omat, hankkeen edetessä päivittyvät internet sivut, joilla on tietoa ratikan suunnitelmista, selvityksistä ja muuta ratikkaan liittyvää aineistoa.

Ratikkaa koskevan sitovan tavoitteen mittarina vuodelle 2024 oli raitiotie-infran rakentamisen allianssipartnerien valinta sekä ratikkakatujen esirakentamistoiminnan aloitus. Esirakentamista ei päästy aloittamaan tavoitteena olleessa aikataulussa MAL-sopimuksen viivästymisen vuoksi.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta toteaa Vantaan ratikan olevan sekä taloudellisesti että liikenteellisesti erittäin merkittävä hanke Vantaalle. Lautakunta korostaa, että hankkeen aikataulussa ja kustannusarviossa pysymiseen pitää kiinnittää erityistä huomiota. Riittävä tiedottaminen ja hankkeen kokonaisvaltainen riskienhallinta tulee varmistaa sekä huolehtia näiden riittävästä raportoinnista kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle hankkeen aikana.

7 SÄÄN ÄÄRI-ILMIÖIHIN VARAUTUMINEN JA SOPEUTUMINEN

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisarvioinnissa selvitettiin kaupunkien sopeutumisen ja varautumisen tilannetta sään ääri-ilmiöihin, joita ovat muun muassa tulvat, rankkasateet ja myrskyt sekä helteet, kuivuus ja maastopalot. Arviointi kohdistui sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteisiin. Arviointi kohdistui etenkin kaupunkiympäristön toimialaan ja Helsingissä myös sosiaali-, ja terveys-, sekä pelastustoimen sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteisiin. Muutoin sosiaali-, ja terveys-, sekä pelastustoimen palvelut rajattiin arvioinnin ulkopuolelle. Lisäksi arvioinnin ulkopuolelle rajattiin pääkaupunkiseudun joukkoliikennejärjestelmä. Arvioinnista laadittu erillinen muistio Sään ääri-ilmiöihin sopeutuminen ja varautuminen pääkaupunkiseudulla on julkaistu 5.5.2025 ([linkki muistioon](#)).

Ilmastomuutoksen vaikutukset ja sään ääri-ilmiöt pääkaupunkiseudulla

Ilmatieteen laitos on laatinut Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY-kuntayhtymän toimeksiannosta pääkaupunkiseudulle vuonna 2023 katsauksen, johon on koottu tietoa ilmastomuutoksen vaikutuksista IPCC:n (The Intergovernmental Panel on Climate Change) eli hallitustenvälisen ilmastopaneelin kuudennessa arviointiraportissa käytettyihin ilmastomalleihin perustuen.

Katsauksen yhteenvedossa todetaan, että ilmastomuutos näkyy jo konkreettisesti pääkaupunkiseudun ilmastossa. Lämpötilat ovat nousseet kaikkina vuodenaikoina, mutta erityisesti talvella. Lisäksi talvikuukausien sateiden määrä on lisääntynyt. Tuulisuuden ei ennusteta oleellisesti muuttuvan. Meriveden korkeuden ei ennusteta vielä vuosisadan puoliväliin mennessä juurikaan nousevan, koska maankohoaminen suurelta osin kumoaa ennustetun maailmanlaajuisen merenpinnan nousun. Sen sijaan vuosisadan loppuun mennessä vedenkorkeus voisi keskitason päästöskenaarion mukaan nousta nykyisestä tasostaan, jonka lisäksi tulevat esimerkiksi talvimyrskyjen aiheuttamat meritulvat. Pääkaupunkiseudulla erityisesti tulvat, rankkasateet ja äärimäinen kuumuus uhkaavat yhteiskunnan toimintakykyä, asukkaiden ja ympäristön

hyvinvointia sekä rakennusten, infrastruktuurin ja omaisuuden vahingoittumattomuutta.

Arviointihavaintojen yhteenvetoa

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ilmastotyötä ohjaavat kaupunkistrategiat, joissa on asetettu hiilineutraalius- tai päästövähennystavoitteet. Kaupungit ovat laatineet ilmastotyötä ohjaavia suunnitelmia, tiekarttoja tai ohjelmia. Ilmastomuutokseen liittyvä seuranta on pääasiassa keskittynyt päästöjen vähentämiseen, vähemmän sopeutumiseen tai varautumiseen. Helsinki on edelläkävijä sään ääri-ilmiöihin liittyvässä asiantuntijatyössä, mutta kaupungilta puuttuu järjestelmällinen toimenpiteiden seuranta. Espoolla on ilmastomuutokseen sopeutumisen toimenpidesuunnitelma, jossa on määriteltä toimenpiteiden vastuutahot ja tavoiteaikataulu. Seurantaa tehdään vuosittain. Vantaan sopeutumistoimet on koottu resurssiviisauden tiekarttaan, ne on vastuutettu eri tahoille ja toimenpiteitä seurataan.

Espoolla ja Helsingillä on kaupunkitasoinen yksikkö, joka vastaa ilmastotyön edistämisestä ja ohjauksesta ja Vantaalla ilmastotyötä koordinoidaan kaupunkitasoisesti, mutta erillistä yksikköä ilmastotyön edistämiseen ei Vantaalla ole. Kaupungeissa on erilaisia sopeutumiseen ja varautumiseen keskittyviä työryhmiä, kuten hulevesiohjelman toteuttamista valvova ja ohjaava hulevesityöryhmä tai tulvatyöryhmä. HSY koordinoi kaupunkien välistä yhteistyötä muun muassa hulevesiasioissa. Muu kaupunkien yhteistyö on lähinnä asiantuntijoiden välistä yhteistyötä joko ilmastoasioissa tai raja-alueilla maankäytön suunnittelussa, mikäli sille ilmenee tarvetta.

Arvioinnissa tuli esiin erityisesti viherrakenteen merkitys tulviin ja helteisiin varautumisessa. Haasteena puuston ja kasvillisuuden säilyttämisessä kasvavissa kaupungeissa on tilan puute etenkin vanhemmilla kaava-alueilla, joihin kohdistuu voimakasta täydennysrakentamista. Rakennuskannan suojaaminen tulvilta vaatii taas toimenpiteitä sekä kaupungin omien että yksityisomisteisten kiinteistöjen hulevesi-infrassa. Lisäksi on kiinnitettävä huomioita kasvavan hulevesi-infran kunnossapitoon. Tulvia ja kuumuutta hillitsevän kaupunkivihreän lisäämiseen voisi kiinnittää myös rakentamisessa enemmänkin huomiota. Rakennusten viilentämiskeinoja on vasta alettu selvittää.

Sään ääri-ilmiöiden riskit ovat paikallisia, joten varautumisenkin tulee olla paikallista. Paikallisten sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä ja voimistuessa tarvitaan toimenpiteiden priorisointia sekä vaikuttavuuden, resurssien ja kustannusten kartoittamista. Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat kasvavia ja rakentaminen aktiivista. Investoinnit kohdentuvat pääasiassa uusille alueille, mutta sään ääri-ilmiöihin varautuminen edellyttäisi myös korjausinvestointeja olemassa olevan kaupunkirakenteen parantamiseksi kestämään tulvia ja hulevesiä sekä kuumuutta. Sään ääri-ilmiöihin sopeutumisella ja varautumisella turvataan asukkaiden ja ympäristön hyvinvointia.

Sään ääri-ilmiöihin varautumisesta Vantaalla

Vantaan kaupungin ilmastotyötä ja resurssiviisauden tiekartan toteutusta ohjaa kaupunkitasolla hiilijory, joka on poikkihallinnollinen Ekologisesti kestävä Vantaa -strategiateeman johtoryhmä. Ympäristökeskus puolestaan koordinoi resurssiviisauden tiekartan toteuttamista ja hiilijoryn toimintaa. Toimialat vastaavat tavoitteiden konkreettisesti toteuttamisesta. Toimenpiteiden toteutumisen eteneminen päivitetään Vantaan Ympäristövahtiin. Toimenpiteiden etenemisestä tehdään myös kooste vuosittain julkaistavaan ympäristövastuuraan. Etenkin viherrakenteen vahvistamiseen ja hulevesien hallintaan liittyvät toimenpiteet nähdään keskeisiksi ilmastomuutoksen aiheuttamiin äärisääliöihin varautumisessa. Resurssiviisauden tiekartassa oli vuosille 2021–2025 sopeutustoimiin liittyen 10 toimenpidettä, joista kolme on valmistunut, viittä toimenpidettä toteutetaan jatkuvana käytäntönä, yksi toimenpide on toteutusvaiheessa ja yksi toimenpide ei toteudu. Toteutumatta jää avoimien hulevesikohteiden eli muun muassa ojien ja purojen säännöllinen kunnossapito, koska se ei nykyresursseilla onnistu. Vuonna 2023 päivitettyyn Vantaan hulevesiohjelmaan on nostettu lukuisia toimenpiteitä, joiden toteutumistilanne päivittyy kaupunkiympäristön toimialan toiminnanohjausjärjestelmään. Lisäksi kaupungin muissakin ohjeissa ja määräyksissä (esimerkiksi rakennusjärjestys ja toimitilaohjeet) on sopeutumiseen liittyvää ohjeistusta.

Viherrakenteen vahvistaminen

Lisääntyviin helteisiin ja tulviin varaudutaan maankäytön suunnittelussa kaupungin viherrakenteen vahvistamisella. Viherrakenne viilentää rakennuksia ja tarjoaa myös

varjoa ja suojaa. Kasvillisuus ja puut muodostavat veden valuntaa viivyttäviä rakenteita ja kasvillisuuteen ja puiden lehdille jäävä sade viivyttää ja pidättää hulevesiä ja vähentää tulvariskiä.

Kaikissa Vantaan asemakaavoissa edellytetään vihertehokkuutta. Vihertehokkuudella tarkoitetaan kasvillisuuden peittämän ja muun sadevettä läpäisevän pinnan määrää suhteessa tarkasteltavan alueen pinta-alaan. Vihertehokkuusvaade on vuoden 2023 asemakaavoissa toteutunut. Varsinkin tiheään rakennetuilla alueilla vihertehokkuuden saavuttaminen on haastavaa. Vihertehokkuuden lisäämiseksi on määrätty suurimpaan osaan asemakaavoista kasvikatkoja vähintään autokatoksiin ja piharakennuksiin. Viheralueita pyritään kunnossapitamaan valtakunnallisen kunnossapitoluokituksen mukaisesti, mutta vuosittainen kunnossapitobudjetti on melko alhainen kunnossapidettävään alueeseen nähden ja viheralueille on arvioitu kertyneen korjausvelkaa.

Hulevesiohjelma

Vantaan vuonna 2023 hyväksytyssä uudessa hulevesiohjelmassa on lukuisia toimenpiteitä, joilla varaudutaan kasvaviin hulevesimääriin. Vuonna 2024 rakennettiin uusia hulevesirakenteita neljään kohteeseen. Lisäksi yleisten alueiden hulevesien hallintarakenteita ja hulevesihaittakohteita on viety paikkatietoon ja tietoja ylläpidetään. Tärkeäksi nähtyjen luonnonmukaisten/avoimien hulevesijärjestelmien (esimerkiksi purot ja ojat) säännölliseen kunnossapitoon ei nykyresursseilla päästä. Lisäksi nykyisellä investointitasolla katujen, puistojen ja viemäreiden korjausvelka kasvaa vuosittain. Hulevesiohjelmassa oli tavoitteeksi otettu myös tiedonkulun parantaminen hulevesiasioissa, mutta hulevesiasioden viestinnässä kaupunkilaisille on vielä kehitettävää.

Rakentaminen

Toimitilojen suunnitteluohjeet ohjeistavat rakennusten sijoittelussa otettavaksi huomioon pienilmasto-olosuhteet, kuten tontin aurinkoisuuden, ympäristön varjostuksen, tuuliolosuhteet, tieliikenteen aiheuttamat hiukkaspäästöt, korkeussuhteet ja kasvillisuuden. Ulkoalueiden suunnittelussa taas pihojen ratkaisulla vaikutetaan muun muassa pienilmaston säätelyyn ja lähtökohta on olemassa olevan kasvillisuuden säilyttäminen ja pihoilta tulee löytyä suojaa auringolta ja sateelta. Lisäksi on ohjeistusta rakennusten lämmitykseen ja viilennykseen liittyen.

Johtopäätökset:

Ilmatieteen laitoksen laatimassa ilmastonmuutoksen vaikutuksia käsittelevässä katsauksessa todetaan, että ilmastonmuutos näkyy jo konkreettisesti pääkaupunkiseudun ilmastossa. Sään ääri-ilmiöistä erityisesti tulvat, rankkasateet ja äärimmäinen kuumuus muodostavat yhä suuremman uhan asukkaiden ja ympäristön hyvinvoinnille.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen tilanteesta tehdyn arvioinnin tulosten perusteella kaupungit ovat varautuneet sään ääri-ilmiöihin operatiivisella tasolla, mutta sopeutumiseen ja varautumiseen liittyvien linjausten ja suunnitelmien ajantasaisuus vaihtelee kaupungeissa. Paikallisten sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä ja voimistuessa toimenpiteiden priorisointia sekä vaikuttavuuden, resurssien ja kustannusten kartoittamista tarvitaan. Yhtenä haasteena on investointien painottuminen pääasiassa uusille alueille, jolloin olemassa olevaan kaupunkirakenteen parantamiseen kestävästi tulvia ja hulevesiä sekä kuumuutta ei riitä tarvittavaa määrää investointirahaa.

Vantaalla on koottu ilmastonmuutoksen sopeutumistoimet strategiaa toteuttavaan ohjelmaan, resurssiviisauden tiekarttaan, ja toimenpiteitä oli saatu toteutettua tai aloitettua yhtä toimenpidettä lukuun ottamatta. Tiekartan ohella Vantaan hulevesiohjelma sisältää tulviin varautumisen toimenpiteitä ja tavoitteita. Myös hulevesiohjelman toimenpiteiden toteutus on käynnissä. Haasteina hulevesiasioissa on, että avointen hulevesikohteiden (esimerkiksi purot ja ojat) säännölliseen kunnossapitoon ei ole tarpeeksi resursseja. Myös hulevesiasioista tiedottamisessa on parantamista. Lisäksi Vantaalla on monilla alueilla katujen, puistojen ja viemäreiden osalle kertynyt korjausvelkaa ja nykyisellä investointitasolla velka on kasvamassa. Näin myös sään ääri-ilmiöiden vahinkoriskit kasvavat.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että sään ääri-ilmiöiden riskeihin on kiinnitetty huomiota maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa ja ohjeistuksessa ja että Vantaan resurssiviisauden tiekartan sään ääri-ilmiöihin liittyviä sopeutumistoimenpiteitä

toteutetaan. Jatkossa on tärkeää kiinnittää huomiota sopeutumisen haasteisiin, esimerkiksi katujen, puistojen ja viemäreiden kasvavaan korjausvelkaan, jotta sään ääri-ilmiöiden vahinkoriskejä saadaan minimoitua. Hyvinvointialueen vastuulle kuuluva pelastustoimi oli rajattu arvioinnin ulkopuolelle, mutta alueen pelastuslaitoksen kanssa tehtävä varautumiseen liittyvä yhteistyö on välttämätöntä.

8 VANTAAN TILAPALVELUT VANTTI OY

Vantti on Vantaan kaupungin omistama yhtiö, joka tuottaa ateria-, puhtaus-, kiinteistö- sekä aula- ja turvapalveluja Vantaan kaupungille. Vantti on kaupungin sidosyksikkö ja vain pieni osa liikevaihdosta muodostuu hyvinvointialueelle tuotetuista kiinteistöpalveluista.

Valtuuston asettamat talousarviotavoitteet

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2024 talousarviossa yhtiölle 11 tavoitetta. Tavoitteista kahdeksan toteutui täysin, kaksi osittain ja yksi ei lainkaan. Tavoitteet ja niiden toteumat on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko: Kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:lle.

Talouteen liittyvät tavoitteet			
Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Toteuma 2024
Kestävä ja vastuullinen taloudenpito	Tilikauden tulos vähintään 1 prosentti liikevaihdosta	1,00	1,30
Toiminnallisuuteen ja laatuun liittyvät tavoitteet			
Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Toteuma 2024
Asiakastyytyväisyyden parantaminen (NPS)	NPS-pisteluku	3	5
Kehittämishjelma: Ateriapalvelujen asiakastyytyväisyyden positiivinen kehittyminen	Ateriapalvelujen NPS-pisteluku	-30	8

Kehittämishjelma: Puhtauspalvelujen kustannustehokkuus	Kustannustehokkuus vähintään 1 prosentti (hinnankorotus alittaa yleisen kustannustason nousun)	1,00	1,12
Henkilöstöön liittyvät tavoitteet			
Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Toteuma 2024
Henkilöstötyytyväisyys	Numeerinen: 1–5	4,20	4,11
Sairauspoissaolot	Sairauspoissaoloprosentti	5,6	5,67
Vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet			
Tavoite	Mittari	Tavoitetaso 2024	Toteuma 2024
SDG-tavoite 12: Vastuullista kuluttamista (ympäristövastuullisuus)	Kokonaisbiojätteen määrä grammaa/ruokailija	49,5	43,0
SDG-tavoite 12: Vastuullista kuluttamista (ympäristövastuullisuus)	LUKE:n ruokatuotannon hiilijalanjälkimittarin käyttöönotto vuoden 2024 aikana	Käyttöönotto vuoden 2024 aikana	Käyttöönotto vuonna 2025
SDG-tavoite 12: Vastuullista kuluttamista (ympäristövastuullisuus)	Aiheutetut CO2 päästöt (tonnia/tuotantoauto)	0,50	0,53
SDG-tavoite 3: Terveyttä ja hyvinvointia (sosiaalinen vastuullisuus)	eNPS (työntekijöiden nettosuositteluindeksi)	8	8
SDG-tavoite 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua (hyvä hallintotapa ja organisaation johtaminen)	Henkilöstön ammatillisen kehittymisen lisäkoulutukset vuodessa (lukumäärä)	90	285

Talous

Vantin liikevaihdosta lähes puolet muodostuu ateriapalveluista, neljännes puhtauspalveluista ja loput kiinteistö-, turva- ja kuljetuspalveluista. Kiinteistöpalvelujen liikevaihdosta kaksi prosenttia tulee Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle myytävistä palveluista.

Alla olevaan taulukkoon on koottu Vantin talouden tunnuslukuja. Talouden tavoitteena pitkään ollut tilikauden tulos vähintään yksi prosentti liikevaihdosta, on toteutunut vaihtelevasti seurantajakson aikana. Vuonna 2024 taloustavoite saavutettiin. Omavaraisuusaste on kehittynyt myönteisesti usean vuoden ajan, samoin maksuvalmiussuhde on ollut koko seurantajakson hyvällä tasolla.

Taulukko: Vantin talouden tunnuslukuja 2021–2024.

Avainluku	2021	2022	2023	2024
Liikevaihto, 1 000 euroa	51 557	53 695	49 275	52 903
Tilikauden tulos, 1 000 euroa	295	853	199	702
Tilikauden tulos liikevaihdosta, prosenttia	0,57 %	1,59 %	0,40 %	1,30 %
Omavaraisuusaste, prosenttia	24,2 %	27,7 %	29,0 %	36,0 %
Maksuvalmiussuhde	1,18	1,24	1,32	1,40

Henkilöstö

Ateriapalveluissa työntekijöitä on 319, puhtauspalveluissa 330 sekä kiinteistö-, turva- ja kuljetuspalveluissa 226. Työsuhteet ovat pääosin vakinaisia. Määräaikaisuuksia käytetään sijaisuuksissa. Lisäksi Vantti tarjoaa työmahdollisuuksia oppisopimusopiskelijoille, työkokeilussa tai palkkatuella työskenteleville sekä työharjoittelua suorittaville. Sairauspoissaoloprosentti on laskenut tasaisesti. Vuonna 2024 sairauspoissaoloprosentti oli 5,67 ja vuotta aiemmin 5,9. Vuosittain toteutettavassa henkilöstötutkimuksessa Vantti on parantanut sijoitustaan useana vuonna peräkkäin. Vuonna 2023 Vantti saavutti korkeimman (erinomainen) luokituksen. Samalla Vantti sai oikeuden käyttää Suomen innostavimmat työpaikat -tunnusta.

Asiakastyytyväisyys

Asiakastyytyväisyyden kokonaistaso oli vuoden 2022 tilinpäätöksessä -62. Vantti aloitti keväällä 2023 asiakaskokemuksen kehittämisohjelman. Ohjelman yhteydessä toteutettiin asiakaskysely, jossa kehityskohteeksi nousi yhteydenpito asiakkaisiin. Asiakaskokemuksta pyrittiin parantamaan säännöllisin asiakaskirjein ja -tapaamisin sekä panostamalla viestinnän laatuun. Asiakastyytyväisyys kehittyi myönteisesti vuoden 2023 aikana, ollen tilinpäätöksessä tasolla -9. Vuoden 2024 tilinpäätöksessä asiakastyytyväisyys oli noussut tasolle +5. Yhtiön näkemyksen mukaan toimialan huipputulos olisi +30.

Omistajaohjaus

Omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kaupunki omistajana voi myötävaikuttaa osakeyhtiölain puitteissa yhtiön hallintoon, strategiseen päätöksentekoon ja toimintaperiaatteisiin. Tärkeä omistajaohjauksen väline ovat toiminnalle asetettavat tavoitteet ja niiden toteutumisen valvonta. Kaupungin konserniohjeen mukaan tytäryhteisöjen hallituskokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Lisäksi yhteisökohtaisissa omistajapoliittisissa linjauksissa on määritelty kunkin tytäryhtiön hallitukselle asetetut erityiset osaamisvaatimukset. Vantin kohdalla erityisvaatimuksina ovat liiketoiminnan johtamisen ja kehittämisen osaaminen, asiakastoimintojen tuntemus sekä liiketalouden ja henkilöstöjohtamisen osaaminen. Konsernijaosto seuraa konserniyhteisöjen hallitusten kokonaisasiantuntemusta säännöllisesti toteutettavin itsearvioinnein.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintaan liittyviä riskejä arvioidaan säännöllisesti ja ylläpidetään riskienhallintasuunnitelmaa. Yhtiön näkemyksen mukaan tunnistettujen riskien osalta tilanne on hyvin hallinnassa. Kevään 2024 riskianalyysissä esille nostettiin Vantaan kaupungin keittiöverkon kehitys. Vantin näkökulmasta kehitys, jossa valmistuskeittiöiden kapasiteetti pienenee, johtaa ulkopuolelta hankitun ruoan käytön lisääntymiseen. Tämä osaltaan lisää ateriahintojen kustannuspainetta ja heikentää mahdollisuuksia vaikuttaa ruoan laatuun. Kaupunginhallitus hyväksyi joulukuussa 2024 keittiöiden palveluverkkosuunnitelman laatimisen periaatteet. Keittiöverkkosuunnitelma tulee jatkossa olemaan osa kaupungin palveluverkkosuunnitelmaa.

Kaupungin sisäisen tarkastuksen palveluyksikkö havaitsi vuoden 2022 tarkastuksessaan puutteita Vantin kiinteistöpalvelujen hankinnoissa. Tarkastushavaintojen perusteella Vantti oli menetellyt hankintalain vastaisesti. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto kiinnostui havaituista epäkohdista ja pyysi tarkempia selvityksiä. Elokuussa 2024 Kilpailu- ja kuluttajavirasto antoi Vantille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä kyseisissä hankinnoissa. Yhtiö on jo korjannut toimintaansa sisäisen tarkastuksen raportin edellyttämällä tavalla.

Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset

Vantti lopetti ateria- ja puhtauspalvelujen tuottamisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteisiin, kun Vantaan ja Keravan hyvinvointialue aloitti toimintansa. Vantista siirtyi 104 henkilöä liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle ja edelleen hyvinvointialueen palveluntuottajan palvelukseen. Vantti tuotti vartiointipalveluja hyvinvointialueelle vuoden 2023 loppuun, kunnes hyvinvointialue sai kilpailutettua vartiointipalvelunsa. Vantista siirtyi 23 henkilöä liikkeenluovutuksella hyvinvointialueen palveluntuottajan palvelukseen.

Hallitusohjelman sidosyksikkösääntelyn vaikutusarviointi

Hallitusohjelma pyrkii parantamaan julkisen sektorin tehokkuutta ja vahvistamaan yrittämisen edellytyksiä rajaamalla mahdollisuuksia tuottaa sidosyksiköissä sellaisia tukipalveluja, joissa on olemassa toimivat markkinat. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi siivous- ja ateriapalvelut. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen mukaan sidosyksikköhankintojen rajoittaminen johtaisi todennäköisesti julkisen sektorin kustannusten kasvuun. Rajoitukset eivät suoraan lisäisi palveluhankintoja markkinoilta, vaan kunnat todennäköisesti palauttaisivat sidosyksikkötoimintoja osaksi kunnan omaa toimintaa. Sidosyksikköasiaa koskevan lakiluonnoksen tulisi olla eduskunnan käsittelyssä syksyllä 2025.

Toiminnan kehittäminen

Alkuvuodesta 2024 kaupungin päiväkotien pyykkihuoltoon liittyvä pesulatoiminta käynnistyi Vantaan kaupungin varikolta vuokratuissa tiloissa. Vuoden 2024 aikana Vantti kokeili liikuntapalvelujen iltavartioinnin hoitamista valituissa kohteissa. Liikuntapalvelujen kaikki iltavartiointi on aiemmin hankittu ulkopuolisilta toimijoilta. Vantin palvelutuotannossa on tarkoitus siirtyä vuoden 2025 alussa kokonaispalvelumalliin, jossa asiakasta palvellaan yhden yhteyshenkilön kautta. Muutoksen tavoitteena on muun muassa parantaa asiakaslähtöisyyttä, palvelun laatua ja pidemmällä aikavälillä myös kustannustehokkuutta. Uutta palvelumallia on kokeiltu kahden vuoden ajan valituilla alueilla ja siitä on saatu hyvää palautetta.

Johtopäätökset:

Vantti on Vantaan kaupungin omistama yhtiö, joka tuottaa ateria-, puhtaus-, kiinteistö- sekä aula- ja turvapalveluja Vantaan kaupungille. Vantti on kaupungin sidosyksikkö ja vain pieni osa liikevaihdosta muodostuu hyvinvointialueelle tuotetuista kiinteistöpalveluista.

Valtuusto on asettanut yhtiölle 11 talouteen, toiminnallisuuteen ja laatuun, henkilöstöön sekä vastuullisuuteen liittyvää tavoitetta. Tavoitteista kahdeksan toteutui täysin, kaksi osittain ja yksi ei lainkaan.

Toiminnallisen riskin muodostaa valmistuskeittiöiden kapasiteetin pienentyminen ja sen vaikutukset ateriatuotantoon. Kehitys lisää ulkopuolisia ateriahankintoja ja aiheuttaa osaltaan kustannuspainetta hintoihin. Lisäksi vaikutusmahdollisuudet ruoan laatuun heikkenevät. Kaupunginhallitus hyväksyi joulukuussa 2024 keittiöiden palveluverkkosuunnitelman laatimisen periaatteet. Keittiöverkkosuunnitelma tulee jatkossa olemaan osa kaupungin palveluverkkosuunnitelmaa.

Kaupungin sisäinen tarkastus havaitsi vuoden 2022 tarkastuksessaan puutteita Vantin kiinteistöpalvelujen hankinnoissa. Elokuussa 2024 Kilpailu- ja kuluttajavirasto antoi Vantille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä kyseisissä hankinnoissa. Yhtiö on jo korjannut toimintaansa sisäisen tarkastuksen raportin edellyttämällä tavalla.

Vantin palvelutuotannossa on tarkoitus siirtyä vuoden 2025 alussa kokonaispalvelumalliin, jossa asiakasta palvelee yhden yhteyshenkilön kautta. Tarkoituksena on parantaa asiakaslähtöisyyttä, palvelun laatua ja pidemmällä aikavälillä myös kustannustehokkuutta.

Yhtiö pyrkii toiminnassaan aktiivisesti edistämään valtuuston sille asettamia tavoitteita. Toiminnan asiakaslähtöisyys kasvaa edelleen uuden kokonaispalvelumallin myötä. Hankintatoiminnassa havaittuihin epäkohtiin on puututtu aktiivisesti. Yhtiön toimintaedellytysten näkökulmasta keskeinen keittiöverkkosuunnitelma tulee jatkossa

olemaan osa kaupungin palveluverkkosuunnitelmaa. Suoritetun arvioinnin perusteella voidaan todeta, että toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

9 VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUSHAVAINTOJEN SEURANTA

Tässä kappaleessa arviointikertomushavainnoilla tarkoitetaan tarkastuslautakunnan suosituksia, kommentteja, tiivistelmää arviointikohteesta tai tilanteesta sekä myönteisiä arvioita. Tarkastustoiminnasta poiketen arviointi pohjautuu syvällisempään analyysiin eikä sen tuloksena tavoitteita voida aina merkitä suoraan toteutuneiksi tai ei-toteutuneiksi.

Arviointikertomushavaintojen vaikutukset voivat olla sekä välittömiä ja konkreettisia että välillisiä. Kaupungin toiminta on pitkäjänteistä ja muutokset tapahtuvat usein hitaasti johtuen toiminnan ja päätöksenteon luonteesta ja tarkoituksesta. Arviointikertomuksessa esitetty havainto voi käynnistää muutoksen, jonka tulokset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä.

Arviointiprosessi nähdään usein oppimisen välineenä. Se kehittää argumentointia ja lisää vuorovaikutteisuutta organisaation ja päätöksenteon välillä. Vastauksissaan toimialat ja lautakunnat ovat antaneet valtuustolle ja muille luottamushenkilöille tietoa toiminnastaan. Tieto on myös asukkaiden luettavissa kaupunginvaltuuston pöytäkirjan liitteenä.

Arviointikertomuksen käsittelyaikataulun avulla on varmistettu, että vuoden 2023 arviointikertomus on voinut vaikuttaa seuraavan talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaan. Kaupunginvaltuusto merkitsi kokouksessaan 20.5.2024 vuoden 2023 arviointikertomuksen tiedoksi ja lähetti sen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Samassa kokouksessa käytiin taloussuunnitelman 2025–2028 lähetekeskustelu.

Kaupunginhallitus hyväksyi selvityksen vuoden 2023 arviointikertomuksesta aiheutuneista toimenpiteistä kokouksessaan 7.10.2024 ja esitti sen kaupunginhallituksen esityksenä tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Kaupunginhallituksen ja toimialojen vastaukset kaupunginvaltuustolle käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 21.10.2024 § 7.

Seuraavassa on esitetty poimintoja toimialojen antamista vastauksista:

Kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan arvioidaan kokonaisuutena olevan keskimäärin hyvällä tasolla. On tärkeää huolehtia, että sisäisen valvonnan merkitys ja vastuu sen toteuttamisesta tunnetaan organisaatioiden eri tasoilla. Sisäisen tarkastuksen antamien suositusten toteuttamisessa on paikoin kuitenkin parantamisen varaa. Arviointikertomukseen annetun vastauksen mukaan yksikön resurssit ovat riittävällä tasolla. Kaupunginvaltuusto hyväksyi elokuussa 2024 kaupunkikonsernin päivitetyt riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan periaatteet. Periaatteiden pohjalta näiden prosessien kehittämistä jatketaan sekä koulutetaan toimialoja ja palvelualueita riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan merkityksestä ja toteutuksesta. Lisäksi kaupungille laaditaan korruption ehkäisyn ohjelma.

Lautakunta korosti viestinnän roolia tiedon jakamisessa, kaupunkistrategian arvojen ja tavoitteiden välittäjänä sekä kaupungin maineen ja vetovoimaisuuden edistäjänä. On tärkeää, että viestinnän saavutettavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Vastauksen mukaan viestinnässä on panostettu erityisesti kaupungin verkkosivujen saavutettavuuteen ja sivustolla käytettävään selkeään yleiskieleen. Lisäksi on rakennettu selkokielineen sivusto ja otettu käyttöön konekääntäjä, joka kääntää verkkosivujen tekstit yli sadalle kielelle. Vantaa voitti keväällä 2024 kuntaviestinnän SM-kultaa selkokielineen viestinnän kehittämisestä.

Kaupunki pyrkii omistajaohjauksella siihen, että kaupunkikonsernin kokonaisuutena tulee otetuksi huomioon konserniyhteisöjen toiminnassa. Palvelutuotantoa palveleva konsernirakenne on kaupungin etu. Lautakunta totesi, että edunvalvontaakin tarvitaan muun muassa sidosyksikkönsäätelyä kehitettäessä. Arviointikertomukseen annetun vastauksen mukaan konserniomistusten kokonaissuunnitelma tullaan päivittämään vuoden 2025 aikana. Edunvalvontaa on hoidettu yhteistyössä Kuntaliiton ja PKS-kaupunkien kanssa.

Ammattiopisto Variassa panostetaan opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen. Arviointikertomuksessa kiitettiin sitä, että toimenpiteet ovat vähentäneet opintojen keskeyttämistä ammatillisessa koulutuksessa. Lautakunta painotti, että opiskeluhuollon toimintamalleista sovitaan hyvinvointialueen kanssa ja että ammatilliseen koulutukseen liittyvää edunvalvontaa tehdään aktiivisesti. Toimialan vastauksessa todetaan, että toimintamalleista hyvinvointialueen kanssa sovitaan osana toimialan ja hyvinvointialueen laajempaa yhteistyön kokonaisuutta ja että edunvalvonnassa ollaan jatkossakin aktiivisia.

Varhaiskasvatus joutui turvautumaan vuonna 2023 aiempaa enemmän vuokratyövoiman käyttöön, mikä aiheutti merkittävän lisämäärärahatarpeen. Tarkastuslautakunnan arvioinnissa todettiin sijaistarpeen taustalla muun muassa rekrytointivaikeudet, lisääntyneet sairauspoissaolot, lasten lisääntyneet tuen tarpeet sekä alle kolmivuotiaiden lasten suuri osuus varhaiskasvatuksessa. Lisäksi todettiin, että kasvatuksen ja oppimisen lautakunta on seurannut tilannetta kiinteästi ja edellyttänyt toimenpiteitä. Toimialan vastauksessa kerrotaan, että varhaiskasvatuksessa on laadittu päiväkodin johtajien työn tueksi ohje henkilöstöresurssien suunnittelusta ja kohdentamisesta. Ohjeistus kattaa työvuorosuunnittelun ja sijaisten tilaamisen, toiminnan ylläpitävissä poissaolotilanteissa sekä vuosilomiin ja päivystysaikoihin liittyvät ohjeistukset. Varhaiskasvatuksessa luovuttiin lomarahen vaihtamisesta vapaaksi, koska myös se on aiheuttanut sijaistarpeita.

Tilanne vuoden 2024 osalta: Tarkastuslautakunta toteaa, että oikean suuntaisia toimenpiteitä on tehty. Tästä huolimatta työvoiman vuokraus aiheutti vuonna 2024 noin 13 miljoonan euron lisämäärärahatarpeen toimialan talousarvioon.

Kulttuuripalvelut tuottaa ja järjestää monipuolista eri kohderyhmät huomioivaa kulttuuritoimintaa. Kaupungin omaa toimintaa täydentävät alueen muut kulttuuritoimijat, joiden kanssa kaupunki tekee yhteistyötä. Kulttuuripalvelut tuovat kaupunkiin eloa, osallistavat asukkaita ja tarjoavat harrastusmahdollisuuksia. Kulttuuripalveluissa jatketaan monipuolisten ja eri väestöryhmät tavoittavien palvelujen kehittämistä ja tarjoamista.

Yleis- ja asemakaavoitus vastaavat kaupunkirakenteen tasapainoisesta ja resurssivii-
saasta kehittämisestä tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kaupunkisuun-
nittelussa tavoitellaan tasapainoista kokonaisuutta lähipalvelujen, asuntojen ja työ-
paikkojen kaavoituksen välillä. Tarkastuslautakunta totesi, että eriytymiskehityksen
tiekartan laatiminen on kannatettavaa. On myös tärkeää, että asioista viestitään oi-
kea-aikaisesti, asukkaat tavoittavalla ja heitä aidosti kuulevalla tavalla. Vastauksessa
mainitaan, että kaupunkiympäristön toimiala on laatinut eriytymiskehityksen tiekartan,
jossa tavoitteena on löytää yhden esimerkkialueen kautta toimialan keinot eriytymis-
kehityksen korjaamiseen. Vuorovaikutusta ja viestintää kaupunkisuunnittelun ja kaa-
voituksen ajankohtaisista hankkeista kehitetään jatkuvasti. Uutena avauksena vuo-
delle 2024 ovat suuraluekohtaiset ajankohtaistilaisuudet alueen asukkaille. Viestin-
nässä pyritään hyödyntämään monipuolisesti eri kanavia. Joissakin työtiloissa havait-
tuihin sisäilmaongelmiin puututtiin monin eri keinoin. Vuoden 2024 lopussa koko toi-
miala siirtyi valmistuneisiin uusiin tiloihin.

Hyvinvointialueet ovat vastanneet sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen
järjestämisestä vuoden 2023 alusta. Kaupunki ja hyvinvointialue ovat yhteistyössä
kartoittaneet yhteisiä prosesseja ja neuvotelleet yhteistyöstä. Yhteiset käytännöt ja
toimintatavat ovat vielä osittain muotoutumassa. Vastaus arviointikertomukseen on
monipuolinen ja laaja. Yhteistyön ja sopimisen rakenteita on luotu kaikilla toimialoilla.

VTK Kiinteistöt Oy saavutti kaupungin asettamat tavoitteet vuonna 2023 ja yhtiön ta-
loudellinen kehitys jatkui myönteisenä. Yhtiön omistajapoliittisissa linjauksissa on
huomioitu entistä painokkaammin vastuullisuus kiinteistöjen omistajana. VTK-konser-
nin vastuullisuusohjelman tavoitteilla tuetaan myös kaupungin hiilineutraalisuustavoit-
teen saavuttamista. Yhtiön liiketoiminnassa korostuu lähivuosina investointihankkei-
den johtaminen, sillä sen investointiohjelma on mittava. Investointihankkeiden suun-
nittelussa ja toteutuksessa on huolehdittava riittävästä riskienhallinnasta. Yhtiön johto
ja hallitus seuraavat aktiivisesti hankkeiden etenemistä ja riskienhallinnasta raportoii-
daan konsernijohdolle säännöllisesti.

Mercuria kauppaoppilaitos Oy on ammatillisen koulutuksen oppilaitos, joka tarjoaa pääasiassa liiketoiminnan perus-, ammatti- ja erikoisammattikoulutusta. Tarkastuslautakunta katsoi, että toiminnan opiskelija- ja työelämälähtöisyys näkyvät oppilaitoksen saamissa korkeissa palautearvosanoissa. Oppilaitoksessa on myös tarjolla laaja valikoima opiskelun ja hyvinvoinnin tukipalveluja. Arvioinnin perusteella toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Konsernipalveluiden vastauksessa kerrotaan, että tulevaisu yhteisökohtaisissa omistajapolitiittisissa linjauksissa korostetaan opiskelijoiden syrjäytymisen ehkäisyä, opintojen loppuunsaattamista ja yleisesti yhtiön kehittämistoimia sosiaalisen vastuun näkökulmasta. Vastauksessa todetaan myös, että ammatillista koulutusta koskevat valtionosuusleikkaukset on otettava huomioon liiketoiminnan suunnittelussa.

Strategiateemaan ”Ekologisesti kestävä Vantaa” liittyvään arviointiin annetussa vastauksessa toimiala tuo esiin resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden päivitetyn tilanteen, joka osoittaa edistymistä arviointikertomuksessa esitettyyn nähden. Toimenpiteistä lähes 90 prosenttia on valmiita, toteutuksessa tai jatkuvana käytäntönä. Suhteellisesti eniten aloittamatta olevia toimenpiteitä liittyi materiaalien elinkaari ja kiertotalous -kaistaan (16 prosenttia), vastuullinen Vantaa -kaistaan (15 prosenttia) sekä hiilinielut ja kompensointi -kaistaan (14 prosenttia).

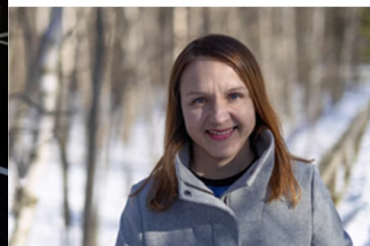
Johtopäätökset:

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2023 arviointikertomukseen saadut vastaukset olivat asianmukaisia. Toimialat ovat suunnanneet kehittämistyötään arviointikertomuksen suositusten suuntaan.

10 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA TOIMINTA

Tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on kaupunginvaltuuston alainen lakisääteinen toimielin, jonka tehtävänä on huolehtia Vantaan kaupungin ja kaupunkikonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä ja kuntalain mukaisen tavoite-, tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusarvioinnin suorittamisesta. Lautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä valvoo kuntalaissa määritellyn sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden täyttymistä.

Kuva: Sakari Manninen

Ryhmäkuvassa ylärivissä vasemmalta: Paula Lehmuskallio, Nina Nummela, Tuire Kaimio, Juha Järä, Tarja Eklund, Oskari Iivarinen. Alarivissä vasemmalta: Funda Demiri, Jussi Särkelä, Naima el Issaoui, Reija Friman ja Markku Weckman. Erilliskuvassa: Siri Ahokas.

Hallintosäännön mukaan lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Muiden lautakunnan jäsenten tulee olla valtuutettuja tai kunkin valtuustoryhmän varalletulojärjestyksessä ensimmäisiä tai toisia varavaltuutettuja.

Kaupunginvaltuusto nimesi 23.8.2021 tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2021–2025. Lautakunnassa on 13 jäsentä ja jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Tarkastuslautakunnan kokoonpano on esitetty [liitteessä 1](#). Tarkastuslautakunnan jäsenten arviointikertomuksen laadintaa koskevat esteellisyydet on esitetty [liitteessä 2](#).

Tarkastuslautakunnan toiminta

Arvioinnin suunnittelu ja toteuttaminen

Tarkastuslautakunta hyväksyi arviointisuunnitelman vuodelle 2024 kokouksessaan 12.6.2024. Vuotuinen arviointisuunnitelma on osa valtuustokauden arviointisuunnitelmaa. Tarkastuslautakunta perehtyy arviointityössään kaupungin eri toimialojen toimintaan ja palvelutuotantoon. Perehtyminen tapahtuu tutustumalla asiakirjoihin, kuulemalla vastuuhenkilöitä, käymällä tutustumiskäynneillä toimialoilla sekä haastattelemalla virkamiehiä. Tarkoituksena on arvioida sitovien tavoitteiden sekä strategisen ohjauksen toteuttamista. Samalla selvitetään toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Arviointi on toiminnan ohjausta ja kehittämistä. Tarkoitus on, että arviointia hyödynnetään osana taloussuunnittelu-, toiminta- ja strategiaprosessia. Tarkastuslautakunta on strategisen ohjauksen, demokratian sekä tilivelvollisuuden toteutumisen väline. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma on toteutunut suunnitelman mukaisesti.

Tilintarkastus

Kuntalain mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Kaupungin tytäryhteisöjen tilintarkastajaksi on valittava kaupungin tilintarkastusyhteisö, jollei poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Kaupungin ja konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilintarkastaja on kaudella 2021–2024 KPMG Oy Ab. Kaupungin vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Juha Huuskonen. Tarkastuslautakunta valmisteli vuonna 2025 alkavan uuden sopimuskauden kilpailutuksen syksyllä 2024.

Sidonnaisuusilmoitukset

Tarkastuslautakunta on valvonut kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattanut ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Ilmoitusvelvollisuus koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä ja varajäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Jaostojen osalta ilmoitusvelvollisuus määräytyy samoin kuin sen toimielimen, jonka alaisia ne ovat.

Sidonnaisuusilmoitus on tehtävä luottamushenkilön tai viranhaltijan johtotehtävistä sekä luottamustoimista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä. Lisäksi ilmoitus tehdään merkittävästä varallisuudesta ja muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa.

Muu toiminta

Tarkastuslautakunta on jatkanut PKS-kaupunkien Helsingin, Espoon ja Kauniaisten kanssa yhteistyötä koulutuksen ja yhteisen arviointiaiheen merkeissä. Toimintaa koordinoi tarkastuslautakunnan puheenjohtajista ja ulkoisen tarkastuksen yksiköiden esihenkilöistä koostuva ohjausryhmä. Kaupunkien yhteinen iltapäiväseminaari järjestettiin 28.11.2024 Espoossa. Yhteinen arviointiaihe liittyi sään ääri-ilmiöihin varautumiseen ja siitä on [kooste kohdassa 7](#).

Vantaan ja Keravan kaupunkien sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien yhteisen iltaseminaarin aiheena 9.10.2024 oli esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollon palvelut.

Tiedotus

Vantaan kaupungin verkkosivuilla osoitteessa [Ulkoinen tarkastus | Vantaa](https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/organisaatio/ulkoinen-tarkastus) (<https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/organisaatio/ulkoinen-tarkastus>) esitellään kaupungin tarkastuslautakunta ja ulkoinen tarkastus sekä sen vuosittaiset arviointikertomukset toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunnan esityslistat ja pöytäkirjat ovat saatavilla osoitteessa www.vantaa.fi/paatoksenteko. Tarkastuslautakunta raportoi ja tiedottaa tehtäviinsä liittyvistä asioista ensisijaisesti kaupunginvaltuustolle. Tiedotuksessa noudatetaan soveltuvin osin kaupunginhallituksen hyväksymiä yleisiä ohjeita kaupungin tiedottamisen periaatteista.

Vantaalla 29.4.2025
Tarkastuslautakunta

LYHENTEET:

Ansiopäiväraha	Maksetaan työttömälle, joka on työttömyyskassan jäsen. Maksajana toimii työttömyyskassa. Ansiopäiväraha koostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja hakijan palkan mukaan määräytyvästä ansio-osasta.
Cloudia	Kilpailutus- ja sopimushallintajärjestelmä
CO2-ekv	Hiilidioksidiekvivalentti eli eri kasvihuonekaasujen yhteismittallistettu ilmastoa lämmittävä vaikutus
DigiOne	Digitaalinen palvelualusta ja koulutuksen ekosysteemi
Digivihreä siirtymä	Vihreän siirtymän toteuttamista hyödyntämällä digitaalisen tietotekniikan mahdollisuuksia tuotteiden, palvelujen, toimintaprosessien ja työympäristöjen kehittämisessä
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
eNPS	Työntekijöiden nettosuosittelemisindeksi
EU	Euroopan unioni
Funa-testi	Toiminnallisten laskutaitojen arviointi (functional numeracy assessment)
HankintaHeimo	Julkisten hankintojen assistenttipalvelu
ICT	Tieto- ja viestintäteknologia
JHT	Julkishallinnon ja -talouden tarkastaja
KEHA-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus
Kela	Kansaneläkelaitos
KHT	Keskuskaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja
Kohtaanto	Kohtaanto-ongelma tarkoittaa, että työpaikat ja työvoima eivät kohta. Työpaikkoja on tarjolla, mutta työnhakijoilla ei ole tarvittavaa osaamista tai koulutusta avoimiin työpaikkoihin.
KouluPT	Koulussa toimiva henkilökohtainen valmentaja (personal trainer)
KVTES	Kunta-alan yleinen virka- ja työehtosopimus
LUKE	Luonnonvarakeskus
Lukuseula	Digitaalinen lukutaidon arviointiväline
Maksuvalmiussuhde	Kuvaa yrityksen lyhyen aikavälin maksuvalmiutta

MAL	Maankäyttö, asuminen ja liikenne
MEK	Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma
Move	Perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä
NEET	Nuori, joka ei ole työelämässä, opiskele tai suorita ase- tai siviilipalvelusta (Not in Employment, Education or Training)
NPS-luku	Palvelun nettosuositeluindeksi (net promoter score)
Omavaraisuusaste	Kuvaa yrityksen vakavaraisuutta
Oy	Osakeyhtiö
Palkkatuki	Työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu harkinnanvarainen tuki, jonka myöntää ja maksaa työvoimaviranomainen.
Pela	Pelastustoimi
Peruspäiväraha	Maksetaan työttömälle, joka ei ole työttömyyskassan jäsen. Maksajana toimii Kansaneläkelaitos.
PKS	Pääkaupunkiseutu
PTS	Pitkän tähtäimen suunnitelma
S1	Suomi äidinkielenä
S2	Suomi toisena kielenä
School Day -kysely	Kerää tietoa oppilaiden hyvinvoinnista
SDG-tavoite	Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet (sustainable development goals)
Segregaatio	Alueellinen eriytyminen tarkoittaa kaupungin asuinalueiden väestörakenteen demografista, sosioekonomista tai etnistä eriytymistä
SM	Suomen mestaruus
SMILE	Vantaan perheet, yhteisöt, koulut ja palvelut uusia kotoutumisen dialogeja rakentamassa -hanke
Sote	Sosiaali- ja terveystoimi
Starttiraha	Aloittavalle yrittäjälle suunnattu harkinnanvarainen tuki, joka tukee toimeentuloa päätoimisen yritystoiminnan alkuvaiheessa.

TE	Työ- ja elinkeino
TET	Työelämään tutustumisjakso
Työmarkkinatuki	Työttömän toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki, jolla edistetään tuen saajan työmarkkinoille hakeutumisen tai palaamisen edellytyksiä
Vantti	Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy
Varia	Vantaan ammattiopisto Varia
VAV	Vantaan vuokra-asunnot
VM	Valtiovarainministeriö
VTK	Vantaan teollisuuskiinteistöt
Välityömarkkinat	Työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden välissä olevat palvelut, kuten palkkatuetty työ, työkokeilu, valmennus, koulutus sekä työpajatoiminta, joiden avulla pyritään työmarkkinoille.
Wilma	Tietojärjestelmä, jota käytetään kodin ja koulun väliseen tiedonvaihtoon

LIITE 1

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuoden 2024 arviointikertomusta laadittaessa:

<u>Jäsen</u>	<u>Varajäsen</u>
Kaimio Tuire, puheenjohtaja	Viilo Mikko (kv 16.12.2024 asti)
	Kauppinen Sirpa (kv 16.12.2024 alkaen)
Weckman Markku, varapuheenjohtaja	Karhu Suvi (kv 16.12.2024 asti)
	Aidanjuuri Tanja (kv 16.12.2024 alkaen)
Ahokas Siri	Åstrand Stefan
Demiri Funda	Eerola Antero
Eklund Tarja	Sodhi Ranbir
Iivarinen Oskari	Siniketo-Pietilä Katja
El Issaoui Naima	Kiljunen Kimmo
Järä Juha	Saimen Tuukka (kv 27.1.2025 asti)
	Mäkipernaa Aki (kv 27.1.2025 alkaen)
Lehmuskallio Paula	Norres Lasse
Norrena Vaula (kv 16.12.2024 asti)	Friman Reija
Mutanen Tuomas (kv 16.12.2024 alkaen)	
Nummela Nina	Jääskeläinen Jouko (kv 16.12.2024 asti)
	Suni Antti (kv 16.12.2024 alkaen)
Phull Manav	Orlando Carita (kv 16.12.2024 asti)
	Multala Sari (kv 16.12.2024 alkaen)
Särkelä Jussi	Tamminen Ida

LIITE 2

Tarkastuslautakunnan esteellisyydet vuoden 2024 arviointikertomusta laadittaessa:

Markku Weckman, VAV-yhtymä Oy:n hallitus, jäsen,
Siri Ahokas, kaupunkiympäristölautakunta, jäsen,
Funda Demiri, kasvatuksen ja oppimisen lautakunta, varajäsen,
Tarja Eklund, kaupunkiympäristölautakunta, varapuheenjohtaja,
Oskari Iivarinen, kaupunkiympäristölautakunta, jäsen,
Naima el Issaoui, kasvatuksen ja oppimisen lautakunta, jäsen ja VAV-yhtymä Oy:n hallitus, jäsen,
Juha Järä, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta, jäsen,
Paula Lehmuskallio, kasvatuksen ja oppimisen lautakunta, puheenjohtaja,
Tuomas Mutanen, kaupunkiympäristölautakunta, jäsen,
Vaula Norrena, kaupunkiympäristölautakunta, varajäsen,
Manav Phull, kasvatuksen ja oppimisen lautakunta, jäsen,
Jussi Särkelä, VAV-yhtymä Oy:n hallitus, puheenjohtaja,
Reija Friman, kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta, jäsen,
Suvi Karhu, kaupunkiympäristölautakunta, jäsen ja VAV-yhtymä Oy:n hallitus, jäsen,
Sirpa Kauppinen, kaupunkitilalautakunta, varajäsen ja Helsingin seudun liikenne -
kuntayhtymän hallitus, jäsen,
Ida Tamminen, kaupunkiympäristölautakunta, jäsen.

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus tarkastuslautakunnalle

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit vaatia siihen oikaisua tarkastuslautakunnalta eli tehdä siitä oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen voit tehdä:

lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa
- päätös on muuten lainvastainen

ja/tai

tarkoituksenmukaisuusperusteella, eli päätöksen sisältöön liittyvillä perusteilla.

Voit tehdä oikaisuvaatimuksen, jos olet kunnan jäsen. Asianosaisena voit tehdä oikaisuvaatimuksen kunnan jäsenyydestä riippumatta, jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Toimita oikaisuvaatimus **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä. Myöhässä tullutta oikaisuvaatimusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä

- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Voit toimittaa oikaisuvaatimuksen sähköpostilla tai sähköisen Oma Vantaa -asiointipalvelun kautta, postittamalla tai henkilökohtaisesti Tikkurilan Vantaa-Infoon sen aukioloaikana. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa oikaisuvaatimuksen vielä seuraavana arkipäivänä.

Tee oikaisuvaatimus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Jos sinulla on vaatimustasi tukevia asiakirjoja, liitä ne oikaisuvaatimukseen mukaan. Lopuksi ilmoita yhteystietosi ja kotikuntasi ja allekirjoita oikaisuvaatimus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot. Jos käytät laillista edustajaa, oikaisuvaatimuksessa tulee olla myös edustajan vastaavat tiedot.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Tarkastuslautakunnan yhteystiedot:

Postiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki

Käyntiosoite: Kirjaamon asiakaspalvelu/Tikkurilan Vantaa-Info, Dixi (2. krs.), Ratatie 11, 01300 Vantaa
(Aukioloajat: ma–ke 8.45–16.30, to 12.00–17.00 ja pe 7.45–15.30. Tarkista kesäajan ja arkipyhän aukiolo soittamalla tai osoitteesta <https://www.vantaa.fi/vantaa-info>)

Puhelin: (09) 83911 (vaihte)

Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi

Asiointipalvelun osoite: <https://asiointi.vantaa.fi/web/oikaisuvaatimus>

Muutoksenhakuohje 5. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

5.2 Tähän päätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa hakea muutosta.
(Kuntalaki 136 §)